

**Program Operacyjny
Współpracy Transgranicznej
Polska – Saksonia
2007 – 2013**

**wersja zatwierdzona przez Komisję Europejską w dniu 21.12.2007 r.
wraz ze zmianami przyjętymi przez Komitet Monitorujący w dniu 25.06.2008 r.,
a także przyjętymi do wiadomości i zaakceptowanymi przez Komisję
Europejską pismem z dnia 5.08.2008 r.**

-wersja opracowana redakcyjnie dnia 5.09.2008 r.-

Impressum

Niniejszy

Program Operacyjny
Współpracy Transgranicznej
Polska – Saksonia 2007-2013

został przygotowany we współpracy przez Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy oraz polskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Przygotowanie Programu zostało sfinansowane ze środków krajowych oraz wspólnotowych w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska.

Wydany przez:

Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Referat 36 – Instytucja Zarządzająca

IMPRESSUM	2
SPIS TREŚCI	1
PROGRAM OPERACYJNY	1
SPIS ILUSTRACJI	5
SPIS TABEL	5
WYKAZ SKRÓTÓW:	6
ROZDZIAŁ 1 PODSTAWA I OBSZAR PROGRAMU	7
1.2. Wspólny proces programowania	9
ROZDZIAŁ 2 SYTUACJA W OBSZARZE PRZYGRANICZNYM	11
2.1.1 <u>Rozwój transgraniczny</u>	11
2.1.1.1 <u>Położenie przestrzenne</u>	11
2.1.1.2 <u>Ludność</u>	11
2.1.1.3 <u>Gospodarka i nauka</u>	12
2.1.1.4 <u>Turystyka i działalność uzdrowiskowa</u>	13
2.1.1.5 <u>Transport i komunikacja</u>	14
2.1.1.6 <u>Środowisko</u>	15
2.1.1.7 <u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u>	16
2.1.2 <u>Transgraniczna integracja społeczna</u>	17
2.1.2.1 <u>Kształcenie i szkolenie</u>	17
2.1.2.2 <u>Kultura i sztuka</u>	18
2.1.2.3 <u>Infrastruktura społeczna</u>	19
2.1.2.4 <u>Bezpieczeństwo publiczne</u>	20
2.1.2.5 <u>Współpraca podmiotów</u>	20
Analiza SWOT	21
2.3 Bilans Wdrażania Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A w okresie wsparcia 2000-2006	26
ROZDZIAŁ 3 CELE I STRATEGIE PROGRAMU	29
3.1 Wyznaczenie celów i Strategia	29
3.1.1. Strategia spójności	29
3.1.2 Przyjęta Strategia i jej cele	29
3.1.3 Podsumowanie wyników ewaluacji ex ante, w szczególności pod względem oceny ważności i spójności przyjętej Strategii	30
3.1.4 Podsumowanie wyników Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko (SEA)	32
3.2. Osie priorytetowe i ich cele	34
3.2.1. Oś priorytetowa 1 – Rozwój transgraniczny	35
3.2.2. Oś priorytetowa 2 – Transgraniczna integracja społeczna.....	42
3.2.3. Pomoc Techniczna	48
3.4 Zgodność z politykami krajowymi i wspólnotowymi	49
3.4.1 Zgodności z politykami krajowymi.....	49
3.4.2 Zgodność z politykami wspólnotowymi	50
3.4.3 Zgodność Programu z innymi programami operacyjnymi realizowanymi w obszarze wsparcia i finansowanymi z funduszy strukturalnych	53
<u>Programy współpracy transgranicznej</u>	53
<u>Programy operacyjne</u>	53
ROZDZIAŁ 4 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA I OCENY	54
4.1 Wskaźniki kontekstowe	55
4.2 Wskaźniki programowe	56
4.3 Kwantyfikowanie wartości docelowych	58
ROZDZIAŁ 5 STRUKTURY ORAZ PROCEDURA WDRAŻANIA PROJEKTÓW	60
5.1. Zasady wspólnej realizacji	60

5.2. Regulacje dotyczące zarządzania Programem.....	60
5.2.1. Struktura administracyjna	60
5.2.1.1. Instytucja Zarządzająca (IZ).....	61
Koordinator Programu w Polsce (KP).....	62
5.2.1.2. Wspólny Sekretariat Techniczny (WST)	62
5.2.1.4. Instytucja Certyfikująca (IC)	64
5.2.1.5. Kontrolerzy z art. 16	65
5.2.1.6. Instytucja Audytowa (IA).....	65
5.2.2. Procedury administracyjne	66
5.3. Zasady zarządzania projektem.....	67
5.3.1. Odpowiedzialność za wybór projektów.....	67
5.3.2. Procedury i kryteria wyboru projektów.....	67
5.3.2.1. Ustalenia zasadnicze.....	67
5.3.2.2. Kształtowanie kryteriów wyboru projektów.....	68
5.3.2.3. Kształtowanie procedury wyboru wniosków projektowych.....	68
5.4. Zasady monitoringu	71
5.4.1. Odpowiedzialność za monitorowanie Programu	71
5.4.2. Systemy monitoringu i oceny programu	71
5.5. Zasady informacji i promocji.....	72
ROZDZIAŁ 6 INDYKATYWNY PLAN FINANSOWY.....	74
ZAŁĄCZNIKI.....	76

Spis ilustracji

Mapa	Obszar wsparcia Programu	8
Schemat 2	Etapy programowania	9
Schemat 3	Analiza SWOT	21
Schemat 4	Cele strategiczne wraz z osiami priorytetowymi	30
Schemat 5	Schemat merytorycznej realizacji osi priorytetowych	34
Schemat 6	Oś priorytetowa 1 – Wkład w realizację Strategicznych Wytucznych Wspólnoty dla Spójności	38
Schemat 7	Cele szczegółowe osi priorytetowej 1	40
Schemat 8	Kategorie interwencji osi priorytetowej 1	41
Schemat 9	Oś priorytetowa 2 – Wkład w realizację Strategicznych Wytucznych Wspólnoty dla Spójności	45
Schemat 10	Cele szczegółowe osi priorytetowej 2	46
Schemat 11	Kategorie interwencji osi priorytetowej 2	47
Schemat 12	Kategorie interwencji Pomocy Technicznej	49
Schemat 13	Wskaźniki kontekstowe	55
Schemat 14	Wskaźniki finansowo-technicznego monitoringu wdrażania	57
Schemat 15	Skwantyfikowane cele finansowo-technicznego monitoringu wdrażania	59
Schemat 16	Schemat przepływu środków finansowych	67
Schemat 17	Procedura	
Schemat 18	Przebieg procesu programowania i włączenia podmiotów	76
Schemat 19	Przegląd Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko	79
Schemat 20	Lista potencjalnych beneficjentów	79

Spis tabel

Tabela 1	Roczna kwota maksymalna wkładu EFRR	74
Tabela 2	Wspólna indykatorywna tabela finansowa 2007-2013	75
Tabela 3	Indykatorywny podział dofinansowania wspólnotowego	76

Wykaz skrótów:

KM	Komitet Monitorujący
IC	Instytucja Certyfikująca
BLZ	Kod banku (Bankleitzahl)
CO ₂	Dwutlenek węgla
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
WE	Wspólnota Europejska
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
UE	Unia Europejska
DG Regio	Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej Komisji Europejskiej
IW	Inicjatywa Wspólnotowa
WST	Wspólny Sekretariat Techniczny
WIZ IR III A	Wspólna Instytucja Zarządzająca Interreg III A
IHK	Izba Przemysłowo- Handlowa (Industrie- und Handelskammer)
KE	Komisja Europejska
FMP	Fundusz Małych Projektów
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego RP
NGO	Non-Governmental Organization; Organizacja pozarządowa
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques
KK	Koordinator Krajowy w Polsce
RPK	Regionalny Punkt Kontaktowy
RPO	Regionalny Program Operacyjny
SAB	Sächsische Aufbaubank (Saksoński Bank Odbudowy)
SMWA	Sächsisches Staatsministerium für Wirtschaft und Arbeit (Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy)
SPA	Special Protection Areas – Vogelschutzgebiete (Obszary chronione)
SO ₂	Dwutlenek siarki
SEA	Strategiczna Ocena Wpływu na Środowisko
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
IZ	Instytucja Zarządzająca

Rozdział 1 Podstawa i obszar Programu

Niniejszy Program został przygotowany na podstawie art. 7 Rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 Rady z dnia 11 lipca 2006 r.,¹ ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności łącznie z Wykazem obszarów kwalifikowanych do wsparcia (Decyzja Komisji z dnia 31 października 2006 r.) przez Wolny Kraj Związkowy Saksonia i Rzeczpospolitą Polską.

Obszar wsparcia po stronie saksońskiej obejmuje powiat przygraniczny² Görlitz (z byłymi powiatami Niederschlesischer Oberlausitzkreis, Löbau – Zittau jak i miastem na prawach powiatu Görlitz). Ponadto włączony zostanie teren graniczący z obszarem kwalifikowalnym do wsparcia.³ Dotyczy to powiatu Bautzen (z byłymi powiatami Kamenz, Bautzen jak i miastem na prawach powiatu Hoyerswerda). Obszar ten, objęty regułą elastyczności należał już do istniejącego obszaru wsparcia Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A 2000-2006 pomiędzy Wolnym Krajem Związkowym Saksonia i Rzeczpospolitą Polską (Województwo Dolnośląskie) i wniósł odpowiedni wkład w realizację Programu. Włączenie tego obszaru do nowego Programu uzasadnione jest zapewnieniem ciągłości, a także faktem, że po stronie saksońskiej obszar wsparcia ma niewielki zasięg na poziomie NUTS III. W związku z tym zakłada się, że włączenie tego obszaru będzie stanowiło dodatkowy impuls dla obszaru wsparcia dzięki stworzeniu większego potencjału dla współpracy.

Obszar wsparcia po stronie polskiej obejmuje

- w województwie dolnośląskim podregion jeleniogórsko-wałbrzyski, tj. powiaty: zgorzelecki, bolesławiecki, lubański, lwówecki, złotoryjski, jeleniogórski, kamiennogórski, jaworski, wałbrzyski, świdnicki, ząbkowicki, kłodzki, dzierzoniowski, strzeliński oraz miasto na prawach powiatu Jelenia Góra,
- w województwie lubuskim podregion zielonogórski, tj. powiaty żarski, żagański, krośnieński, zielonogórski, nowosolski, wschowski, świebodziński oraz miasto Zielona Góra.

Obszary te odpowiadają według statystyki poziomowi NUTS III.

Obszar wsparcia we właściwym stopniu reprezentuje polską część obszaru przygranicznego. W związku z tym nie wykazuje się dodatkowych obszarów kwalifikowanych na podstawie art. 21 (1) Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady⁴.

Wspólny obszar wsparcia obejmuje łącznie powierzchnię 22 745 km². Z tego na polską część przypada 18 248 km², co odpowiada 80% całkowitej powierzchni wspólnego obszaru wsparcia. Na część saksońską przypada 4 497 km², łącznie z obszarem przyłączonymi zgodnie z regułą elastyczności. Odpowiada to 20% powierzchni wspólnego obszaru wsparcia. Z tego na powiat Wolnego Kraju Związkowego Saksonia, włączonego zgodnie z regułą elastyczności, przypada łącznie 2 391 km².

Wspólny obszar wsparcia liczy łącznie 2 599 632 mieszkańców, z tego w polskiej części 1 950 252 mieszkańców, co stanowi 75% procent ogółu ludności. Na saksońską część (łącznie z obszarem przyłączonym zgodnie z regułą elastyczności) przypada 649 380 mieszkańców (25%).

1 Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006

2 Według stanu z dnia 1 stycznia 2007 r.

3 Obszar, w odniesieniu do którego zastosowana zostaje zasada elastyczności zgodnie z art. 21 (1) Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Na projekty realizowane na tym obszarze może przypadać maksymalnie 20% ogólnych wydatków.

4 Dz.U. L 210 z dnia 31.07.2006.

W celu zagwarantowania pełnego efektu transgranicznego obszar wsparcia w części polskiej dla realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych (infrastruktura drogowa i ochrona środowiska) obejmuje:

- na terenie województwa dolnośląskiego powiaty położone bezpośrednio przy granicy: zgorzelecki, bolesławiecki, lubański, lwówecki, złotoryjski, jeleniogórski oraz miasto na prawach powiatu Jelenia Góra,
- na terenie województwa lubuskiego powiaty położone bezpośrednio przy granicy: żarski i żagański.

Obszar wsparcia w części saksońskiej w odniesieniu do projektów infrastrukturalnych nie ulega zmianie.

Schemat 1: Mapa Obszaru wsparcia Programu

Das Fördergebiet entspricht der statistischen Ebene NUTS III
Obszar wsparcia odpowiada poziomowi NUTS 3

Współpraca transgraniczna na obszarze wsparcia ma już długoletnią tradycję między innymi poprzez realizację wspólnego celu wspierania współpracy transgranicznej w ramach ściśle ze sobą powiązanych Programów Phare Cross-Border-Cooperation (Phare CBC) oraz Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A. Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. współpracę polsko-saksońską, rozpoczętą w ramach Programu Phare CBC, kontynuowano w ramach Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A. Do rozwoju współpracy transgranicznej przyczynia się również w istotny sposób działalność istniejących w obszarze wsparcia euroregionów: Sprewa-Nysa-Bóbr, Neisse-Nisa-Nysa.

Niniejszy Program opracowany został we współpracy między partnerami z Polski i Saksonii. Uwzględnia on warunki geograficzne i społeczno-ekonomiczne obszaru, określa strategię i cele, ustala priorytety oraz opisuje struktury i zasady współpracy. Nawiązuje przy tym do doświadczeń minionego okresu wsparcia w ramach Programu Interreg III A.

W odniesieniu do realizacji Programu Operacyjnego kompetencje krajowe zdefiniowane zostają w porozumieniu dwustronnym pomiędzy Wolnym Krajem Związkowym Saksonia a Rzeczpospolitą Polską.

1.2. Wspólny proces programowania

Dla opracowania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej między Saksonią i Polską 2007-2013 w ramach Celu Europejska Współpraca Terytorialna powołana została bilateralna grupa robocza złożona z przedstawicieli Wspólnej Instytucji Zarządzającej Interreg III A oraz polskiego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, która od czerwca 2006 r. odbywała regularne spotkania. Podczas spotkań i warsztatów przedstawiciele Polski i Saksonii informowali się nawzajem o aktualnym stanie uzgodnień wewnętrznych oraz wspólnie planowali dalsze postępowanie w zakresie programowania.

Do opracowywania założeń szczególnie znaczących dla pogranicza Polski i Saksonii do dyskusji merytorycznej włączono ekspertów poszczególnych resortów Rządu Krajowego Saksonii, przedstawicieli władz samorządowych województw dolnośląskiego i lubuskiego oraz polskich ministerstw. Ponadto w proces ustaleń dotyczących merytorycznej i proceduralno-technicznej strony procesu programowania zostali włączeni również partnerzy społeczno-gospodarczy. Nastąpiło to poprzez przeprowadzenie po obu stronach granicy konsultacji społecznych zgodnie z art. 11 Rozporządzenia ogólnego. O stanie prac nad Dokumentem Programowym informowani byli członkowie Komitetu Monitorującego Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) 2000-2006.

Szczególnie przy opracowywaniu wspólnej podstawy wsparcia, mającej w jednakowej mierze znaleźć zastosowanie do polskich jak i saksońskich beneficjentów w okresie wsparcia 2007-2013, intensywnie zaangażowane były resorty branżowe oraz jednostki samorządowe województw dolnośląskiego i lubuskiego.

Procesowi programowania towarzyszyły konsultacje z właściwymi partnerami, a ich wyniki podsumowywano podczas posiedzeń grupy roboczej.

Poniższy schemat prezentuje znaczące etapy procesu programowania. Szczegółowy opis procesu programowania oraz włączenia właściwych podmiotów zawiera załącznik do Dokumentu.

Schemat 2 Etapy programowania

Etap programowania	Okres	Zaangażowane podmioty
Ukonstytuowanie się bilateralnej grupy roboczej	czerwiec 2006	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Instytucja Zarządzająca

Analiza zaleceń prawnych dla programowania Celu 3	czerwiec - wrzesień 2006	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Instytucja Zarządzająca
Ukonstytuowanie się bilateralnej grupy redakcyjnej	sierpień - wrzesień 2006	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Instytucja Zarządzająca, Urzędy marszałkowskie województw dolnośląskiego i lubuskiego
Analiza wspólnych przedmiotów wsparcia	wrzesień - listopad 2006	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Instytucja Zarządzająca, Urzędy marszałkowskie województw dolnośląskiego i lubuskiego, Saksońskie resorty branżowe
Przeprowadzenie ewaluacji ex ante wraz ze Strategiczną Oceną Wpływu na Środowisko	grudzień 2006 - lipiec 2007	Wykonawca - ISW Institut für Strukturpolitik und Wirtschaftsförderung gemeinnützige Gesellschaft mbH (Instytut Polityki Strukturalnej i Wspierania Gospodarki sp. z o.o.) w porozumieniu z grupą redakcyjną
Konsultacje i uzgodnienia odnośnie wspólnych struktur wdrażania	od stycznia 2007	Bilateralna grupa redakcyjna
Włączenie partnerów społeczno-gospodarczych do dyskusji na temat zakresu merytorycznego Programu oraz procedur w Programie.	kwiecień 2007 (konferencja inauguracyjna) czerwiec 2007 (Posiedzenie Komitetu Monitorującego Interreg III A)	Partnerzy społeczno-gospodarczy Członkowie grupy redakcyjnej Wspólny Sekretariat Techniczny
Opracowanie redakcyjne Dokumentu Programowego	od listopada 2006	Instytucja Zarządzająca Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Zaangażowanie szczebla rządowego obu stron we wspólny Dokument Programowy	sierpień - wrzesień 2007	Instytucja Zarządzająca, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Przedłożenie Dokumentu Programowego Komisji Europejskiej	wrzesień 2007	Instytucja Zarządzająca

Zgodnie z art. 48 pkt. 2 Rozporządzenia ogólnego Program musi zostać poddany ocenie ex ante. Opracowanie ewaluacji zlecono Wykonawcy Institut für Strukturpolitik und Wirtschaftsförderung gemeinnützige Gesellschaft mbH (Instytutowi Polityki Strukturalnej i Wspierania Gospodarki sp. z o.o.) (ISW). Ocena ex ante towarzyszy procesowi programowania. W jej trakcie Wykonawca oceny oprócz analizy sytuacji na obszarze przygranicznym dokonał również oceny przyjętej strategii oraz celów, a także udzielał wskazówek, które przyczyniły się do zmiany pierwotnie planowanej strategii.

Zwłaszcza w zakresie opracowywania systemu wskaźników ewaluator współpracował ściśle z grupą redakcyjną.

Zgodnie z zaleceniami dyrektywy 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001) należy po raz pierwszy również w zakresie współpracy transgranicznej w ramach Celu Europejska Współpraca Terytorialna przeprowadzić Strategiczną Ocenę Wpływu na Środowisko⁵. Ewaluator ISW przeprowadził ją dla Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 w ramach oceny ex ante.

Dzięki uwzględnieniu aspektu wpływu na środowisko na początkowym etapie programowania, zapewnione jest wczesne rozpoznanie a także ewentualne uniknięcie lub

5 Przegląd poszczególnych etapów prac w zakresie strategicznej oceny wpływu na środowisko znajduje się w załączniku, schemat 18

zredukowanie znacznych, negatywnych skutków dla środowiska, które mogłyby powstać wskutek poszczególnych działań przewidzianych w ramach Programu. Podsumowanie wyników Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko zawiera rozdział 3.1.4.

Dokument Programowy uwzględnia zalecenia Ewaluatora oraz najbardziej istotne doświadczenia i wyniki oceny minionego okresu wsparcia.

Rozdział 2 Sytuacja w obszarze przygranicznym

Analiza społeczno-ekonomiczna następuje w wyniku aktualizacji oceny śródkresowej Programu Interreg III A. Będąc jej kontynuacją została poszerzona o istotne trendy rozwojowe. Ponadto uwzględnione zostało rozszerzenie obszaru wsparcia o podregion zielonogórski w województwie lubuskim. W związku z tym, dla usystematyzowania orientacji w charakterystyce obszaru wsparcia oraz różnicach rozwojowych, silne i słabe strony, szanse oraz zagrożenia obszaru wsparcia przedstawione zostają przy pomocy schematu. Ogólny zarys sytuacji wyjściowej oraz analiza SWOT pozwalają określić potrzebę wsparcia oraz odpowiednio ukierunkować Strategię.

2.1 Opis sytuacji w obszarze wsparcia

2.1.1 Rozwój transgraniczny

2.1.1.1 Położenie przestrzenne

Struktura osiedleńcza obszaru wsparcia ma w większości charakter wiejski. Składa się na nią 117 miast (przeważnie małej wielkości) oraz 170 wsi. Około jednej trzeciej ludności mieszka w miastach i około jednej trzeciej na wsi. Do większych miast na obszarze wsparcia należą Wałbrzych, Zielona Góra, Jelenia Góra (Polska) oraz Görlitz i Hoyerswerda (Niemcy). Przypada na nie około jednej szóstej całkowitej liczby ludności. Najbliższymi centrami o znaczeniu ponadregionalnym są Wrocław (stolica województwa dolnośląskiego) oraz Drezno (stolica Wolnego Kraju Związkowego Saksonia). Dla części obszaru wsparcia położonego na terenie województwa lubuskiego znaczenie ma ponadto bliska odległość od Berlina, stolicy Niemiec.

Granica pomiędzy Saksonią a Rzeczpospolitą Polską rozciąga się na długości 112 km. Nysa Łużycka jako rzeka graniczna stanowi na niemal całej długości granicy naturalną barierę oddzielającą polską i saksońską część obszaru wsparcia.

2.1.1.2 Ludność

W ciągu minionych dziesięciu lat liczba mieszkańców obszaru wsparcia wykazywała tendencję spadkową rzędu ok. 6,7%, silniejszą po stronie saksońskiej (-11,4%) niż po stronie polskiej. Ponadto spadek w bezpośrednim obszarze przygranicznym okazał się silniejszy niż w rejonach oddalonych od granicy. Negatywna tendencja rozwojowa liczby mieszkańców w obszarze wsparcia związana jest zarówno z ujemnym bilansem narodzin, jak i z ujemnym bilansem migracyjnym. Zwłaszcza w saksońskiej części obszaru wsparcia stwierdzić należy silną tendencję odpływową.⁶

Około 70% ludności znajdowało się w 2005 r. w wieku produkcyjnym (od 15 do 64 roku życia). Dalsze 14,3 % mieszkańców miało poniżej 15 lat, a 15,6% powyżej 64 lat. Porównując obydwie części obszaru wsparcia należy stwierdzić znaczące różnice w

⁶ Por. Empfehlungen zur Bewältigung des demografischen Wandels im Freistaat Sachsen. Expertenkommission „Demografischer Wandel Sachsen”, wyd. przez Sächsische Staatskanzlei, Oktober 2006, str. 3 ff.

strukturze wiekowej ludności. Po stronie saksońskiej średnia wieku jest o wiele wyższa niż po stronie polskiej. Odsetek dzieci i młodzieży jest w Saksonii wyraźnie niższy, natomiast osób w wieku powyżej 64 roku życia znacznie wyższy niż po polskiej stronie obszaru wsparcia. Jak wynika z danych, należy się spodziewać, iż proces starzenia, który z dzisiejszego punktu widzenia wypada bardziej drastycznie po stronie saksońskiej, w przyszłości będzie postępował na całym obszarze wsparcia.

2.1.1.3 Gospodarka i nauka

Gospodarka

Pod względem dobrobytu i wydajności gospodarczej nadal istnieją istotne różnice w obszarze wsparcia. Po stronie saksońskiej poziom dobrobytu w roku 2004 był o 40% wyższy niż po polskiej stronie obszaru wsparcia. W stosunku do średniej wartości UE region saksoński osiągnął w roku 2004 około 72% średniego poziomu dobrobytu 25 krajów członkowskich, natomiast region jeleniogórsko-wałbrzyski 41% i zielonogórski 46%.

W strukturze przedsiębiorstw dominują – po stronie polskiej w znacznie większym stopniu niż po saksońskiej – mikroprzedsiębiorstwa oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą. Średnia ilość przedsiębiorstw przypadająca na 1000 mieszkańców łącznie dla całego obszaru wsparcia wynosi 80. Przy czym po stronie saksońskiej wskaźnik ten wynosi około 30 przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców, gdy tymczasem po stronie polskiej jest on ponad trzykrotnie większy. W sektorowej strukturze gospodarki obszaru wsparcia największe znaczenie ma dziedzina usług, na którą przypada 57% osób zawodowo czynnych. Około jednej trzeciej jest zatrudnionych w sektorze rzemiosła produkcyjnego, prawie co dziesiąta osoba czynna zawodowo zatrudniona jest w sektorze rolnictwa, leśnictwa lub rybołówstwa. Tym samym obszar wsparcia na tle międzynarodowym, w porównaniu z regionami o najbardziej dynamicznej gospodarce, charakteryzuje się wysokim udziałem sektora pierwotnego i wtórnego oraz rozwojem usług na poziomie niższym niż przeciętny.

Liczba zatrudnionych na obszarze wsparcia wynosiła w roku 2004 około 641 000 osób. W porównaniu do liczby mieszkańców regionu oznacza to średnie zagęszczenie miejsc pracy wielkości 248 osób zawodowo czynnych na 1000 mieszkańców. Przy tym część saksońska obszaru wsparcia jest niemal dwukrotnie zasobniejsza w miejsca pracy. Taki stan znacznej dysproporcji w ofercie miejsc pracy może przy swobodnym przepływie siły roboczej doprowadzić do rosnącej konieczności wyrównania tych różnic.

Poziom kwalifikacji zawodowych ludności czynnej zawodowo tak po polskiej jak po saksońskiej stronie oceniany jest zasadniczo jako dobry. Jednakże z powodu utrzymującego się odpływu siły roboczej (dotyczącego osób młodych i dobrze wykwalifikowanych), jak również wysokiego poziomu bezrobocia, pojawia się tendencja spadkowa. Wskutek tego w wielu sektorach rynku pracy już dziś odczuwalny jest brak wykwalifikowanej siły roboczej. Biorąc pod uwagę istniejące prognozy demograficzne można oczekiwać, że w perspektywie lat problem ten we wszystkich dziedzinach cząstkowych dalej się pogłębi.

Mimo faktu, że w okresie od 2002 do 2004 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmalała o ok. 7%, bezrobocie po polskiej i saksońskiej stronie obszaru wsparcia znajduje się na porównywalnie wysokim poziomie. Łącznie pod koniec 2004 r. zarejestrowano na obszarze wsparcia ok. 275 000 osób bezrobotnych. Według statystyki na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypada 15 bezrobotnych.⁷ W bezpośrednim obszarze przygranicznym kwota ta jest jeszcze nieco wyższa.

Stosunki gospodarcze pomiędzy przedsiębiorstwami polskimi i saksońskimi w obszarze przygranicznym uległy w minionych latach dalszej poprawie, zwłaszcza po wstąpieniu Polski do UE. Mimo to poziom współpracy – również ze względu na uwarunkowane historycznie,

⁷ Oficjalne dane na temat liczby bezrobotnych, liczone jako iloraz liczby bezrobotnych i zatrudnionych, są jeszcze znacznie wyższe, tzn. o ok. 10 punktów procentowych.

wieloletnie odcięcie – nadal jest nieznaczny i ma potencjał wzrostu. Za najważniejsze czynniki hamujące tworzenie powiązań gospodarczych uznaje się brak znajomości języka, egzekwowanie roszczeń prawnych, jak również trudności w poszukiwaniu i doborze wiarygodnych partnerów handlowych oraz zdobywaniu informacji gospodarczych.⁸

Nauka

Region dysponuje znaczącym potencjałem badawczo-rozwojowym (B+R), który jednak związany jest w przeważającej części z publicznymi placówkami badawczymi, zwłaszcza szkołami wyższymi mającymi siedzibę w regionie. Potencjał badawczo-rozwojowy prywatnych przedsiębiorstw jest w porównaniu z tym stosunkowo słabo rozwinięty.^{9, 10}

Po polskiej stronie obszaru wsparcia zarówno w regionie zielonogórskim jak i jeleniogórsko-wałbrzyskim istnieje większa liczba szkół wyższych oraz ich filii lub ośrodków doradczych. Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu posiada Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze. Wydział ten utrzymuje ścisłą współpracę z partnerami niemieckimi i czeskimi w Euroregionie Nysa, w szczególności z Międzynarodową Szkołą Wyższą w Zittau (Internationales Hochschulinstitut Zittau). Ten ostatni stanowi istotny węzeł kontaktowy dla transgranicznej działalności w zakresie badań naukowych i działalności dydaktycznej w regionie.

Wraz z włączeniem regionu zielonogórskiego do obszaru wsparcia, szczególnie poprzez działalność Uniwersytetu Zielonogórskiego w zakresie badań i transferu technologii, otwierają się w stosunku do Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) 2000-2006 dodatkowe możliwości nawiązania współpracy w dziedzinie naukowo-badawczej. Po saksońskiej stronie obszaru wsparcia istnieje ponadto znaczący potencjał innowacyjno-badawczy w postaci Szkoły Wyższej Techniki, Gospodarki i Nauk Społecznych w Zittau/Görlitz (Hochschule für Technik, Wirtschaft und Sozialwesen Zittau/Görlitz). Profil tej szkoły wyższej również w znaczącym stopniu ukierunkowany jest na potrzeby regionu dzięki istnieniu wydziałów przyrodniczego, inżynieryjnego i ekonomicznego, jak również wydziału nauk społecznych i języków obcych.

Najważniejszymi placówkami transferu technologii są po saksońskiej stronie obszaru wsparcia centra technologiczne w Hoyerswerda, Niesky, Bautzen i Zittau, jak również Centrum Badań Stosowanych przy Wyższej Szkole Zittau/Görlitz (Zentrum für Angewandte Forschung an der Hochschule Zittau/Görlitz e.V.). Po polskiej stronie, w obrębie dolnośląskiego obszaru wsparcia, znajdują się Centrum Innowacyjne w Noworudzkim Parku Przemysłowym, a także dwa parki technologiczne (w fazie tworzenia) w Wałbrzychu i Szczawnie Zdroju. Dalszą godną odnotowania instytucją jest Dolnośląskie Centrum Zaawansowanych Technologii (DCZT), tworzące strukturę sieciową złożoną z naukowców z regionu oraz z terenu całej Polski. W przypadku lubuskiego obszaru wsparcia należy wskazać na w/w Centrum Transferu Technologii przy Uniwersytecie Zielonogórskim.

2.1.1.4 Turystyka i działalność uzdrowiskowa

Obszar wsparcia dysponuje atrakcyjnymi warunkami naturalnymi i przestrzennymi oraz warunkami o historyczno-kulturowym znaczeniu dla rozwoju turystyki. Ponadto w dalszej perspektywie działalność lecznicza i uzdrowiskowa stanowi dla części obszaru wsparcia znaczący czynnik ekonomiczny posiadający potencjał wzrostu.

Region jeleniogórsko-wałbrzyski należy tu do wiodących rejonów uzdrowiskowych Polski. Obfituje on w źródła mineralne i lecznicze. Baza infrastrukturalna uzdrowisk składa się z

8 IHK Dresden: Ein Jahr EU-Erweiterung – Eine erste Bilanz der Unternehmen, Dresden 2005

9 2020 Strategia Rozwoju Dolnego Śląska. Załącznik do Uchwały nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2005 r.

10 Projektkonsortium Inno Dreiländereck: Technologie-und Innovationswerkstatt im Dreiländereck. Endbericht, Bautzen, Dezember 2004

ponad 50 szpitali i placówek uzdrowiskowych, dysponujących łącznie ponad sześcioma tysiącami łóżek. Ponadto wielu kuracjuszy w kurortach korzysta z usług medycznych ambulatoryjnie. Istnieją także inne sanatoria służące rehabilitacji i profilaktyce. W saksońskiej części obszaru wsparcia istnieją dwa kurorty posiadające status uzdrowisk państwowych (Bad Muskau, Johnsdorf).

Potencjał turystyczny znaczący dla regionu istnieje m. in. w dziedzinie wędrówek pieszych i rowerowych (np. trasa rowerowa wzdłuż Nysy Łużyckiej), a także związany jest z miejscami i budowlami sakralnymi położonymi w obszarze wsparcia, a ciekawymi z punktu widzenia historii sztuki.¹¹ W lubuskiej części obszaru wsparcia potencjał widoczny jest głównie w turystyce konnej, wodnej i myśliwskiej.¹² Również turystyka wiejska stanowi ważny element i czynnik gospodarczy w tej dziedzinie. Struktura ofert w turystyce wiejskiej na obszarze wsparcia jest różnorodna i sięga od pokoi prywatnych poprzez mieszkania na wakacje, hotele wiejskie, wioski urlopowe, aż po gospodarstwa jeździeckie, gospodarstwa rolne itd. Zarówno saksońskie jak i polskie obszary wiejskie posiadają wybitny potencjał naturalny i kulturowy do rozwoju turystyki w obszarze wsparcia.

Poziom infrastruktury turystycznej jest regionalnie zróżnicowany. W ostatnich latach ilość miejsc noclegowych oraz oferta hotelarsko-gastronomiczna ogólnie znacznie się zwiększyła. Przy tym wielkość oferty po polskiej i saksońskiej stronie jest porównywalna. Za punkt krytyczny należy uznać ukierunkowanie infrastruktury na wykorzystanie sezonowe. Wprowadzić zapoczątkowano już zmiany i stworzono rozwiązania alternatywne na okres po sezonie, ale są one niewystarczające. Na obszarach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie granicy potencjał gospodarczy sektora usług turystycznych jest po stronie saksońskiej znacznie bardziej rozwinięty niż po stronie polskiej. Również stopień wykorzystania istniejących miejsc noclegowych wypada po stronie saksońskiej znacznie korzystniej niż po stronie polskiej.

Szczególne szanse regionu, wyróżniające go na tle innych obszarów turystycznych, polegają na różnorodnej ofercie wykraczającej poza granice krajów. Dla wykorzystania tej szczególnej szansy konieczne jest skoordynowanie rozwoju turystyki. W tym kontekście ważna jest zarówno wzmożona komunikacja między podmiotami oraz łączenie ofert w sieć, jak i kierowanie informacji celowo do konkretnych turystów. Specyficzny, transgraniczny charakter oferty turystycznej wymaga informacji wielojęzycznej. Ogólnie strategia rozwoju turystyki opracowana dla Euroregionu Nysa,¹³ jak również strategia turystyczna Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr,¹⁴ wskazują na ważne punkty w zakresie rozwoju turystyki, do których należy nawiązać również w przyszłych latach.

2.1.1.5 Transport i komunikacja

Wraz z rozszerzeniem Unii Europejskiej obszar wsparcia utracił położenie peryferyjne, co znajduje odzwierciedlenie w znacznym przyroście ruchu drogowego. Niezwykle wzrosło przede wszystkim obciążenie z tytułu międzyregionalnego transportu towarowego i osobowego. Ale również i tzw. mały ruch graniczny znacznie zyskał na znaczeniu. Wybudowano i zmodernizowano cały szereg ważnych połączeń komunikacyjnych. Mimo to pozostały znaczące braki. Na podstawie prognoz średnio- i długofalowych, przewidujących dalszy znaczny wzrost transgranicznego ruchu samochodów osobowych i ciężarowych, można przewidzieć, że zaistnieje potrzeba dodatkowych działań. Ze strony przedsiębiorstw w regionie za szczególne trudności we współpracy uznawane są mała ilość połączeń granicznych oraz złe warunki drogowe na istniejących połączeniach granicznych pomiędzy Polską i Saksonią.¹⁵ Z dzisiejszej perspektywy transgraniczne otwarcie obszaru wsparcia

11 Por. np. FUTOUR: Tourismusleitbild der Euroregion Neiße-Nisa-Nysa. Dresden 1999.

12 Regionomica: Entwicklungs-und Handlungskonzept Euroregion Spree-Neiße-Bober. Endfassung. Berlin, Oktober 2006.

13 Por. np. FUTOUR: Tourismusleitbild der Euroregion Neiße-Nisa-Nysa. Dresden 1999.

14 Reppel+Lorenz: Entwicklungsstrategie zur grenzüberschreitenden Vernetzung des Tourismus in der Euro-region Spree-Neiße-Bober. Berlin 1999.

15 IHK Dresden: Ein Jahr EU-Erweiterung – Eine erste Bilanz der Unternehmen. Dresden 2005

przy pomocą regionalnego osobowego transportu publicznego również jest niezadowolające. Pomiędzy Saksonią a Polską czynne są jedynie dwie transgraniczne linie autobusowe.

Na podstawie sytuacji wyjściowej i prognoz widać szerokie potrzeby inwestycyjne w zakresie sieci transportowych w obszarze wsparcia. Jednakże adekwatne do rozmiarów i celów Programu wydaje się jedynie usuwanie tzw. wąskich gardeł i deficytów w ścisłym obszarze przygranicznym w celu wspierania mobilności transgranicznej w obrębie regionu. Z tego punktu widzenia priorytetem należałoby uczynić rozbudowę połączeń granicznych i odpowiedniego dojazdu do nich, a także rozwój transgranicznych koncepcji regionalnego osobowego transportu publicznego. Aktualne plany przewidują zwiększenie liczby drogowych połączeń granicznych pomiędzy Saksonią a Polską do 10 w roku 2010 r. i 15 w 2015 r.¹⁶ Oznaczałoby to podwojenie ich liczby w stosunku do stanu bieżącego (7), a tym samym istotne odciążenie dla ruchu transgranicznego.

Ogólnie rzecz biorąc wyraźnie widać, iż w odniesieniu do poziomu rozwoju społeczeństwa informacyjnego nadal jeszcze istnieją znaczne różnice między Niemcami i Europą Zachodnią a Polską. Jednakże tak Polska, jak i inne nowe kraje członkowskie UE, odnotowały silny wzrost rynku z zakresu technologii informacyjnych i komunikacyjnych – IKT (hardware, software, usługi). W przypadku niektórych wskaźników kluczowych, jak np. ilość połączeń internetowych i wskaźnik korzystania z komputerów, ma miejsce proces dościgania krajów Europy Zachodniej.¹⁷ Analizy specjalistyczne prowadzą jednak do wniosku, że po polskiej stronie obszaru wsparcia obszary wiejskie wykazują w stosunku do obszarów miejskich znaczne opóźnienie w rozwoju.¹⁸

Ze strony rynku impuls do rozwoju i wdrażania transgranicznych interfejsów, baz danych, systemów informacyjnych, sieci geoinformacyjnych i innych aplikacji są w obszarze wsparcia obecnie jeszcze słabe. Tutaj wsparcie może i powinno stanowić dodatkowy impuls do rozwoju.

2.1.1.6 Środowisko

Spora część obszaru wsparcia była przez dłuższy okres czasu, przede wszystkim ze względu na nieprzyjazną dla środowiska eksploatację przemysłową, narażona na znaczne obciążenia i degradację. Wyniki analiz minionych lat pokazują przeważnie pozytywny trend rozwojowy.

I tak, w wyniku modernizacji lub unieruchomienia obiektów przemysłowych, znacznie zredukowana została emisja szkodliwych substancji. Wskutek tego obniżył się poziom obciążenia zdrowotnego dla ludności, emisja szkodliwych dla klimatu gazów cieplarnianych oraz rozmiar szkód na terenach leśnych.

Dwutlenek węgla ma największy udział w efekcie cieplarnianym spowodowanym przez działalność człowieka. Redukcja emisji dwutlenku węgla stanowi więc z racji tego centralny czynnik w zakresie ochrony klimatu. Od 1990 r. emisja dwutlenku węgla w Saksonii zmniejszyła się o ponad połowę. Związane jest to przede wszystkim z restrukturyzacją w przemyśle. W sektorze komunikacji i gospodarstw domowych natomiast wartości te rosły do 1998 r., po czym zaczynały maleć (komunikacja) bądź zatrzymywały się na stałym poziomie (gospodarstwa domowe). Uruchomienie trzech nowych bloków elektrowni w 2000 r. doprowadziło do wzrostu emisji gazów przemysłowych.¹⁹ Zarówno w Saksonii, jak i w polskiej części obszaru wsparcia wielkość emisji dwutlenku węgla w ostatnich latach wzrosła.

16 Dr. Wunderlich (SMWA) „Verkehrliche Herausforderungen in der sächsisch-polnischen und sächsisch-tschechischen Grenzregion“ (wykład). Drezno, 06.11.2006

17 tns infratest: Monitoring Informationswirtschaft. 9. Faktenbericht 2006. München, April 2006

18 2020 Strategia Rozwoju Dolnego Śląska. Załącznik do Uchwały nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 30 listopada 2005 r. Wrocław. Rozdział 4.2 oraz Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Brandenburgia – Polska (Województwo Lubuskie) 2007-2013. Cel „Europejska Współpraca Terytorialna”, wersja 2, Potsdam/Zielona Góra, 22.11.2006. rozdział 4.3

19 [http://www.smul.sachsen.de/de/wu/klimaschutz/downloads/Klimaschutzbericht_2005_011105\(1\).pdf](http://www.smul.sachsen.de/de/wu/klimaschutz/downloads/Klimaschutzbericht_2005_011105(1).pdf)

Miejscem lokalizacji największych podmiotów emitujących zanieczyszczenia jest Dolny Śląsk. Na obszarze wsparcia należącym do województwa lubuskiego emisje pochodzące z wielkich obiektów przemysłowych są stosunkowo niewielkich rozmiarów.

Dwutlenek siarki jest ważnym wskaźnikiem zanieczyszczenia atmosfery, a tym samym wskaźnikiem kwaśnego zanieczyszczenia wody i gleby. Zanieczyszczenie atmosfery poprzez emisję dwutlenku siarki zmniejszyło się w Saksonii od 1995 do 2005 roku o ok. 85%. Od 1998 roku wartości emisji przyjęte dla ochrony ekosystemów i zdrowia człowieka zgodnie z wytycznymi 1999/30/WE utrzymują się na wszystkich stacjach pomiarowych obszaru wsparcia znacznie poniżej dolnej granicy.²⁰ Z analiz na 2006 r., przeprowadzonych na Dolnym Śląsku wynika, że koncentracja dwutlenku siarki na przeważającej części obszaru utrzymywała się na niskim poziomie. Jedynie w powiecie wałbrzyskim stwierdzono przekroczenie wartości granicznej.

Rozbudowa infrastruktury odprowadzającej ścieki, a także inne środki doprowadziły do stopniowej poprawy jakości wody. Stopień podłączenia gospodarstw mieszkańców Saksonii do kanalizacji miejskiej wzrósł w okresie od 1990 r. do 2006 r. z 56% do 83%. W okręgu Drezno, do którego należy saksońska część obszaru wsparcia, wynosił on w 2006 r. nawet ok. 85,5%. Dzięki temu możliwe było systematyczne obniżanie zanieczyszczenia wód w wyniku działalności oczyszczalni komunalnych. W polskiej części obszaru wsparcia, przede wszystkim na terenach wiejskich, proces przyłączania gospodarstw domowych do systemu kanalizacji nie jest jeszcze zaawansowany w takim stopniu.

Obszar wsparcia dzięki swojemu naturalnemu położeniu charakteryzuje się dużą różnorodnością ekosystemów, gatunków roślin i zwierząt oraz typów krajobrazu. Intensywna eksploatacja natury i krajobrazu w ostatnich dziesięcioleciach doprowadziła jednak do dramatycznych zmian w stanie liczbowym rodzimych roślin i zwierząt. W ostatnich latach drzewostan zarówno w polskiej jak i saksońskiej części obszaru wsparcia uległ powiększeniu. Rozmiary szkód na terenach leśnych wykazują tendencję spadkową.

Ogólnie rzecz biorąc można stwierdzić, że niezależnie od ewentualnego wpływu, jaki będzie wywierał Program, można zaobserwować pozytywny trend rozwojowy w odniesieniu do dóbr chronionych, takich jak woda, powietrze/klimat, ludność/zdrowie oraz dobra kulturowe i materialne. Należy w nim dostrzec szansę dalszej poprawy w tych dziedzinach również w najbliższych latach. W przeciwieństwie do nich, w przypadku dóbr chronionych, takich jak gleba, krajobraz i różnorodność biologiczna, nie można stwierdzić znaczącej poprawy, a nawet należy się spodziewać dalszych strat.

2.1.1.7 Ład przestrzenny i planowanie regionalne

Stabilną podstawę dla integracji obszaru wsparcia po obu stronach granicy oraz wspólnego wykorzystania istniejących zasobów i potencjału można stworzyć poprzez ściślejszą koordynację planowania przestrzennego. Dlatego znaczna rola w kontekście długofalowego rozwoju obszaru wsparcia przypada działaniom służącym transgranicznemu zharmonizowaniu zarówno planów zagospodarowania przestrzeni jak i koncepcji rozwojowych. Z drugiej strony, ponieważ nie istnieje ustawy o obowiązkach informowania, dobrowolne działania na rzecz wymiany informacji i koordynacji wydają się tym cenniejsze.

Jako wspólna platforma informacyjną w zakresie struktur przestrzennych i planowania przestrzennego powstaje przykładowo „Niemiecko – polski międzyregionalny system informacji w zakresie planowania przestrzennego”. W wyniku dobrowolnej współpracy wszystkich przygranicznych krajów związkowych i województw powstaje transgraniczny serwer do transferu geodanych przeznaczony dla tego rodzaju specjalistycznych informacji.

Obszar wsparcia znajduje się w obrębie paneuropejskiego korytarza transportowego III prowadzącego przez Berlin – Drezno – Wrocław – Katowice – Kraków – Lwów – Kijów.

Właśnie na transgranicznych odcinkach korytarza istnieją nadal deficyty i tzw. wąskie gardła, szczególnie w zakresie rozwoju infrastrukturalnego i gospodarczego. Usunięcie ich stanowi ważny element służący rozwojowi obszaru przygranicznego.

Pierwsze kroki w tym kierunku poczyniono m.in. w ramach wsparcia z Programu Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska 2000-2006. Szczególnie należy podkreślić następujące działania: opracowanie wspólnego planu rozwojowego dla związku miast Małego Trójkąta (Bogatynia (PL), Hrádek nad Nisou (CZ), Zittau (D))²¹, wsparcie dla zarządzania projektem w celu wdrożenia regionalnych koncepcji rozwoju związku miast „Małego Trójkąta“, projekt koordynacji regionalnego rozwoju przestrzennego Euroregionu Nysa (KOREG)²², a także stworzenie koncepcji transgranicznego badania oddziaływania na środowisko regionalnych planów rozwojowych.²³ W ramach Programu Interreg III A 2000-2006 Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia wsparcia udzielono m.in. na opracowanie koncepcji ścieżek rowerowych oraz całościowej koncepcji rozwoju regionalnego.²⁴ W ocenie ekspertów, szczególnie po przystąpieniu Polski do UE w maju 2004 r., znacznie wzrosło poparcie dla inicjatyw wymiany transgranicznej w ramach procesów planowania w obszarze wsparcia.

Dla przyszłego rozwoju regionu niezbędne wydaje się nadanie trwałości tego typu procesom wzajemnej wymiany informacji oraz koordynacji. Oczekuje się też dalszych działań w zakresie planowania przestrzennego o oddziaływaniu transgranicznym – np. w Parku Krajobrazowym Łuk Mużakowa (Muskauer Faltenbogen). Z tej perspektywy sensowne i pożądane jest tworzenie wspólnych planów zagospodarowania przestrzennego i zintegrowanych strategii rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto w przyszłości wzrośnie znaczenie projektów polegających na wdrażaniu skoordynowanych planów.

2.1.2 Transgraniczna integracja społeczna

2.1.2.1 Kształcenie i szkolenie

Podsumowując należy uznać długofalowe zapewnienie edukacji ogólnej i zawodowej na wysokim poziomie za kluczowy czynnik efektywnego rozwoju obszaru wsparcia. Tylko w taki sposób można pokonać wynikające z przyczyn demograficznych tzw. wąskie gardła w zakresie rozwoju gospodarczego.²⁵ Dalszym czynnikiem mającym wpływ na integrację obszarów po obu stronach granicy jest, zwłaszcza w związku z przewidywaną swobodą przepływu siły roboczej, zdobywanie kompetencji językowych i interkulturowych. Do chwili obecnej tego typu kompetencje nie są jeszcze w regionie dostatecznie rozwinięte. Dotyczy to całego spektrum edukacji szkolnej, zawodowej, szkolnictwa wyższego i działalności szkoleniowej.

Na obszarze wsparcia istniało w 2005 r. ponad 800 szkół podstawowych, nieco powyżej 500 szkół ponadpodstawowych pierwszego stopnia²⁶ oraz ok. 1000 szkół o profilu

21 Groß/ Bergfeld: Städteverbund „Kleines Dreieck“. W: Regionaler Planungsverband Oberlausitz-Niederschlesien (HRSG.): Bulletin des niederschlesisch-sächsischen Grenzgebietes. nr 2'2003

22 Regionaler Planungsverband Oberlausitz-Niederschlesien (HRSG.): KOREG. Ausgewählte örtliche Bauleitplanungen von Gemeinden an der deutsch-polnischen Grenze. Schriftenreihe zur Regionalentwicklung, Heft 5/2006.

23 IÖR: Strategische Umweltprüfung für die Regionalplanung. Entwicklung eines transnationalen Prüf- und Verfahrenskonzeptes für Sachsen, Polen und Tschechien.

http://www.tu-dresden.de/ioer/iaoer_projekte/p_165.htm

24 Regionomica: Entwicklungs- und Handlungskonzept Euroregion Spree-Neiße-Bober. Endfassung. Berlin, Oktober 2006.

25 por. Empfehlungen zur Bewältigung des demografischen Wandels im Freistaat Sachsen. Expertenkommission „Demografischer Wandel Sachsen“, wydane przez. Sächsische Staatskanzlei, Oktober 2006, S. 17 ff.

26 W Polsce gimnazja i szkoły artystyczne

ponadpodstawowym drugiego stopnia²⁷. Ogólnie sytuacja w minionych latach charakteryzuje się spadkiem liczby uczniów oraz zmniejszeniem sieci szkół. Stan współpracy między Saksonią a Polską w zakresie szkolnictwa ogólnie określany jest jako dobry. W chwili obecnej istnieje w obszarze wsparcia 58 partnerstw między szkołami w Saksonii i Polsce. To pokazuje, że w dużym stopniu udało się tutaj nawiązać kontakt, choć z drugiej strony istnieje nadal znaczny potencjał dla rozszerzenia współpracy.

W zawartym niedawno porozumieniu²⁸ odnośnie urzędy w Saksonii i Polsce uzgodniły, że priorytety w przyszłych wspólnych projektach współpracy będą się odnosiły do propagowania znajomości języka, współpracy w dziedzinie szkolenia nauczycieli, w zakresie tworzenia i pogłębiania partnerstw między szkołami oraz współpracy administracyjnej szkół. Porozumienie odnośnie współpracy pomiędzy województwem lubuskim a Wolnym Krajem Związkowym Saksonia znajduje się w fazie przygotowania.

Ponadto ocenia się, że doniosłe znaczenie ma wzmocnienie istniejących i rozwój nowych struktur współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia w kontekście gospodarki i społeczeństwa. Do pogłębienia współpracy mogłyby się przyczynić np. opracowanie dalszych transgranicznych programów studiów, jak również promocja nowych ofert akademickich poprzez przyznawanie stypendiów. Ponadto w obszarze wsparcia istnieje trójnarodowa sieć uniwersytecka w postaci Neisse University, której filarami są Wyższa Szkoła Zawodowa Zittau/Görlitz (Niemcy), Politechnika Wrocławska (Polska) oraz Uniwersytet Techniczny w Libercu (Czechy). Również do takich inicjatyw może nawiązywać współpraca transgraniczna w dziedzinie szkolnictwa wyższego.

W związku z regulacjami przejściowymi dotyczącymi swobodnego przepływu siły roboczej integracja rynków pracy dotychczas niemal nie postępuje. Istniejące badania prowadzą do wniosku, że nawet przy pełnej swobodzie przepływu pracowników w Niemczech nie należy się liczyć ze znaczącym zniekształceniem rynku pracy w wyniku napływu siły roboczej.²⁹ Jednakże ze względu na szczególne położenie geograficzne Saksonii dostrzega się ryzyko, iż w różnych segmentach rynku może dojść do efektu wypierania przez pracowników napływowych bądź osoby dojeżdżające do pracy spoza granicy.³⁰

Niezależnie od tego należy się spodziewać, że w okresie programowym Programu Celu 3 wprowadzona będzie pełna swoboda przepływu siły roboczej pomiędzy Polską i Saksonią, a fakt ten przynajmniej w bezpośrednich regionach przygranicznych przyniesie ze sobą bardziej znaczące skutki. Regionalne rynki pracy po obu stronach granicy będą silniej zintegrowane ze sobą. To może stanowić w dłuższej i średniej perspektywie czasowej jedno z największych wyzwań dla rozwoju obszaru przygranicznego. Wobec takiej perspektywy wskazana wydaje się większa antycypacja tego procesu i skierowanie uwagi nie tylko na zagrożenia, lecz również na szanse i potencjał rozwojowy. W tym kontekście uzasadnione wydaje się wcześniejsze rozszerzenie i pogłębienie współpracy pomiędzy podmiotami i placówkami z Polski i Saksonii w zakresie kształcenia, szkolenia, pośrednictwa pracy i działań na rzecz wspierania pracy.

2.1.2.2 Kultura i sztuka

Projekty z dziedziny kultury finansowane z Programu Współpracy Transgranicznej mają charakter uzupełniający w stosunku do działalności kulturalnej w obszarach przygranicznych. Działają one jak impuls do współpracy transgranicznej w dziedzinie kultury i mogłyby

---

27 W Polsce szkoły ponadgimnazjalne

28 Wspólna Deklaracja Departamentu Spraw Społecznych UMWD i Saksońskiego Ministerstwa ds. Dziedzictwa Narodowego i Edukacji o Współpracy w Zakresie Szkolnictwa z dnia 7 lipca 2006

29 Zestawienie wyników różnych badań/prognoz por. Roland Freudenstein/Henning Tewes: Die EU-Osterweiterung und der deutsche Arbeitsmarkt: Testfall für die deutsch-polnische Interessengemeinschaft. Sankt Augustin, August 2001.

30 Grundig i in.: Auswirkungen der EU-Osterweiterung auf Wirtschaft und Arbeitsmarkt in Sachsen. ifo Studien Nr. 35. München, 2004.

spełniać taką funkcję w przypadku późniejszego wsparcia z odpowiednich programów sektorowych. W związku z tym uaktualnienie oceny śródkresowej Programu Interreg Saksonia – Dolny Śląsk 2000-2006 zaleca weryfikację innowacyjnych sposobów służących umocnieniu wsparcia transgranicznych programów w zakresie kultury.³¹ W przyszłości zasada Partnera Wiodącego mogłaby w jeszcze większym stopniu przyczynić się do stworzenia trwałych struktur współpracy transgranicznej.

Potrzeba działania w celu zachowania i rozwijania dziedzictwa kulturowego w obszarze wsparcia nie da się ująć w formie skwantyfikowanej. Ważny potencjał obszaru wsparcia w dziedzinie dziedzictwa kulturowego stanowi kultura ludowa. Celem jest zachowanie, ochrona, profilowanie tożsamości regionalnej oraz jej przejawów w dziedzinie gospodarczej, społecznej i kulturalnej. Wszystko to było i będzie w przyszłości kształtowane przez procesy kulturowe życia codziennego. Ogólnie rzecz biorąc obszar dysponuje bogatą tradycją zwyczajów regionalnych jak również różnorodnym spektrum pomników kultury, wymagających ochrony, rewitalizacji i częściowo digitalizacji. Z dzisiejszej perspektywy nie da się jednak bliżej określić dalszych tematycznych priorytetów.

2.1.2.3 Infrastruktura społeczna

Służba zdrowia

Odnośnie do liczby lekarzy i stomatologów w regionie widać nasilające się tendencje spadkowe, szczególnie na obszarach wiejskich i peryferyjnych. Biorąc pod uwagę przewidywalny rozwój demograficzny, w obszarze wsparcia prawdopodobnie problem ten będzie w przyszłości dalej się pogłębiał. W tym wypadku wydaje się uzasadnione poszukiwanie rozwiązań innowacyjnych i włączanie w to również transgranicznych koncepcji opieki zdrowotnej dla zapewnienia podstawowego poziomu świadczeń także na obszarach o małej gęstości zaludnienia. Dla odpowiednich inicjatyw ważny impuls stanowić by mogło wsparcie z Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013. Za wzorcowy można tu uznać np. projekt diagnostyki telemedycznej z Programu Interreg Saksonia – Dolny Śląsk 2000-2006, w którym współpracują ze sobą w regionie różne podmioty (w szczególności szpitale i gabinety lekarskie).

Infrastruktura społeczna / Grupy osób wymagające opieki

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r. stwierdza braki inwestycyjne i zły stan infrastruktury społecznej.³² Analogicznie jest, według szacunku ekspertów, w przypadku obszaru wsparcia w województwie lubuskim. W Saksonii poczyniono w ostatnich latach znaczne inwestycje w ramach infrastruktury społecznej, tak więc po tej stronie obszaru wsparcia braki nie są wprawdzie powszechne, lecz nadal występują miejscowo. Na całym obszarze wsparcia coraz większe znaczenie będzie miało ponadto dopasowanie istniejącej infrastruktury do odmiennej na skutek zmian demograficznych struktury potrzeb.

W sumie potrzeba działań w celu poprawy infrastruktury społecznej nie jest specyficznym zjawiskiem ograniczonym do obszaru wsparcia lub uwarunkowanym położeniem przygranicznym. Z tego powodu inwestycje w placówki infrastruktury społecznej w ramach Programu Operacyjnego powinny być wspierane tylko w przypadku odpowiednio intensywnego transgranicznego wykorzystania ich. Z reguły dotyczy to tylko bezpośredniego obszaru przygranicznego. Oprócz pewnej liczby projektów inwestycyjnych na znaczeniu mają zyskać projekty nieinwestycyjne.

Orientację w zakresie istniejących problemów i przyszłych dziedzin działania można uzyskać sięgając do priorytetów wspólnej grupy roboczej „Sprawy socjalne (polityka zdrowotna, sprawy społeczne)” rządu saksońskiego oraz województw dolnośląskiego i lubuskiego.

³¹ tamże, zbiór materiałów, str. 114

³² 2020 Strategia Rozwoju Dolnego Śląska. Załącznik do Uchwały nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 30 listopada 2005 r., Wrocław, listopad 2005.

Podczas ostatniego posiedzenia w dniach 5/6 czerwca 2007 r. we Wrocławiu grupa robocza zaproponowała m.in. tematy „Powołanie grupy ekspertów w celu rozpoznania najistotniejszych problemów zdrowotnych i społecznych osób starszych w obszarze wsparcia” jak również „Nawiązanie współpracy w dziedzinie profilaktyki zdrowotnej dla osób starszych w obszarze wsparcia”. Oprócz tego nadal ma być poruszana zaproponowana podczas minionych spotkań problematyka pomocy ludziom niepełnosprawnym, a także zwalczania narkomanii i prostytucji.³³

2.1.2.4 Bezpieczeństwo publiczne

Przestępczość na obszarze wzdłuż granicy polsko-saksońskiej w minionych latach systematycznie spadała. W związku z dalszą liberalizacją kontroli granicznej istnieje jednak nadal zapotrzebowanie na pogłębienie współpracy policyjnej pomiędzy instytucjami polskimi i saksońskimi. Konkretnie punktem wyjścia powinna być przede wszystkim szeroko pojęta intensyfikacja kontaktów między urzędnikami polskimi i saksońskimi, jak również towarzyszące temu szkolenia językowe. Odpowiednie kroki podjęto już wspierając z Programu Interreg Saksonia – Dolny Śląsk 2000-2006 cykl konferencji „Prewencja policyjna w trójkącie trzech krajów” oraz poprzez projekt poprawy współpracy w dziedzinie sądownictwa. Oprócz tego przyszłe priorytety będzie należało określać w zależności od rozwoju przestępczości.

Za dalsze istotne pola działań w zakresie współpracy transgranicznej należy uznać ochronę przeciwpożarową i ochronę przed katastrofami oraz ratownictwo. Według oceny ekspertów ustaleniom mają podlegać bardzo swoiste kwestie szczegółowe. O tyle właściwym sposobem wspierania współpracy mogłaby być szeroko pojęta, specjalistyczna wymiana doświadczeń pomiędzy podmiotami polskimi i niemieckimi, jak również wspólne szkolenia i ćwiczenia. Ponadto koordynacja planów i dokumentów operacyjnych, stworzenie wspólnych systemów informacji oraz skoordynowanych struktur komunikacyjnych, może prowadzić do efektu synergii. Działania inwestycyjne (prace budowlane, zakup wyposażenia) mogą przy tym towarzyszyć rozwojowi współpracy transgranicznej, nie powinny jednak stanowić priorytetu przy wspieraniu działań w ramach programu Celu 3. Szczególnie na potrzeby transgranicznej współpracy służb ratownictwa istnieje konieczność stworzenia dalszych podstaw prawnych.

2.1.2.5 Współpraca podmiotów

Podstawowym dokumentem dla współpracy w regionie przygranicznym jest wspólna deklaracja Marszałka Województwa Dolnośląskiego oraz premiera Wolnego Kraju Związkowego Saksonia z dnia 17 września 1999 r. o współpracy obydwu regionów. Od tej pory osiągnięto wyraźne postępy we współpracy m.in. w wyniku wdrażania Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Saksonia – Dolny Śląsk 2000-2006. Obecnie przygotowywane jest wspólne oświadczenie o współpracy między województwem lubuskim a Saksonią. Pomimo to osiągnięty dotychczas stan współpracy pomiędzy podmiotami i instytucjami z Saksonii i Polski na wielu polach działania wymaga dalszego rozwinięcia. Nadal słabo rozwinięta jest znajomość języka danego partnera, zwłaszcza po stronie niemieckiej. Stanowi to jedną z ważniejszych przeszkód w intensywniejszej współpracy. Z tego względu wskazana wydaje się oferta wspierania wielojęzyczności, odpowiednio dostosowana do różnych grup docelowych, tak aby towarzyszyła ona procesowi integracji w obszarze przygranicznym.

W przeszłości kluczowa rola w koordynacji działań transgranicznych na obszarze wsparcia przypadała Euroregionom Nysa³⁴ i Szprewa-Nysa-Bóbr³⁵. Tutaj współpracę przygotowują i monitorują euroregionalne grupy ekspertów. Na szczeblu lokalnym istnieją partnerstwa

33 Informacje Saksońskiego Ministerstwa Spraw Społecznych

34 www.neisse-nisa-nysa.com

35 www.euroregion-snb.de

między saksońskimi powiatami Görlitz, Bautzen, Kamenz, Niederschlesischer Oberlausitzkreis und Löbau-Zittau a polskimi powiatami zgorzeleckim, bolesławieckim, złotoryjskim, żarskim i lubańskim. Ponadto istnieje szereg partnerstw pomiędzy poszczególnymi gminami po stronie saksońskiej i polskiej. Podobnie jak na szczeblu inicjatyw obywatelskich, związków, organizacji pozarządowych, placówek kulturalnych i oświatowych, tak i tu istnieją rozmaite możliwości nawiązania do wspólnych działań transgranicznych.

Analiza SWOT

Schemat 3 Analiza SWOT

Priorytet 1 Rozwój transgraniczny	
Silne strony	Słabe strony
<u>Gospodarka i nauka</u> <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana struktura gospodarcza • wyraźny duch przedsiębiorczości, w szczególności u polskiej ludności w wieku produkcyjnym • znaczny potencjał badawczo-rozwojowy w sektorze publicznym • różne instytucje wspierania transferu technologii 	<u>Gospodarka i nauka</u> <ul style="list-style-type: none"> • znaczna różnica poziomu siły nabywczej i dobrobytu w obszarze wsparcia • słabo rozwinięty sektor usług • raczej słabe podstawy w zakresie profilowania gospodarczego (klaster) • jeszcze mało wyraźna współpraca między przedsiębiorstwami • słaby potencjał badawczo-rozwojowy w sektorze przedsiębiorstw
<u>Turystyka i działalność uzdrowiskowa</u> <ul style="list-style-type: none"> • spory potencjał przyrodniczy i kulturowy w rozwoju turystyki jako czynnika gospodarczego • postępy przy rozbudowie i modernizacji infrastruktury turystycznej 	<u>Turystyka i działalność uzdrowiskowa</u> <ul style="list-style-type: none"> • postępy, ale i nadal znaczne braki w opracowywaniu transgranicznych ofert i struktur turystycznych • wykorzystanie (opłacalność ekonomiczna) częściowo jeszcze niewystarczające (zależność sezonowa)
<u>Transport i komunikacja</u> <ul style="list-style-type: none"> • położenie w punkcie przecięcia ważnych osi komunikacyjnych • dobry stan rozbudowy infrastruktury IKT w niemieckiej części obszaru wsparcia, • szybki proces wyrównywania po polskiej stronie 	<u>Transport i komunikacja</u> <ul style="list-style-type: none"> • braki w zakresie infrastruktury transportowej, włącznie z infrastrukturą (trans)graniczną • nadal znaczne zacofanie w rozwoju pod względem zaawansowania społeczeństwa informacyjnego w Polsce – w szczególności na obszarach wiejskich – w porównaniu z rozwiniętymi regionami zachodnioeuropejskimi • braki w odniesieniu do transgranicznych powiązań, baz danych, systemów informacyjnych i pozostałych aplikacji

• łącznie z sektorem rolniczym i gospodarką leśną

** łącznie z agroturystyką

<p><u>Środowisko naturalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Istnienie sporych, stanowiących całość, przestrzeni o krajobrazie naturalnym i statusie terenów chronionych • stopniowa poprawa stanu środowiska w minionych latach, zwł. pod względem dóbr chronionych powietrze / klimat, woda, zdrowie 	<p><u>Środowisko naturalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczne, częściowo nadal rosące, obciążenia dla środowiska z powodu gospodarki energetycznej i wzmożonego ruchu drogowego • trwałe zagrożenia dla różnorodności biologicznej, ryzyko powodzi • dalsza znaczna potrzeba działania dla osiągnięcia ważnych celów w dziedzinie środowiska
<p><u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dobre podstawy współpracy w dziedzinie ładu przestrzennego / rozwoju regionalnego 	<p><u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • współpraca dotąd w dużej mierze ograniczona do przedsięwzięć modelowych

Szanse	Zagrożenia
<p><u>Gospodarka i nauka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> rozbudowa gospodarczych i naukowych powiązań z krajami sąsiednimi podłączenie do gospodarczo silnych centrów / metropolii umożliwia przestrzenno-funkcjonalny podział prac <p><u>Turystyka i wypoczynek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> większa ponadregionalna promocja potencjału (w szczególności turystyki zdrowotnej, ofert dla seniorów, funkcja wypoczynkowa ośrodków położonych blisko centrów) <p><u>Transport i komunikacja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> rosnąca atrakcyjność lokalizacji dla logistyki, handlu i związanych z tym usług szanse rozwoju w trakcie rozbudowy europejskich osi komunikacyjnych oraz krajowych osi komunikacyjnych w Polsce i Saksonii postępujący rozwój infrastruktury IKT w całym obszarze wsparcia wspieranie transgranicznej współpracy w różnych dziedzinach poprzez specyficzne rozwiązania IKT <p><u>Środowisko naturalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> dalsza poprawa stanu środowiska naturalnego m.in. poprzez współpracę transgraniczną przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, ochronie przeciwpowodziowej i ochronie lasów <p><u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> długofalowa realizacja szans lokalizacyjnych i wzrostu efektywności w obszarze przygranicznym poprzez uzgodnione lub wspólne planowanie 	<p><u>Gospodarka i nauka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ograniczenie potencjału rozwoju poprzez brak wykwalifikowanej siły roboczej i starzenie się ludności czynnej zawodowo niższa atrakcyjność i odłączenie pogranicza względem gospodarczo atrakcyjniejszych centrów <p><u>Turystyka i wypoczynek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ograniczenie potencjału rozwoju poprzez ubytek ludności i niski pułap dochodów <p><u>Transport i komunikacja:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> opóźnienia w usuwaniu braków w infrastrukturze transportowej mogą prowadzić do długotrwałego uszczerbku w rozwoju oraz do obciążeń utrwalenie zacofania rozwojowego obszarów wiejskich w trakcie procesu przechodzenia do społeczeństwa informacyjnego zbyt małe zachęty rynkowe do rozwoju i wdrażania transgranicznych powiązań, baz danych, systemów informacyjnych i pozostałych aplikacji <p><u>Środowisko naturalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> rosnące obciążenia dla środowiska z powodu wzmożonego ruchu drogowego i wykorzystanie turystyczne problemy środowiska powstałe w przeszłości (np. jakość wód, stare zanieczyszczenia ekologiczne, składy odpadów) oraz ryzyko powodzi można zredukować jedynie w dłuższej perspektywie <p><u>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca współpraca opóźnia integrację transgraniczną i uniemożliwia wzrost efektywności

Priorytet 2 Transgraniczna integracja społeczna	
Silne strony	Słabe strony
<p><u>Edukacja i szkolenie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ogólnie dobry poziom edukacji, wydajny system szkolnictwa wzrastająca współpraca w dziedzinie szkolnictwa <p><u>Kultura i sztuka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> sporo przykładów zaawansowanej współpracy transgranicznej w dziedzinie kultury i sztuki bogaty potencjał dziedzictwa kulturowego <p><u>Infrastruktura i usługi społeczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> dobrze podstawy współpracy transgranicznej przy tworzeniu klastrów zdrowotnych lub / i przy wykorzystywaniu elementów infrastruktury społecznej <p><u>Bezpieczeństwo publiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> pozytywny rozwój bezpieczeństwa na pograniczu dobrze podstawy współpracy podmiotów w dziedzinie bezpieczeństwa, ochrony przeciwpożarowej i ochrony przed katastrofami <p><u>Współpraca podmiotów</u></p> <ul style="list-style-type: none"> rosnąca gotowość do współpracy i różne pozytywne doświadczenia na wszystkich płaszczyznach, stabilizacja struktur i procesów FMP jako efektywny instrument wsparcia 	<p><u>Edukacja i szkolenie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> migracja i długotrwałe bezrobocie rynki pracy w obszarze przygranicznym słabo dostosowane do regionu sąsiedniego braki na poziomie językowym i interkulturowym utrudniają współpracę <p><u>Kultura i sztuka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> nadanie projektom współpracy w dziedzinie kultury i sztuki charakteru trwałego zależy często od długofalowego wsparcia ze środków publicznych w wielu przypadkach jest potrzeba działania dla zachowania i podniesienia wartości dziedzictwa kulturowego <p><u>Infrastruktura i usługi społeczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> znaczące potrzeby modernizacyjne w zakresie infrastruktury społecznej przede wszystkim w polskiej części obszaru wsparcia duża różnica poziomu w zakresie opieki zdrowotnej <p><u>Bezpieczeństwo publiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> przeszkody prawne częściowo stoją na przeszkodzie pogłębieniu współpracy <p><u>Współpraca podmiotów</u></p> <ul style="list-style-type: none"> różnice w mentalności oraz w systemach administracyjno-prawnych utrudniają współpracę transgraniczną

Szanse	Zagrożenia
<p><u>Edukacja i szkolenie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie możliwości zatrudnienia dla pracowników i wykwalifikowanej bazy pracowniczej przez przedsiębiorstwa na skutek swobodnego przepływu siły roboczej • dopasowanie profilu kształcenia i szkolenia do wymogów transgranicznych rynków pracy i profilu gospodarczego regionu • rozwój skutecznego transferu technologii z systemu szkół wyższych do sektora przedsiębiorstw <p><u>Kultura i sztuka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Program jako impuls do rozbudowy i utrwalania współpracy transgranicznej <p><u>Infrastruktura społeczna</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • transgraniczna współpraca, np. klastry zdrowotne, może przyczynić się do utrzymania podstawowych standardów również na terenach peryferyjnych <p><u>Bezpieczeństwo publiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dalsze ułatwienia w zakresie mobilności transgranicznej <p><u>Współpraca podmiotów</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • pogłębienie współpracy poprzez pozytywne doświadczenia, stabilizację struktur i procesów • partnerstwo lokalnych samorządów i organizacji pozarządowych przy przygotowywaniu i wdrażaniu projektów 	<p><u>Edukacja i szkolenie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dalsze zmniejszenie bazy kapitału ludzkiego z powodu zmian demograficznych • procesy wypierania w określonych segmentach rynku pracy na skutek swobodnego przepływu siły roboczej <p><u>Kultura i sztuka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • niewiele trwałych efektów po jednokrotnym wsparciu projektów w dziedzinie kultury i sztuki • problemy odnośnie zachowania i podniesienia wartości dziedzictwa kulturowego z powodu braku zasobów <p><u>Infrastruktura społeczna</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrastające problemy dostosowawcze oraz wynikający z przemian demograficznych problem wytrzymałości infrastruktury społecznej <p><u>Bezpieczeństwo publiczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • w niektórych dziedzinach brakuje częściowo transgranicznych porozumień / umów prawnych bądź nie są one ukierunkowane na pogłębienie współpracy • dodatkowy potencjał ryzyka z powodu zlikwidowania kontroli granicznych <p><u>Współpraca podmiotów</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • różniące się obszary działań i kompetencji partnerów mogą wpływać negatywnie na efektywność współpracy

2.3 Bilans Wdrażania Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A w okresie wsparcia 2000-2006

2.3.1 Bilans dotychczasowego wsparcia w ramach Programu Interreg III A

Celem Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) było wspieranie współpracy transgranicznej obywateli i instytucji regionów sąsiadujących ze sobą.

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 r. zostały zharmonizowane istniejące instrumenty finansowe współpracy transgranicznej, Interreg III A oraz Phare CBC. Tym samym rozpoczął się jakościowo nowy etap współpracy dwustronnej. W ramach reorganizacji struktur i procedur administracyjnych, uwarunkowanej przystąpieniem do UE, wykorzystano doświadczenia z dotychczasowej realizacji Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A. Miał na nie wpływ fakt, że po polskiej stronie wdrażanie Programu Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) rozpoczęło się stosunkowo późno. Dopiero w 2006 r. możliwe było zawarcie pierwszych umów o dofinansowanie pomiędzy beneficjentami a Dolnośląskim Urzędem Wojewódzkim. Ponadto uwzględnione zostały wstępne wnioski i zalecenia ze sprawozdania śródkresowego.³⁶ Wraz z utworzeniem Wspólnego Sekretariatu Technicznego, który pełni rolę centralnego węzła kontaktowego dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w Programie oraz zatrudnia pracowników polskich i saksońskich, poczyniono ważny krok ku dalszej intensyfikacji współpracy partnerskiej. W ramach aktualizacji oceny śródkresowej³⁷ zasadniczo pozytywnie oceniono działania dostosowawcze związane z akcesją do UE, a ponadto wycofano wnioski dla przyszłego rozwoju.

W ramach Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A wspierano działania inwestycyjne i nieinwestycyjne. Program posiadał szerokie spektrum wsparcia, które znalazło odzwierciedlenie w kształcie priorytetów i działań. Wsparcie otrzymywały działania w zakresie rozwoju gospodarczego, turystyki, infrastruktury transportowej i innej, środowiska, rozwoju obszarów miejskich i wiejskich, edukacji, szkolenia, zatrudnienia, rozwoju społeczno-kulturowego, współpracy (tu w szczególności Funduszu Małych Projektów, który ma być kontynuowany również w przyszłości), jak również działania w zakresie bezpieczeństwa oraz w ramach Akcji Wspólnotowej na rzecz obszaru przygranicznego.

Łącznie zakontraktowano na dzień 31 grudnia 2006 r. 86,10% środków z Programu Interreg III A w wysokości 71 637 792,79 €. Oczekuje się, że do końca okresu wsparcia Program będzie mógł zostać prawidłowo zamknięty. Szczegółowe dane odnośnie liczby projektów i wysokości zakontraktowanych środków przypadających na dany obszar działań zawarte zostaną w sprawozdaniach z wykonania na lata 2007 i 2008, jak również w sprawozdaniu końcowym na rok 2009.

Zdołano przewyższyć zakładane cele programu w odniesieniu do liczby projektów planowanych i realizowanych wspólnie przez partnerów polskich i niemieckich. We wszystkich pozostałych kategoriach, w których miały znaleźć odzwierciedlenie transgraniczny charakter projektów oraz intensywność współpracy, faktyczna liczba projektów pozostawała wyraźnie w tyle za wartościami zakładanymi. Odnosi się to również do łącznej liczby projektów, co wynika z faktu, że złożone zostały projekty o większej wartości finansowej niż pierwotnie zakładano. Przykładem rozwijającej się współpracy transgranicznej pomiędzy Wolnym Krajem Związkowym Saksonia a Rzeczpospolitą Polską są obydwa projekty opisane poniżej.

³⁶ IfS Institut für Stadtforschung und Strukturpolitik GmbH, Halbzeitbewertung zur Gemeinschaftsinitiative Interreg III A im Freistaat Sachsen, Programm Freistaat Sachsen-Woiwodschaft Niederschlesien 2000-2006, Dezember 2003

³⁷ IfS Institut für Stadtforschung und Strukturpolitik GmbH, Gemeinschaftsinitiative Interreg III A, Aktualisierung der Halbzeitbewertung, Programm Freistaat Sachsen – Republik Polen (Wojewodschaft Niederschlesien), Dezember 2005.

W banku projektów na stronie www.interreg3a.info znajduje się reprezentacyjna grupa projektów, które od 2001 r. zostały zatwierdzone w ramach Programu.

Przykłady najlepszej praktyki

Budowa kładki rowerowo-pieszkiej Pieńsk (Polska) – Deschka (Niemcy)

Celem projektu była budowa kładki rowerowo-pieszkiej na Nysie. Łączy ona dwie miejscowości po obu stronach granicy. Brak przeprawy przez rzekę dla ruchu rowerowo-pieszego na tym obszarze w sposób znaczący wpłynął negatywnie na ruch osobowy, komunikację między gminami przygranicznymi i rozbudowę ścieżki rowerowej oraz dostęp do atrakcyjnych terenów wycieczkowych wzdłuż Nysy. Inwestycja ta stanowi istotny element międzynarodowej sieci rowerowej Odra – Nysa, zatwierdzonej przez Komisję Międzynarodową przy współdziałaniu Euroregionu Nysa. Po stronie niemieckiej budowa całej sieci znajduje się w finalnym stadium realizacji.

Dzięki realizacji projektu powstała kładka dla rowerów i pieszych o długości 97 m, łącząca miejscowości Pieńsk i Deschka. W ciągu roku ma zostać osiągnięte natężenie ruchu wielkości ok. 54.000 osób, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych. Kładka przeznaczona jest zarówno dla mieszkańców jak i dla turystów. Przyczyni się ona do powstania szkoły transgranicznej, której realizacja planowana jest na podstawie umowy o współpracy lokalnych gmin.

Ćwiczenia szkoleniowe "Lawina" – Transgraniczna operacja uwolnienia zakładników

Celem projektu była transgraniczna operacja uwolnienia zakładników przez jednostki specjalne policji, charakteryzująca się dużym stopniem niebezpieczeństwa. Sprawne transgraniczne współdziałanie jednostek specjalnych policji jest podstawą sukcesu w dziedzinie zwalczania przestępczości najcięższej kategorii.

Policję obu krajów postawiono przed zadaniem profesjonalnego i celowego opanowania niebezpiecznych sytuacji. W szczególności duży stopień zagrożenia, na które narażone były użyte siły, wymusił na jednostkach specjalnych zharmonizowanie zasad operacyjnych i ujawnienie słabych punktów. Uczestniczący w akcji mogli zdobyć doświadczenia operacyjne wyłącznie w treningu praktycznym.

Obydwa dowództwa jednostek specjalnych utrzymują stały kontakt. Dotyczy to w szczególności wzajemnego udziału w szkoleniach oraz tworzenia trwałych struktur w przypadku operacji.

Ścisła współpraca województwa dolnośląskiego i Wolnego Kraju Związkowego Saksonia w ramach działań policji o charakterze interwencyjnym i dużym stopniu niebezpieczeństwa poprawia stan bezpieczeństwa w obszarze wsparcia, a także tworzy struktury niezbędne do przeprowadzenia tego rodzaju operacji. Zwłaszcza rozwinięta współpraca z miejscowymi komendami policji poprawia współpracę między siłami specjalnymi a instytucjami odpowiedzialnymi za ściganie przestępstw.

Projekt w sposób trwały wywarł wpływ na współpracę dowództw jednostek specjalnych. Służył stworzeniu wspólnych standardów interwencji i do dnia dzisiejszego ma udział w koordynacji współdziałania w przypadkach szczególnej przestępczości z udziałem przemocy.

2.3.2 Wnioski z Programu Interreg III A oraz konkluzje wynikające z ewaluacji ex ante dla okresu wsparcia 2007-2013

Zapoczątkowany w 2004 r. proces przechodzenia do wspólnego wdrażania Programu w polskim i saksońskim obszarze wsparcia w praktyce okazał się bardzo intensywny pod

względem nakładu czasu i procesu uczenia się. Początkowe braki w wymianie informacji oraz różnice systemów zarządzania w odczuwalny sposób utrudniały sprawne i efektywne wdrażanie Programu po polskiej stronie.

Z tego względu w trakcie przygotowań do nowego okresu wsparcia w ramach Celu 3 dużą wagę przywiązywano do uzgadniania struktur i procedur wdrażania.

Po początkowych trudnościach udało się osiągnąć coraz szersze oddziaływanie Programu. Program w znacznym stopniu przyczynił się do intensyfikacji szerokiego spektrum kontaktów transgranicznych lub nawiązania nowych kontaktów między podmiotami. Rozszerzono również zakres współpracy urzędów polskich i niemieckich. Ponadto udało się zmniejszyć deficyty strukturalne związane ze specyficznym położeniem przygranicznym. O tyle w dziedzinach tych Program wniósł – w zależności od poszczególnych pól działania – różnej wielkości wkład w zakresie odpowiednich celów strategicznych.

Osiągnięcie niektórych celów strategicznych, jak poprawa zatrudnienia oraz stabilizacja sytuacji demograficznej, było w ramach Programu prawie niemożliwe. Po pierwsze brakowało podstaw dla projektów, a po drugie inne czynniki zewnętrzne miały (i mają) o wiele większy wpływ na kształtowanie się rozwoju gospodarczego, bezrobocia i migracji aniżeli Program Interreg.

Zasadniczo można ocenić, że dzięki wspartym działaniom w sposób efektywny realizowano cel nadrzędny, jakim była poprawa rozwoju transgranicznego i wzmocnienie polsko-saksońskiego obszaru przygranicznego.

Doświadczenia wyniesione z Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Wolny Kraj Związkowy Saksonia – Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) pokazują, że:

- specyficzne założenia w odniesieniu do wsparcia zasadniczo stanowią właściwy instrument wspierania współpracy podmiotów w obszarze przygranicznym i przyczyniają się w ten sposób do rozwoju regionu;
- znaczący potencjał w zakresie intensyfikacji współpracy pomiędzy podmiotami po polskiej i saksońskiej stronie już istnieje bądź posiada zdolność rozwoju;
- został stworzony skuteczny instrument wspierania współpracy transgranicznej na szerokiej płaszczyźnie w zakresie Funduszu Małych Projektów;
- cele przyszłego Programu powinny zostać sformułowane tak, aby odzwierciedlały one rozpiętość i intensywność działań kooperacyjnych, jak również zamierzone efekty / wyniki;
- dla efektywnego wdrażania Programu niezbędne są szeroko zakrojone działania promocyjne na rzecz Programu oraz aktywne działania w zakresie akwizycji i przygotowania projektów;
- ścisła konsultacja i jasne reguły współpracy instytucji polskich i saksońskich przy wdrażaniu Programu mają znaczenie fundamentalne.

Rozdział 3 Cele i strategię Programu

3.1 Wyznaczenie celów i Strategia

3.1.1. Strategia spójności

W wyniku rozszerzenia Unii Europejskiej do 27 krajów członkowskich doszło z jednej strony do pogłębienia istniejących nierówności, a z drugiej strony do wyzwolenia znacznego potencjału służącego wzmocnieniu konkurencyjności gospodarczej i spójności wewnętrznej.³⁸ Dla wykorzystania tego potencjału w ramach polityki spójności mają zostać wykorzystane środki finansowe przeznaczone do wdrażania znowelizowanej strategii lizbońskiej.

Strategia ta warunkuje cztery priorytetowe wymogi dla opracowywania programów dotyczących polityki spójności. Należą do nich w szczególności:

- Zwiększone inwestycje w dziedzinie wiedzy i innowacji,
- Wykorzystanie potencjału przedsiębiorczości, w szczególności MŚP,
- Uwzględnienie procesu globalizacji oraz starzenia się społeczeństw, a także
- Efektywna i zintegrowana europejska polityka energetyczna.

W tym kontekście ukierunkowany na transgraniczność Cel „Europejska Współpraca Terytorialna” ma służyć większej integracji obszaru wspólnoty przy uwzględnieniu powyższych aspektów Strategii Lizbońskiej. Polityka spójności powinna w związku z tym przyczyniać się do zrównoważonego i trwałego rozwoju w poszczególnych obszarach wsparcia oraz być pomocna w łagodzeniu szczególnych skutków bliskości granicy. Ten cel współpracy terytorialnej również w sposób szczególny podkreślają Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności.

Dla uwzględnienia tych celów w Programie Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia na lata 2007-2013 oraz opracowania na ich podstawie strategii rozwoju dostosowanej do sytuacji w tym obszarze wsparcia, poddano obszar wsparcia wnikliwej analizie społeczno-ekonomicznej. Wyniki tej analizy, jak również wykazane w niej słabe strony oraz potencjał wzrostu pokazały, iż ze względu na proces integracji struktur przestrzennych obszaru przygranicznego Polski i Saksonii należy jeszcze podjąć działania w różnych dziedzinach oraz podnieść ogólny poziom warunków życiowych. Ponadto szczególnego znaczenia nabiera aspekt utożsamiania się ludności ze wspólnym obszarem przygranicznym. W kontekście tego należy zauważyć, że Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 uwzględnia odniesienia do większości zasad i zagadnień Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności i stanowi instrument wdrażania tej wspólnotowej strategii.

3.1.2 Przyjęta Strategia i jej cele

Przyjęta dla Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 strategia rozwoju w szczególnej mierze nastawiona jest na realizację celu nadrzędnego, jaki stanowi wspieranie zrównoważonego rozwoju obszaru wsparcia w celu wzmocnienia spójności gospodarczej i społecznej. Dzięki temu ma w sposób trwały wzrosnąć konkurencyjność tego obszaru w kontekście europejskim. Ma zostać osiągnięty stan, w którym nierównomierny rozwój regionu nie będzie negatywnie wpływał na ogólny potencjał wzrostu. Analiza silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń pokazała, że w

38 Por. Decyzja Rady z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności (Dz. U. L 291 z 21.10.2006) (2006/702/WE) jak również „Strategia na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia a reforma europejskiej polityki spójności – Czwarte sprawozdanie okresowe na temat spójności”, KOM (2006) 281, z dn. 12.06.2006.

analizowanych dziedzinach obszar wsparcia wykazuje znaczny potencjał rozwoju. Większość słabych stron obszaru polega na tym, że istniejący potencjał nie jest wykorzystywany. Z tego względu Strategia ukierunkowana jest na celowe wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału poprzez efektywną współpracę transgraniczną. Ponadto uwzględnia ona zalecenia ewaluacji ex ante, według której kosztowne inwestycje w zakresie infrastruktury należy ograniczyć do obszaru przygranicznego. Zalecenie to zostaje uwzględnione w rozdziale 1 w postaci zawężenia obszaru wsparcia dla tego typu wydatków.

Cel nadrzędny współpracy transgranicznej dzieli się na dwa cele strategiczne. Do każdego z nich przyporządkowana jest jedna z ustalonych osi priorytetowych.

W poniższej tabeli przedstawiono cele strategiczne i przyporządkowanie im osi priorytetowych:

Schemat 4 Cele strategiczne wraz z osiami priorytetowymi

Cel strategiczny	Oś priorytetowa
Zapewnienie konkurencyjności obszaru wsparcia poprzez wyrównywanie warunków ramowych dla likwidowania nierówności gospodarczych i strukturalnych	<u>Oś priorytetowa 1:</u> Rozwój transgraniczny
Utożsamianie się mieszkańców z obszarem wsparcia dzięki wzmocnieniu współpracy	<u>Oś priorytetowa 2:</u> Transgraniczna integracja społeczna

Wraz z osiągnięciem przyjętych celów strategicznych oczekiwana jest poprawa sytuacji społeczno-ekonomicznej w obszarze wsparcia. Dlatego za podstawę określenia celów strategicznych i ich osi priorytetowych przyjęto analizę społeczno-ekonomiczną oraz analizę SWOT. Konkretnie uzasadnienie dla przyjętej strategii przedstawiono w rozdziale 3.2. w obrębie danych dziedzin wsparcia przyporządkowanych do osi priorytetowych.

Alokacji środków na poszczególne osie priorytetowe dokonano stosownie do zidentyfikowanych potrzeb finansowych i ich przewidywalnej zdolności absorpcyjnej. Oś priorytetowa 1 obejmuje infrastrukturę w dziedzinie gospodarki, nauki, turystyki, transportu i komunikacji, środowiska naturalnego jak również ładu przestrzennego i planowania regionalnego. W ramach osi priorytetowej 2 mieszczą się dziedziny wsparcia, które w różnorodny sposób mają się przyczynić do poprawy społecznych warunków ramowych w obszarze wsparcia. Doświadczenia wyniesione z Programu Interreg III A pokazały, że projekty infrastrukturalne znajdujące odbicie głównie w osi priorytetowej 1 wprowadzie ze względu na swój charakter wiązą większe środki finansowe niż projekty osi priorytetowej 2, z drugiej strony jednak projektom mającym w sposób szczególny służyć zacieśnieniu współpracy przypisuje się odpowiednie znaczenie strategiczne. Z tego względu pula środków w wysokości 47,34% przewidziana dla osi priorytetowej 1 jest tylko minimalnie większa od puli środków w wysokości 46,66% przyznanej w ramach osi priorytetowej 2. Na Pomoc Techniczną przeznaczono zgodnie z art. 48, ust. 1, lit. b) Rozporządzenia ogólnego najwyższą możliwą stawkę dofinansowania w wysokości 6%. Pomoc Techniczna tej wysokości jest potrzebna w celu finansowania struktur i monitoringu Programu Operacyjnego.

3.1.3 Podsumowanie wyników ewaluacji ex ante, w szczególności pod względem oceny ważności i spójności przyjętej Strategii

Ewaluację ex ante³⁹ powierzono Instytutowi Polityki Strukturalnej i Wspierania Gospodarki (ISW) sp.poż.publ. z siedzibą w Halle we współpracy z Euroconsulting Ilona Galia

³⁹ Por. ISW, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013, Ewaluacja ex ante, sprawozdanie końcowe, lipiec 2007.

Antoniszyn (Wrocław) oraz Dorotą Nahrebecką-Sobotą (Wrocław) oraz Royal House Szkolenia I&A Antoniszyn (Wrocław). Pełny tekst ewaluacji ex ante zamieszczony jest na stronie internetowej www.sn-pl.eu.

➤ Główne zagadnienia ewaluacji

W pierwszej kolejności konieczne było podsumowanie dotychczasowego wsparcia w ramach Interreg III A – Wolny Kraj Związkowy Saksonia i Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) 2000-2006 oraz analiza polsko-saksońskiego obszaru wsparcia, a także analiza silnych i słabych stron, szans i zagrożeń oraz potencjału (analiza SWOT). W oparciu o nie konieczne było opracowanie merytorycznych priorytetów współpracy transgranicznej oraz efektywnego systemu wskaźników dla przyszłego wsparcia, a także dokonanie oceny ważności i spójności przyjętej strategii oraz jakości procedur wdrażania. Przedmiotem ewaluacji ex ante była ponadto Strategiczna Ocena Wpływu na Środowisko. Jej wyniki przedstawiono w rozdziale 3.1.4.

➤ Istotne wyniki i rekomendacje

Bilans dotychczasowego wsparcia z Programu Interreg III A pokazuje, że specyficzne założenia wyjściowe przy wsparciu w ramach Programu Interreg są zasadniczo dobrym instrumentem wspierania współpracy podmiotów w obszarze wsparcia a tym samym i rozwoju regionalnego. Należy zauważyć, że rozległy potencjał służący dalszej intensyfikacji współpracy istnieje bądź może ulec rozwinięciu. Ponadto stworzono w postaci Funduszu Małych Projektów skuteczne instrumentarium wspierania współpracy transgranicznej w szerokim zakresie.

Z badań można wyprowadzić następujące implikacje i rekomendacje do działań w ramach przyszłego wsparcia.

Wyniki analizy społeczno-ekonomicznej pokazują, że obszar wsparcia dysponuje znaczącym potencjałem rozwoju, z drugiej strony istnieją jednak wyraźne deficyty. Zapoczątkowaną współpracę transgraniczną zintensyfikowano w ostatnich latach, ale możliwe byłoby jeszcze jej zacieśnienie. Obok wspomnianego zacieśnienia współpracy transgranicznej szczególne znaczenie dla obszaru wsparcia ma również jego ścisłe powiązanie z centrami danych regionów i głównymi ośrodkami Wrocławiem i Dreznem. Dla Strategii wynikają stąd następujące rekomendacje:

- Program Operacyjny służący wspieraniu współpracy transgranicznej nie powinien koncentrować strategii na przewyżnianiu ogólnych deficytów strukturalnych. W miejsce tego powinno nastąpić ukierunkowanie na specyficzne skutki negatywne oraz na możliwości rozwoju wynikające z położenia przygranicznego.
- Również przy uwzględnieniu tego założenia spektrum dziedzin wsparcia / działań może być zasadniczo zakrojone na szeroką skalę. Za najważniejsze dziedziny wsparcia Ewaluator uznaje pogłębienie współpracy na wszystkich szczeblach pomiędzy podmiotami z Saksonii i Polski, wspieranie rozwoju gospodarczego oraz likwidację deficytów przede wszystkim w zakresie infrastruktury komunikacyjnej. Szczególna potrzeba działania wynika ponadto z procesu przechodzenia do pełnej swobody przepływu pracowników, który dokona się w trakcie okresu programowego.
- Pogłębienie współpracy będzie w sposób decydujący zależało od dalszego rozwijania kompetencji językowych i interkulturowych wśród mieszkańców obszaru wsparcia. To a także antycypacja przemian demograficznych w obszarze bądź uporanie się z ich skutkami stanowi ważne zagadnienia, które należy uwzględnić przy nakreślaniu strategii a następnie w praktycznym wdrażaniu Programu.
- Kosztowne inwestycje służące likwidowaniu deficytów infrastrukturalnych powinny również ze względu na ograniczone zasoby finansowe Programu skupiać się na przygranicznym obszarze wsparcia w ścisłym rozumieniu.

Ocena ważności i spójności wyznaczonych priorytetów, a tym samym i Strategii wsparcia, przeprowadzona została przez Ewaluatora na podstawie analizy społeczno-ekonomicznej oraz analizy SWOT, jak również koncepcji strategicznej i opisu przewidzianych działań. W wyniku analiz stwierdzono spójność całokształtu Strategii. Dla opracowania Strategii wybrano procedurę szeroko zakrojoną, przejrzystą i zrozumiałą. Wybór osi priorytetowych i strategicznych dziedzin wsparcia prezentuje się logicznie. Uwzględniona została sugestia Ewaluatora, by zmienić pierwotną strategię w odniesieniu do dziedzin sztuka, kultura i dziedzictwo kulturowe, umieszczając je w osi priorytetowej 2. Strategia w sposób zdecydowany koncentruje się na wzmocnieniu endogenicznego potencjału rozwojowego obszaru wsparcia. Strategia dualna, nakierowana z jednej strony na likwidowanie deficytów infrastrukturalnych hamujących rozwój transgraniczny, z drugiej strony na ożywianie współpracy transgranicznej, dostosowana jest zarówno do sytuacji wyjściowej w obszarze wsparcia, jak i ograniczonych możliwości oddziaływania Programu.

3.1.4 Podsumowanie wyników Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko (SEA)

W ramach oceny ex ante nastąpiła Strategiczna Ocena Wpływu na Środowisko.⁴⁰ Raport o stanie środowiska, będący częścią składową oceny ex ante, opublikowany jest na stronie internetowej www.sn-pl.eu.

Raport o stanie środowiska⁴¹ zawiera analizę aktualnego stanu środowiska oraz trendów rozwojowych w obszarze wsparcia. W kontekście tej sytuacji wyjściowej został oceniony ewentualny wpływ Programu na dobra chronione zgodnie z Dyrektywą SEA. Ocena nastąpiła na podstawie wybranych wskaźników istotnych dla poszczególnych dóbr chronionych.

Ocena prowadzi do wniosku, że Program będzie miał względnie niewielki wpływ na stan środowiska w obszarze wsparcia. Jedynie ze strony nielicznych działań objętych wsparciem spodziewać się można znaczących skutków dla środowiska.

Skutki negatywne są w większości związane z działaniami inwestycyjnymi i nie można ich całkowicie uniknąć, lecz najwyżej je zminimalizować. Wskazuje się w szczególności na rozbudowę infrastruktury drogowej i turystycznej jako sfery, z której mogą pochodzić znaczące skutki szkodliwe dla środowiska. Za potencjalnie zagrożone uchodzą w tych wypadkach głównie dobra chronione, jak gleba i woda.

Efekty pozytywne pochodzą głównie z dziedzin nakierowanych wyraźnie na ochronę i poprawę stanu środowiska, jak i rozszerzenie współpracy w dziedzinie ładu przestrzennego i planowania regionalnego oraz bezpieczeństwa publicznego. Realne oddziaływanie Programu na poszczególne dobra chronione będzie w istotnym stopniu zależało od tego, które zagadnienia wsparcia będą dominowały w trakcie realizacji Programu.

W nawiązaniu do tych prognoz wyprowadzone zostają działania służące minimalizowaniu negatywnych skutków dla środowiska oraz związane z kontrolą oddziaływania Programu na środowisko. Na poziomie projektów dzieje się tak dzięki temu, że np. ocena skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia na środowisko przeprowadzana jest na podstawie Dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (85/337/EWG) (Dz.U. L 175 z dnia 5.7.1985, str. 40-48) lub zgodnie z przepisami prawnymi krajowego prawa budowlanego.

➤ Wyniki konsultacji transgranicznej

40 Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27. 6. 2001 w sprawie kontroli wpływu na środowisko określonych planów i programów (Dyrektywa SEA)

41 isw, Strategiczna Ocena Wpływu na Środowisko – Raport o stanie środowiska – Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007- 2013

Raport o stanie środowiska oraz właściwe fragmenty przygotowywanego Dokumentu Programowego zostały zgodnie z Dyrektywą SEA udostępnione opinii społecznej w okresie od 16 sierpnia do 19 września 2007 r.

Opinie, które wpłynęły w ramach konsultacji transgranicznych, przeanalizowano pod względem konieczności dostosowania Programu Operacyjnego. W wyniku tej analizy należy stwierdzić, że wyrażone opinie nie mają wpływu na strategiczne ukierunkowanie Programu Operacyjnego ani na merytoryczny kształt osi priorytetowych.

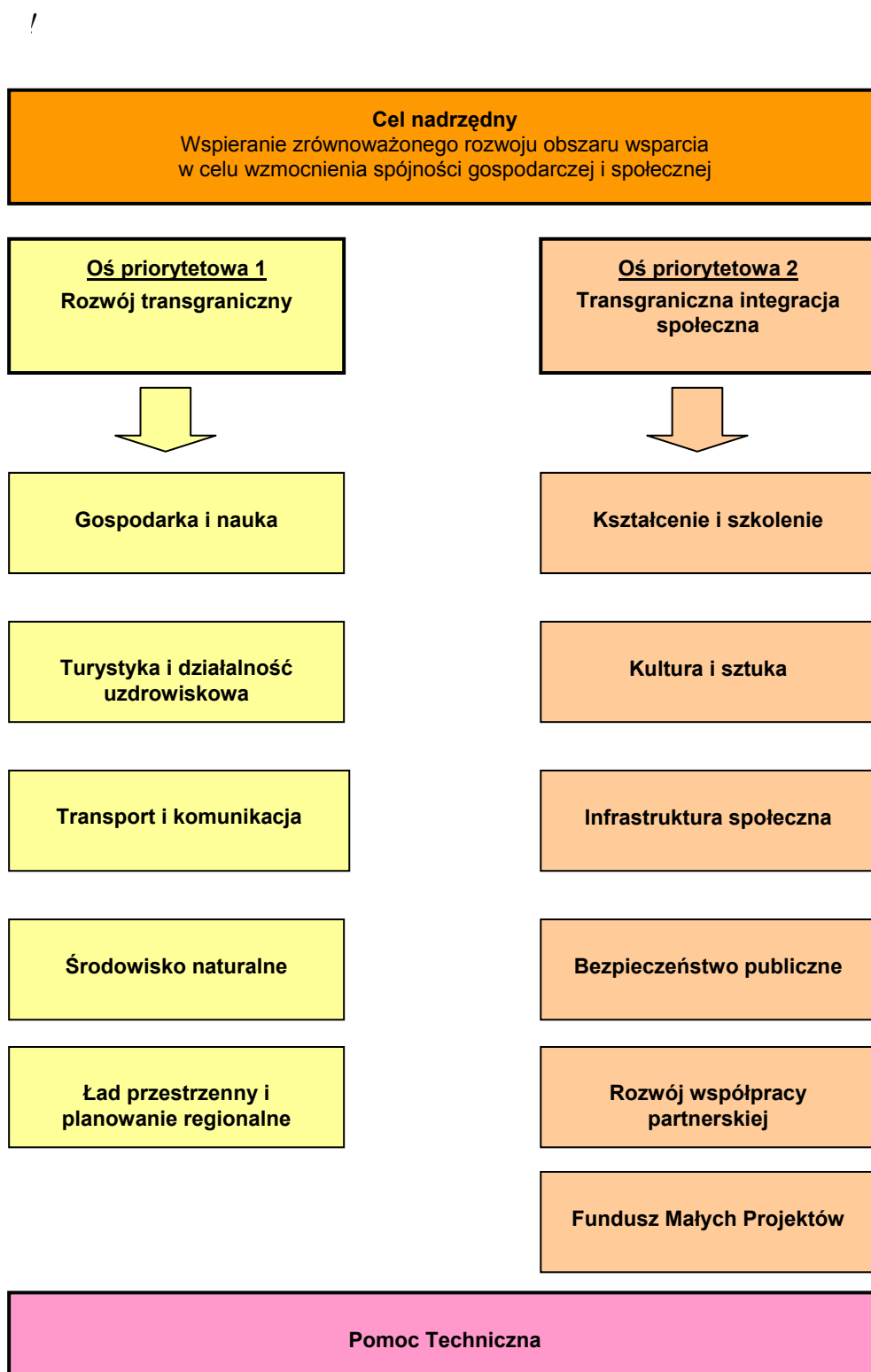
W Oświadczeniu Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 dotyczącym SEA⁴² opisany zostaje sposób przeprowadzania konsultacji oraz ich wyniki.

---

⁴² zgodnie z art. 9, ust. 1, lit. b und c Dyrekrywy SEA

3.2. Osie priorytetowe i ich cele

Schemat 5 Schemat merytorycznej realizacji osi priorytetowych

Zgodnie z zaleceniami art. 6, ust. 1 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz po uwzględnieniu wyników aktualizacji oceny śródkresowej Interreg III A jak również ewaluacji ex ante Programu Operacyjnego Współpracy Terytorialnej Polska – Saksonia 2007-2013 uzgodniono następujące dwa priorytety:

- Rozwój transgraniczny (Oś priorytetowa 1)
- Transgraniczna integracja społeczna (Oś priorytetowa 2)

Ponadto włączona zostaje Pomoc Techniczna.

W poniższym opisie zostały przedstawione dziedziny wsparcia wraz z ich głównymi działaniami, które mają być realizowane w ramach danej osi priorytetowej. Uzasadnienie opiera się z jednej strony na zaleceniach Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności, z drugiej strony na wynikach ewaluacji ex ante.

3.2.1. Oś priorytetowa 1 – Rozwój transgraniczny

➤ Cel strategiczny

Zapewnienie konkurencyjności obszaru wsparcia poprzez wyrównanie warunków ramowych dla likwidowania nierówności gospodarczych i strukturalnych.

➤ Strategia

Analiza społeczno-ekonomiczna pokazuje, że akurat pod względem poziomu dobrobytu i infrastruktury istnieją wyraźne różnice w rozwoju pomiędzy polską a saksońską częścią obszaru wsparcia. Z tego powodu w ramach tej osi priorytetowej wspierane są działania służące niwelowaniu nierówności gospodarczych i strukturalnych, w przypadku których stwierdzono wspólne potrzeby. Działania, na które istnieje zapotrzebowanie wyłącznie po jednej stronie obszaru wsparcia, nie zostają uwzględnione. W tych wypadkach muszą znaleźć zastosowanie inne instrumenty wsparcia. Oprócz powyższych działań uwzględniony zostaje rozwój demograficzny. Dlatego doszło do merytorycznej weryfikacji strategii pod kątem przyszłych potrzeb ludności. Z tego powodu w przypadku specyficznych działań zawierających komponenty infrastrukturalne zwiększanie zasobów i środków przewidziane jest wyłącznie w dziedzinach, w których w przyszłości potrzeby będą rosły. Likwidowaniu nierówności gospodarczych i strukturalnych towarzyszy ponadto usuwanie przeszkód językowych i zdobywanie kompetencji interkulturowych. Dlatego takie działania znalazły adekwatny odpowiednik w większości dziedzin wsparcia.

Na poziomie szczegółu analiza społeczno-ekonomiczna wykazała, że stosunki gospodarcze między przedsiębiorstwami polskimi i niemieckimi znacznie się polepszyły, zwłaszcza od momentu wstąpienia Polski do UE w 2004 r. Pomimo to odkrywano przeszkody, których usunięcie może jeszcze znacznie zwiększyć potencjał obszaru wsparcia. Przeszkody tkwią w braku znajomości języka, trudnościach w poszukiwaniu pewnych partnerów oraz w zdobywaniu informacji o rynku. W dziedzinie badawczo-rozwojowej (B+R) konieczne jest wzmocnienie istniejących i rozwój nowych struktur współpracy. Te zagadnienia są punktem wyjścia dla przyszłej Strategii.

Sytuacja w turystyce charakteryzuje się tym, że szczególną szansę obszaru wsparcia stanowi różnorodna oferta interregionalna w skali ponadkrajowej. Dla wykorzystania tej szczególnej szansy specjalne znaczenie ma odpowiednio zharmonizowany rozwój turystyki. W tym kontekście podmioty muszą intensywniej komunikować się ze sobą, łączyć oferty oraz w sposób bardziej celowy informować o nich turystów. Dzięki wielojęzycznej informacji zostanie uwzględniony transgraniczny charakter oferty turystycznej. Towarzyszy temu dalsza rozbudowa infrastruktury turystycznej dla wykorzystania potencjału przede wszystkim w dziedzinie sportów zimowych oraz wędrówek pieszych i rowerowych. Nadal rozbudowywać należy infrastrukturę kulturalną, gdyż stanowi ona dla obszaru przygranicznego czynnik

stanowiący o wartości lokalizacji. Jednakże, ponieważ analiza społeczno-ekonomiczna wykazuje, że w tym zakresie istnieje jedynie wąskie zapotrzebowanie, działania tego rodzaju są odpowiednio ograniczane. W obliczu rozwoju demograficznego należy też przewidzieć, jak będzie się kształtował rozwój transgranicznej działalności uzdrowiskowej. Według analizy społeczno-ekonomicznej działalność uzdrowiskowa oraz turystyka lecznicza również zaliczają się do dziedzin, które w dalszej perspektywie stanowią dla części obszaru wsparcia czynnik gospodarczy o rosnącym potencjale.

Za czynnik kluczowy, stanowiący pozytywny impuls dla rozwoju gospodarczego w obszarze wsparcia uznaje się poprawę infrastruktury komunikacyjnej. Przy określaniu przewidywanych działań nie bierze się jednak generalnie pod uwagę istniejących, szerokich potrzeb inwestycyjnych w obszarze wsparcia. W ramach Programu Operacyjnego przewidziane jest jedynie likwidowanie cech tzw. wąskiego gardła oraz deficytów w bezpośrednim obszarze przygranicznym bądź na szlakach komunikacyjnych prowadzących bezpośrednio do granicy. Ma to wspierać transgraniczną mobilność w obrębie obszaru wsparcia. Działania skupiają się również na poprawie sytuacji w zakresie transgranicznej komunikacji publicznej. W dziedzinie społeczeństwa informacyjnego celem jest impuls dla rozwoju i wdrażania transgranicznych interfejsów, banków danych, systemów informacyjnych i innych aplikacji w obszarze wsparcia.

Analiza społeczno-ekonomiczna wykazała, że pomimo niekiedy znacznej poprawy, w niektórych dziedzinach należy stwierdzić istnienie znacznych czynników stanowiących obciążenie dla natury i środowiska. Jako punkt wyjścia do dalszej poprawy w obszarze wsparcia wskazano następujące dziedziny: ochrona klimatu, lasów, natury oraz konserwacja krajobrazu. Ponadto istnieje wysoki potencjał niezbędnych działań w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki wodnej, budownictwa wodnego i ochrony wód. Szczęólnego znaczenia tej dziedziny wsparcia upatruje się w fakcie, że poprawa stanu środowiska pośrednio wywiera pozytywny wpływ na inne dziedziny wsparcia.

Aby proces planowania działań infrastrukturalnych w okresie wsparcia opierał się na strategicznej podstawie, niezbędne są działania wspierające transgraniczną współpracę w zakresie planowania regionalnego oraz współpracę międzykomunalną. Należy zadbać o nadanie stałego charakteru procesom wzajemnej wymiany informacji i koordynowania działań.

➤ **Krótki opis działań**

Pod wyprowadzoną ze Strategii oś priorytetową 1 zostają podporządkowane dziedziny wsparcia „Gospodarka i nauka“, „Turystyka i działalność uzdrowiskowa“, „Transport i komunikacja“, „Środowisko naturalne“ oraz „Ład przestrzenny i planowanie regionalne“.

Dziedzina wsparcia – Gospodarka i nauka

Głównym zagadnieniem jest intensyfikacja i wspieranie kontaktów gospodarczych (łącznie z gospodarką rolną i leśną) oraz / lub kontaktów naukowych w celu czynnego uzyskania trwałego rozwoju terytorialnego w polsko-saksońskim obszarze wsparcia. Chodzi tu o umożliwienie przede wszystkim tworzenia i rozbudowywania współpracy i sieci, jak również o rozwój bądź poszerzenie kontaktów w dziedzinie gospodarczej i naukowej, np. w celu poszukiwania pewnych partnerów współpracy. Poprzez poprawę warunków rozwoju przedsiębiorczości mają zostać zlikwidowane bariery w dostępie do rynku dla małych i średnich przedsiębiorstw. Podstawą takich działań są przykładowo szkolenia oraz usługi informacyjne i doradcze dla przedsiębiorców a także inne, służące doskonaleniu kompetencji w zakresie języków obcych. Rozwój gospodarczy poprzez wymianę wiedzy obejmuje wspólne wykorzystywanie placówek naukowych i centrów rozwoju technologicznego. Transfer technologii pomiędzy oferentami technologii (jak np. uniwersytety, szkoły wyższe, pozauniwersyteckie placówki naukowe z otoczenia biznesu) a jej użytkownikami (głównie MŚP) ma przebiegać bardziej aktywnie i sprawnie dzięki projektom badawczo-wdrożeniowym z dziedziny badań i rozwoju. Przy tym podział zadań oraz celowe

współdziałanie partnerów stowarzyszonych mają ożywić rozwój wiedzy technologicznej, a tym samym wzmocnić lub zwiększyć konkurencyjność MŚP. Ponadto projekty transferu technologicznego mają się przyczynić do zaspokojenia potrzeb technologicznych MŚP, zwiększenia mocy innowacyjnej przedsiębiorstw oraz lepszego wykorzystania potencjału gospodarczego zawartego w wiedzy technologicznej obecnej w obszarze wsparcia. Wraz z rozwinięciem wspólnych działań marketingowych mają się otworzyć możliwości propagowania potencjału gospodarczego wspólnego obszaru wsparcia.

Dziedzina wsparcia – Turystyka i działalność uzdrowiskowa

W dziedzinie turystyki ma przy wykorzystaniu istniejącego potencjału nadal być wspierane powstanie transgranicznego obszaru turystycznego i wypoczynkowego, który potrafi wyrobić sobie pozycję na rynku międzynarodowym. Warunkuje to po pierwsze poprawę i rozwój infrastruktury turystycznej. Przy tym uwzględnione też zostają w szczególności wymogi turystyki bez barier. Szczególne znaczenie dla tego celu ma wypracowanie koncepcji rozwoju turystyki trwałej w obszarze przygranicznym. Również turystykę wiejską ujęto w tej dziedzinie wsparcia, jako że stanowi ona formę dywersyfikacji i turystyki miękkiej. Obok opracowywania koncepcji wspierane ma być również tworzenie wspólnych ofert turystycznych i atrakcyjnych form informacji dla turystów. Przy tym szczególnie musi zostać uwzględniony aspekt wielojęzyczności. Ponieważ oczekiwania turystów w ostatnich latach wzrosły, wsparciem musi zostać objęta także poprawa jakości usług w sektorze turystycznym.

Wraz z rozwojem demograficznym wykorzystany zostaje potencjał w zakresie działalności uzdrowiskowej. Obok transgranicznego łączenia w sieć ośrodków uzdrowiskowych umożliwiona ma zostać przebudowa, modernizacja bądź nowe ukierunkowanie istniejących ośrodków. Ponadto wsparciu ma podlegać dalszy rozwój lub przywrócenie miejscowościom ich funkcji uzdrowiskowej.

Dziedzina wsparcia – Transport i komunikacja

Ta dziedzina wsparcia stawia sobie w zakresie infrastruktury komunikacyjnej za cel zwiększenie dzięki inwestycjom przepustowości transgranicznych połączeń komunikacyjnych poprzez budowę lub rozbudowę planowanych połączeń komunikacyjnych w bezpośrednim obszarze przygranicznym a także budowę bądź modernizację dróg prowadzących do granicy. Poza tym ma być umożliwione przyłączenie obszaru przygranicznego do ważnych transgranicznych osi komunikacyjnych. Ponadto do działań objętych wsparciem zostaje włączona także rewitalizacja infrastruktury transportu szynowego służącej wyłącznie rozwojowi turystyki. Dla polepszenia oferty komunikacyjnej ma zostać zastosowana wielojęzyczna technika obsługi pasażerskiej i informacyjnej. Działaniom tym towarzyszą badania w zakresie komunikacji o zasięgu transgranicznym lub koncepcje i studia wykonalności dla przygotowania projektów w obrębie lokalnej pasażerskiej komunikacji publicznej. W ramach wszelkich działań komunikacyjnych należy wziąć pod uwagę wymogi ekologiczne, aby postępować zgodnie z zasadą trwałego rozwoju przestrzennego.

Ponadto działania w zakresie społeczeństwa informacyjnego przewidują tworzenie elektronicznych interfejsów wymiany danych, wspólne innowacyjne aplikacje internetowe oraz tworzenie i rozwój wspólnych baz danych jako struktur informacyjnych wraz z niezbędnymi technicznymi połączeniami sieciowymi. W zakresie działań mieści się tworzenie i obsługa wspólnych sieci geoinformacyjnych jako bazy dla wspólnych zadań w zakresie planowania i monitoringu w różnych dziedzinach, jak np. planowanie i rozwój regionalny, turystyka i ochrona środowiska. Ponadto oprócz gromadzenia wspólnych danych ma zostać uwzględniona ich analiza.

Dziedzina wsparcia – Środowisko naturalne

Ochrona i poprawa stanu środowiska ma się aktywnie przyczynić do zmniejszenia obciążeń oraz zagrożeń dla środowiska jak również poprawy jakości ochrony środowiska we wszelkich

jej przejawach oraz zwiększenia atrakcyjności lokalizacji. Dzięki temu ma być wspierany trwały i przyjazny dla środowiska rozwój polsko-saksońskiego obszaru przygranicznego. Obok działań na rzecz ochrony natury, lasów i krajobrazu zaliczane są tu również działania w zakresie ochrony klimatu oraz ukierunkowaną na przyszłość politykę gospodarowania odpadami i zasobami naturalnymi z uwzględnieniem wymogów zawartych we wspólnotowych wytycznych w sprawie ochrony środowiska. Zachowanie środowiska i poprawa stanu wszystkich jego elementów mają zostać uwzględnione w działaniach w zakresie infrastruktury technicznej, w szczególności odprowadzania ścieków i ochrony przeciwpowodziowej.

Ponadto należy zapewnić poprawę ekosystemów wodnych, jakości wód powierzchniowych i gruntowych. Planowane działania służące poprawie stanu zbiorników wodnych mają związek z dalszym wdrażaniem ramowej dyrektywy wodnej UE. Dla zharmonizowania gospodarki jednostkami obszarowymi dorzeczy niezbędna jest koordynacja transgraniczna.

Wspieranie współpracy w zakresie środowiska rozciąga się na aspekty zarządzania oraz monitoringu środowiska. Ponadto zgodnie z zasadą trwałości wspierane są działania służące podnoszeniu świadomości ekologicznej a także uwrażliwiającej opinię publiczną na trwałe gospodarowanie zasobami naturalnymi. Towarzyszące prace koncepcyjne i badawcze wnoszą tutaj również swój wkład.

Dziedzina wsparcia – Ład przestrzenny i planowanie regionalne

W tej dziedzinie wsparcia przewidziana jest współpraca w zakresie ładu przestrzennego i planowania regionalnego, łącznie z rozwojem obszarów wiejskich. W tym celu należy zintensyfikować współpracę jednostek odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne i regionalne. Oznacza to również optymalizację istotnych dla planowania przestrzennego informacji i działań poprzez budowę i wykorzystanie wspólnych systemów informacji w zakresie planowania, umocowanych w sieci internetowej. Poprzez wspieranie funkcjonalnych powiązań w obszarze przygranicznym przyspieszone zostaje tworzenie transgranicznych regionalnych planów zagospodarowania przestrzennego i koncepcji rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto nadal ma być wspierana transgraniczna współpraca międzykomunalna w celu dalszego trwałego rozwoju regionu.

➤ **Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności / Ewaluacja ex ante**

Poniższy schemat obrazuje, w jaki sposób dziedziny wsparcia oraz ich główne działania, opisane w osi priorytetowej 1, wnoszą wkład w realizację Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności, oraz jak zostają one ocenione w ewaluacji ex ante.

Schemat 6 Oś priorytetowa 1 – Wkład w realizację Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności

Działanie	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności	Ewaluacja ex ante
Intensyfikacja/Wspieranie kontaktów gospodarczych i naukowych	Wspieranie przedsiębiorczości	Intensyfikacja współpracy transgranicznej i powiązań między przedsiębiorstwami saksońskimi i polskimi w celu rozwijania stosunków gospodarczych

Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości	Dostarczanie usług wspierających przedsiębiorstwa	Konieczność poprawy dostępu do informacji gospodarczych
Rozwój gospodarczy poprzez wymianę wiedzy (B+R)	Wspieranie wiedzy i innowacji dla wzrostu w zakresie „lepszego ukierunkowania inwestycji w badania i rozwój technologiczny“	Należy wykorzystać znaczny potencjał badawczo-rozwojowy obecny w obszarze wsparcia do rozbudowy odpowiedniej współpracy transgranicznej.
Działania marketingowe	Wspieranie przedsiębiorczości	Należy promować potencjał gospodarczy w celu przeciwdziałania pozostawaniu w tyle obszarów przygranicznych w stosunku do ośrodków bardziej atrakcyjnych pod względem gospodarczym.
Działania w zakresie turystyki	Wspieranie przedsiębiorczości / ochrony zdrowia pracowników	Należy dążyć do większego otwarcia transgranicznego i promocji potencjału turystycznego.
Działalność uzdrowiskowa	Ochrona zdrowia pracowników	Dziedzinę tę należy uwzględnić jako czynnik gospodarczy o dalszym potencjale rozwojowym w przyszłości
Działania w zakresie infrastruktury komunikacyjnej	Rozbudowa i poprawa infrastruktury transportowej	Poprzez usuwanie wąskich gardeł i braków w bezpośrednim obszarze przygranicznym tworzone są podstawy dla szans rozwojowych obszaru wsparcia w związku z rozbudowywaniem europejskich osi komunikacyjnych.
Działania w zakresie społeczeństwa informacyjnego	Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich	Reagowanie na zbyt wąskie oferty rynku w celu rozwoju i wdrażania transgranicznych interfejsów, banków danych, systemów informacyjnych, sieci geoinformacyjnych i innych aplikacji dla osiągnięcia postępującej poprawy infrastruktury technologii informacyjnych i komunikacyjnych w obszarze wsparcia.
Działania w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego oraz wspierania współpracy w dziedzinie środowiska	Wzmacnianie synergii między ochroną środowiska a wzrostem / współpracą transgraniczną (transgraniczna gospodarka wodna, ochrona przeciwpowodziowa) / podejmowanie działań w	Konieczna jest dalsza poprawa stanu środowiska w obszarze wsparcia w wymienionych dziedzinach: ochrona powietrza/klimatu, wód, przeciwpowodziowa itd.

	zakresie zapobiegania ryzyku poprzez lepsze zarządzanie zasobami naturalnymi	
Współpraca w zakresie ładu przestrzennego	Terytorialny aspekt spójności	Skoordynowane lub wspólne planowanie służy długofalowemu wykorzystaniu szans, jakie stwarza lokalizacja obszaru wsparcia.

➤ **Cele szczegółowe**

Schemat 7 Cele szczegółowe osi priorytetowej 1

Oś priorytetowa 1 Rozwój transgraniczny

Kierunki działań współpracy transgranicznej i ich cele	
1	<p>Gospodarka i nauka</p> <p><u>Poprawa konkurencyjności obszaru wsparcia, w tym</u> Wspieranie w zakresie rozwoju i rozbudowy sieci współpracy Wspieranie badań i rozwoju technologicznego, w szczególności technologii zaawansowanych Opracowywanie wspólnych strategii marketingowych</p>
2	<p>Turystyka, działalność uzdrowiskowa</p> <p><u>Poprawa atrakcyjności turystycznej obszaru wsparcia, w tym</u> Poprawa poziomu infrastruktury turystycznej Wspieranie opracowywania i wdrażania wspólnych strategii marketingowych Poprawa wspólnej oferty turystycznej dzięki współpracy Wsparcie przy tworzeniu wspólnych struktur poprzez łączenie w sieć ośrodków turystycznych oraz ich działań o charakterze uzdrowiskowym</p>
3	<p>Transport i komunikacja</p> <p><u>Poprawa dostępności obszaru wsparcia, w tym</u> Poprawa przepustowości granicy oraz przyłączenie obszaru przygranicznego do ważnych transgranicznych osi komunikacyjnych Współpraca w zakresie drogowej i szynowej transgranicznej lokalnej komunikacji publicznej dla poprawy oferty komunikacyjnej w obszarze wsparcia i poprawy połączeń w komunikacji transgranicznej Wspólna rozbudowa i poprawa dostępności sieci informacyjnych i komunikacyjnych oraz sieci geodanych jako podstawy dla zadań planistycznych i monitoringowych.</p>
4	<p>Środowisko naturalne</p> <p><u>Ochrona i poprawa stanu środowiska, w tym</u> Poprawa ochrony przeciwpowodziowej</p>

	<p>Stworzenie ukierunkowanej na przyszłość polityki gospodarowania odpadami i zasobami</p> <p>Ochrona i rozwój natury i krajobrazu w obszarze wsparcia</p> <p>Poprawa technicznej infrastruktury środowiska (w szczególności w zakresie utylizacji ścieków) i ekosystemów wodnych</p> <p>Poprawa stanu wód łącznie z wodami gruntowymi</p> <p>Stworzenie transgranicznych sieci ekologicznych jak również podnoszenie świadomości ekologicznej i edukacja ekologiczna</p>
5	<p>Ład przestrzenny i planowanie regionalne</p> <p><u>Optymalny rozwój obszaru wsparcia poprzez kształtowanie spójnej, trwałej i zrównoważonej struktury przestrzennej ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju struktury osadniczej oraz tworzenie sieci, w tym:</u></p> <p>Współpraca przy rozbudowie trwałych transgranicznych sieci współpracy i połączeń między nimi w zakresie planowania rozwoju regionalnego</p> <p>Poprawa znaczących dla planowania przestrzennego informacji poprzez budowę i wykorzystanie wspólnych systemów informacji w zakresie planowania</p> <p>Współpraca przy tworzeniu koncepcji i realizacji transgranicznych działań w zakresie planowania regionalnego i lokalnego dla osiągnięcia korzyści z podniesienia konkurencyjności regionu</p>

➤ **Klasyfikacja według kategorii interwencji**

Schemat 8 Kategorie interwencji osi priorytetowej 1

Kod	Temat priorytetowy	Udział⁴³ w %
03	Transfer technologii i udoskonalenie sieci współpracy między małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), pomiędzy MŚP a innymi podmiotami gospodarczymi, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami szkolnictwa policealnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami itp.)	6
09	Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP	7
11	Technologie informacyjne i telekomunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)	7
23	Drogi regionalne / lokalne	18
24	Ścieżki rowerowe	4
26	Transport multimodalny	4
28	Inteligentne systemy transportu	3
46	Oczyszczanie ścieków	7
47	Jakość powietrza	3
48	Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń	4

⁴³ W odniesieniu do ogólnej sumy środków funduszy przypadających na daną oś priorytetową, tabela 2 Dokumentu Programowego

51	Promocja bioróżnorodności i ochrona środowiska (w tym Program NATURA 2000)	3
53	Zapobieganie zagrożeniom (w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi)	4
54	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	5
57	Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	20
81	Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów	5

3.2.2. Oś priorytetowa 2 – Transgraniczna integracja społeczna

➤ Cel strategiczny

Utożsamianie się mieszkańców z obszarem wsparcia dzięki wzmocnieniu współpracy.

➤ Strategia

Analiza wyjściowej sytuacji społeczno-ekonomicznej pokazała, że należy przeciwdziałać odpływowi młodych i wykształconych ludzi w regiony o silnie rozwiniętej gospodarce. W przeciwnym wypadku dojdzie do powstania uwarunkowanego demograficznie tzw. wąskiego gardła w odniesieniu do rozwoju gospodarczego. Z tego powodu długofalowe zapewnienie wykształcenia ogólnego i zawodowego na wysokim poziomie stanowi kluczowy czynnik skutecznego rozwoju obszaru wsparcia. Osiągnięcie tego ma być możliwe dzięki szerokiemu spektrum działań w dziedzinach takich jak szkolnictwo ogólne i zawodowe, wyższe oraz szkolenia. Istotne dla integracji obszarów przygranicznych jest ponadto zdobywanie kompetencji językowych i interkulturowych, które obecnie są jeszcze niewystarczające. Pozwoli to osiągnąć na trwałe pozytywne efekty, które uwidoczną się wraz z wprowadzeniem pełnej swobody przepływu pracowników w przeciągu tego okresu wsparcia.

Ponadto wspieranie różnorodnej oferty kulturalnej ma stanowić impuls do dalszych działań w obszarze wsparcia. Obszar wsparcia dysponuje także tradycjami regionalnymi jak również szerokim spektrum pomników kultury, które wymagają ochrony, rewitalizacji i częściowo digitalizacji. Obydwie dziedziny służą wzmocnieniu identyfikacji mieszkańców z obszarem wsparcia. Dalsza potrzeba działania jest, zgodnie z ewaluacją ex ante, trudna do skwantyfikowania.

Rozwój demograficzny ma wpływ również na posunięcia strategiczne w zakresie opieki zdrowotnej i infrastruktury społecznej. Istniejące potrzeby wymagają rozwiązań innowacyjnych, aby również na terenach słabo zaludnionych można było zapewnić zaspokojenie minimum potrzeb. Kształtowanie infrastruktury społecznej powinno skupiać się docelowo na poszczególnych deficytach. Ponadto na skutek przemian demograficznych również tutaj szczególne znaczenie przypada dostosowaniu istniejącej infrastruktury do zmienionej wskutek przemian demograficznych struktury potrzeb. Proces ten wymaga także intensywniejszej współpracy zaangażowanych instytucji w celu porozumienia się odnośnie do Strategii oraz systemów świadczeń lub opieki nad ludnością.

Ponadto dalsza liberalizacja kontroli granicznej doprowadzi do zwiększenia potrzeby współpracy policji. W związku z tym uznano, że konkretną podstawą ma być intensyfikacja kontaktów na szerokiej płaszczyźnie między odpowiednimi instytucjami Polski i Niemiec. Szczegółowe priorytety merytoryczne współpracy muszą być w przyszłości określane w zależności od rozwoju przestępczości. Ponadto należy uznać dziedziny takie jak ochrona przeciwpożarowa, ochrona przed katastrofami oraz służby ratownicze za dalsze istotne pola działania, w obrębie których należy wzmocnić współpracę transgraniczną. Efekty synergii

można tu uzyskać przede wszystkim poprzez wymianę doświadczeń oraz uzgadnianie np. planów i dokumentów operacyjnych, instalowanie wspólnych systemów informacji oraz tworzenie skoordynowanych struktur komunikacyjnych. Działania w tym zakresie stwarzają ważny fundament jakości życia w obszarze wsparcia.

Ponadto mają być możliwe różnorodne punkty styczności dla wspólnych działań transgranicznych. Osiągnięty dotychczas stan współpracy między zaangażowanymi podmiotami i instytucjami z Saksonii i Polski powinien ulec dalszemu polepszeniu. W dziedzinie tej – odpowiednio do celów tej osi priorytetowej – za ważną uznaje się skierowaną do wielu różnych grup docelowych ofertę wspierania wielojęzyczności i kompetencji interkulturowych. Tego typu działania, zapoczątkowane na poziomie euroregionalnym, powinny być pilotowane ze strony polityki wsparcia poprzez kontynuację Funduszu Małych Projektów.

➤ **Krótki opis działań**

Do wyprowadzonej ze Strategii osi priorytetowej 2 przyporządkowane zostają dziedziny wsparcia „Kształcenie i szkolenie”, „Kultura i sztuka”, „Infrastruktura społeczna”, „Bezpieczeństwo publiczne”, „Rozwój współpracy partnerskiej” oraz „Fundusz Małych Projektów”.

Dziedzina wsparcia – Kształcenie i szkolenie

Dziedzina wsparcia Kształcenie i szkolenie obejmuje zidentyfikowane potrzeby w zakresie działań szkolnych oraz inicjatywy edukacyjne i szkoleniowe w kontekście gospodarki i społeczeństwa. W przypadku projektów szkolnych wspierane są współpraca transgraniczna szkół⁴⁴ oraz budowanie i rozwijanie partnerstw szkolnych i tworzenie sieci. Wsparcie udzielane jest również inicjatywom w zakresie kształcenia interkulturowego oraz podnoszenia kompetencji językowych, a także opracowywania wspólnych programów uczenia i nauczania oraz materiałów dydaktycznych. Ponadto mogą być wspierane przykładowo wspólne działania szkoleniowe dla nauczycieli i pedagogów, wymiana doświadczeń, praktyki, jak również wymiana uczniów i nauczycieli. O ile jest to konieczne w ramach działań transgranicznych w tym zakresie, możliwy ma być również rozwój szkolnych ośrodków sportowych.

Przedsięwzięcia służące rozwojowi wspólnego rynku pracy ograniczone są dotąd przez obowiązujące przepisy przejściowe, w szczególności odnoszące się do swobody przepływu pracowników i swobody osiedlania się. Przy maksymalnym wykorzystaniu tzw. „okresu 2+3+2” wspólny rynek pracy bez ograniczeń powstanie dopiero w kwietniu 2011 r. Dlatego dziedzina ta w chwili zniesienia wspomnianych ograniczeń będzie musiała zostać strategicznie zdefiniowana na nowo. Wobec konieczności przygotowania się do tego procesu szczególnego znaczenia nabiera opracowanie koncepcji i studiów na temat przyszłego podejmowania zatrudnienia po drugiej stronie granicy, jak również kształtowania wspólnych działań w dziedzinie edukacji i rynku pracy przy uwzględnieniu ram prawnych. Poza tym wspierane są projekty szkolnictwa wyższego, innych placówek edukacyjnych oraz placówek gospodarczych działających na styku gospodarki i życia społecznego i służących wymianie wiedzy i doświadczeń. Uwzględnione zostają studia i koncepcje służące tworzeniu wspólnych kierunków studiów oraz rozwojowi i rozbudowie akademickich i naukowych sieci współpracy. Przewidziane jest również opracowywanie wspólnych materiałów dydaktycznych i szkoleniowych dla kooperacyjnych programów studiów. Również w tej dziedzinie umożliwione będzie zdobywanie kompetencji językowych i interkulturowych.

Dziedzina wsparcia – Kultura i sztuka

---

⁴⁴ Łącznie z rolniczymi szkołami kształcenia zawodowego

W przypadku działań z dziedziny kultury i sztuki ma zostać ulepszona i rozwinięta infrastruktura. Działania te ograniczone są do kilku wybranych dziedzin. Należy szczególnie podkreślić, że uwzględnione zostaje dostosowanie infrastruktury kulturalnej do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto przewidziane są działania nakierowane na odpowiednią ofertę w dziedzinie kultury i sztuki w obszarze wsparcia. W zakresie wspierania transgranicznej dostępności dziedzictwa kulturowego wsparcie koncentruje się zgodnie z potrzebą społeczno-ekonomiczną na wybranych działaniach służących wspieraniu tradycyjnej kultury ludowej oraz ochronie, rewitalizacji, digitalizacji i dostępności zabytków kultury, przemysłu i techniki wraz z ich otoczeniem.

Dziedzina wsparcia – Infrastruktura społeczna

W tej dziedzinie wsparcia wspierane są projekty mające wnieść wkład w transgraniczną integrację społeczną. Ma to pozwolić na wykorzystanie efektów synergii, powstających w wyniku korzystania ze wspólnej infrastruktury. Dlatego dziedzina ta obejmuje szerokie spektrum działań i grup docelowych. Ich ukierunkowanie wynika z potrzeb. W dziedzinie opieki zdrowotnej potrzeba działania dostrzegana jest w przypadku koncepcji innowacyjnych i przedsięwzięć modelowych, jak np. klastry zdrowotne, a także działań prewencyjnych i wymiany doświadczeń, jak również poszerzenia oferty usług medycznych w bezpośrednim obszarze przygranicznym. Poza tym wsparcie kierowane jest do obiektów i projektów socjalnych, jak np. nowe koncepcje merytoryczne dla placówek pobytu dziennego dla dzieci, rozwój placówek edukacyjnych i wychowawczych dla młodzieży oraz projektów pomocy młodzieży. Oprócz tego uwzględnione zostaje wsparcie dla projektów służących integracji i wyrównywaniu szans defaworyzowanych grup społecznych. W tej dziedzinie szczególną rolę odgrywa rozwój demograficzny. Oprócz analizy istniejącej sytuacji mają być tworzone przedsięwzięcia modelowe reagujące na zmiany demograficzne. Uzyskanie niezbędnych informacji mają umożliwić specjalistyczne seminaria szkoleniowe i informacyjne.

Dziedzina wsparcia – Bezpieczeństwo publiczne

Istotnym fundamentem jakości życia we wspólnym obszarze wsparcia jest zmniejszanie deficytów i luk w systemie bezpieczeństwa wynikających z położenia przygranicznego. W dziedzinie bezpieczeństwa publicznego dobra komunikacja między instytucjami po obu stronach granicy stwarza podwaliny zaufania, a tym samym dobrą podstawę do współpracy transgranicznej.

Szczególnie ochrona przeciwpożarowa, służby ratownicze i ochrona przed katastrofami, jak również dziedziny bezpieczeństwa opierają się na informacjach z kraju sąsiedniego. W tym celu konieczne jest stworzenie transgranicznych systemów informacyjnych. Należy zatem wspierać działania służące budowaniu systemów wczesnego rozpoznawania zagrożeń, ostrzegania i wymiany informacji oraz towarzyszące temu inwestycje. Współpracę w tym zakresie należy zintensyfikować, np. poprzez działania w zakresie monitoringu lub ćwiczenia i szkolenia.

Dziedzina wsparcia – Rozwój współpracy partnerskiej

W celu rozwoju współpracy partnerskiej wspierana jest intensywna współpraca pomiędzy podmiotami regionalnymi i lokalnymi oraz administracją. Dzięki temu rodzajowi współpracy powstaje efekt zwielokrotnienia. Z tego względu kluczowa rola przypada włączaniu partnerów społeczno-ekonomicznych oraz euroregionów. Działania te mają umożliwić integrację społeczną obszaru wsparcia.

Dziedzina wsparcia - Fundusz Małych Projektów

Dla pogłębienia komunikacji transgranicznej na poziomie lokalnym i regionalnym – z powodu ograniczenia obszaru wsparcia – w obrębie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, saksońskiej części Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa oraz polskiej części Euroregionu Szprewa-Nysa-Bóbr powstanie wspólny Fundusz Małych Projektów. Punktem wyjścia do wdrażania struktur

transgranicznych i procedur wspólnych dla Funduszu Małych Projektów jest wprowadzony już w Euroregionach system, którego sposób funkcjonowania zasadniczo sprawdził się w ramach Programu Interreg III A, i który teraz ma zostać zmodyfikowany i rozwinięty. Przy tym wdrażanie Funduszu Małych Projektów w Euroregionach ma się odbywać samodzielnie. Jako wspólnoty komunalne są one jedynymi stowarzyszeniami w obszarze wsparcia, posiadającymi odpowiednią legitymację do współpracy transgranicznej, udzieloną im ze strony finansujących je miast, gmin i powiatów. Ponadto Euroregiony tworzą międzysektorową platformę kooperacyjną i dysponują obszernymi informacjami dotyczącymi regionu. Na ich podstawie Euroregiony mogą ocenić aktualny rozwój w tym obszarze i dostosować do niego cele wsparcia z Funduszu Małych Projektów.

W tej dziedzinie wsparcia mają być wspierane projekty małe do wysokości 12.750 Euro udziału ze środków EFRR lub – w przypadku wspólnego finansowania – do wysokości 34.000 Euro w ramach ustalonego zakresu wsparcia. Projekty te mają w szczególności służyć utrzymywaniu i intensyfikacji transgranicznej wymiany informacji, komunikacji i współpracy między mieszkańcami, stowarzyszeniami i urzędami we wspólnym obszarze wsparcia, a także wzmocnieniu utożsamiania się ludności ze wspólną przestrzenią życia społecznego.

➤ **Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności / Ewaluacja ex ante**

Schemat 9 Oś priorytetowa 2 – Wkład w realizację Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności

Działanie	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla Spójności	Analiza ex ante
Projekty kształcenia transgranicznego w kontekście gospodarki i społeczeństwa	Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i podnoszenie umiejętności / Aspekt zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników dla zwiększenia elastyczności	Możliwości zdobywania wykształcenia i doksztalcenia się należy dostosowywać do wymogów transgranicznych rynków pracy. Wprowadzenie zasady swobodnego przepływu siły roboczej w przeciągu okresu wsparcia uzasadnia odpowiednie działania przygotowawcze.
Transgraniczne projekty edukacyjne	Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i podnoszenie umiejętności	Rosnąca współpraca w dziedzinie szkolnictwa ma być wykorzystana jako potencjał. Podstawę stanowi tu zdobywanie znajomości języków, współpraca w zakresie kształcenia nauczycieli, nawiązywanie i rozwijanie partnerstw między szkołami oraz współpraca administracyjna.
Działania w zakresie kultury	Współpraca transgraniczna (wzmocnienie tożsamości transgranicznej)	Działania powinny mieć taki kształt, aby stanowiły impuls dla przyszłego wsparcia w ramach programów standardowych.
Wspieranie transgranicznej dostępności dziedzictwa kulturowego	Współpraca transgraniczna (wzmocnienie tożsamości transgranicznej)	Po rozważeniu zasobów finansowych Programu Operacyjnego w kontekście pozostałych działań wsparcie w tej dziedzinie powinno być uznane za

		drugorzędne pomimo istnienia różnorodnego spektrum.
Wspólne wykorzystanie obiektów i wzajemne udostępnianie ofert w zakresie usług społecznych, tzn. ochrony zdrowia i wspierania ośrodków społecznych i projektów socjalnych	Odniesienie do odnowionej agendy lisbońskiej poprzez uwzględnienie przemian demograficznych i unikanie dyskryminacji oraz umożliwienie integracji. Ochrona zdrowia pracowników	Przy uwzględnieniu rozwoju demograficznego współpraca transgraniczna ma się przyczyniać do zachowania podstawowych standardów również na terenach peryferyjnych.
Działania w zakresie bezpieczeństwa publicznego	Współpraca transgraniczna (wspólne strategie reagowania na zagrożenia różnego rodzaju)	Istniejące podstawy współpracy należy poszerzać a ich specyfikę dostosować do zmieniających się warunków ramowych.
Rozwój współpracy partnerskiej	Sprawniejsze kierownictwo zarówno w zakresie współpracy administracyjnej, jak również przy włączaniu partnerów regionalnych /lokalnych / Współpraca transgraniczna (wzmacnianie tożsamości transgranicznej)	Z wielu względów ważne dla poprawy stosunków sąsiedzkich.
Wspólny Fundusz Małych Projektów	Współpraca transgraniczna (wzmacnianie tożsamości transgranicznej)	Fundusz Małych Projektów stanowi efektywny instrument wsparcia na płaszczyźnie lokalnej.

➤ **Cele szczegółowe**

Schemat 10 Cele szczegółowe osi priorytetowej 2

**Oś priorytetowa 2
Transgraniczna integracja społeczna**

Kierunki współpracy transgranicznej i ich cele	
1	<p>Kształcenie i szkolenie</p> <p><u>Spoleczna i zawodowa integracja mieszkańców obszaru wsparcia oraz rozwój zasobów ludzkich jako wspólnego potencjału, w tym</u></p> <p>Wspieranie transgranicznej współpracy w zakresie edukacji i nauki</p> <p>Wspieranie transgranicznej współpracy między przedsiębiorstwami i placówkami edukacyjnymi</p> <p>Współpraca w zakresie działań służących przywiązaniu młodych ludzi do obszaru wsparcia poprzez celowe wspieranie perspektyw rozwoju</p> <p>Rozwijanie umiejętności językowych i interkulturowych</p>
2	<p>Kultura i sztuka</p>

<u>Intensyfikacja transgranicznej wymiany artystycznej oraz kulturowej, jak również zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego</u>	
3	Infrastruktura społeczna <u>Poprawa jakości i dostępności usług społecznych, w tym</u> Współpraca dla wykorzystania efektów synergii w zakresie infrastruktury społecznej, w szczególności w zakresie opieki zdrowotnej oraz opieki nad starszymi i dziećmi Współpraca w zakresie tworzenia szerokiej oferty zajęć dla młodzieży Współpraca w zakresie integracji osób niepełnosprawnych w życiu społecznym Współpraca w zakresie uwzględniania przemian demograficznych
4	Bezpieczeństwo publiczne <u>Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i turystów, w tym</u> Poprawa współpracy w celu zachowania bezpieczeństwa we wspólnym obszarze przygranicznym Tworzenie efektywnych struktur służb ratowniczych Budowa, rozbudowa i wspieranie efektywnego systemu transgranicznej ochrony przeciwpożarowej i ochrony przed katastrofami
5	Rozwój współpracy partnerskiej <u>Stwarzanie możliwości współpracy poprzez nawiązywanie bezpośrednich kontaktów w obrębie obszaru wsparcia, w tym</u> Wzmacnianie procesu utożsamiania się ludności ze wspólnym obszarem przygranicznym Intensyfikacja wymiany pomiędzy instytucjami, związkami, stowarzyszeniami, obywatelami itd.
6	Fundusz Małych Projektów <u>Wzmacnianie tożsamości transgranicznej, w tym</u> Intensyfikacja komunikacji transgranicznej na poziomie lokalnym i regionalnym Zwiększanie odpowiedzialności mieszkańców za wspólny obszar wsparcia poprzez kontynuację wspólnego Funduszu Małych Projektów

➤ **Klasyfikacja według kategorii interwencji**

Schemat 11 Kategorie interwencji osi priorytetowej 2

Kod	Temat priorytetowy	Udział w %⁴⁵
58	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	10
59	Rozwój infrastruktury kulturalnej	6
60	Pomoc w poprawie usług kulturalnych	5
71	Ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w niekorzystnym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju	4

⁴⁵ W odniesieniu do łącznej sumy środków Funduszu przypadającej na oś priorytetową, tabela 2 Dokumentu Programowego.

	kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy	
73	Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania nauki oraz zminimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprzez działania na rzecz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie początkowym, zawodowym i wyższym	6
74	Rozwój potencjału ludzkiego w dziedzinie badań i innowacji, przede wszystkim poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami.	3
75	Infrastruktura systemu oświaty	9
76	Infrastruktura ochrony zdrowia	4
77	Infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza	5
79	Pozostała infrastruktura społeczna	5
80	Promowanie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy odnośnych podmiotów	35
81	Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów	8

3.2.3. Pomoc Techniczna

Działania w ramach Pomocy Technicznej mają przyczyniać się do zapewnienia i zwiększenia skuteczności i efektywności Programu. Są one m.in. niezbędne do zapewnienia skutecznego wdrażania Programu oraz efektywnego wykorzystania środków wspólnotowych poprzez efektywny monitoring i kontrolę. Przewidziane jest wykorzystanie zgodnie z art. 46, ust. 1, lit. b) Rozporządzenia ogólnego łącznie 6% środków na wydatki z tytułu Pomocy Technicznej.

Pomoc Techniczna stosuje się przede wszystkim do przepisów art. 46 Rozporządzenia ogólnego oraz przepisów ogólnych zawartych w art. 53, ust. 3 wraz z załącznikiem 3 do Rozporządzenia ogólnego (WE) 1083/2006. Wspierane mają być w szczególności wydatki związane z przygotowaniem, zarządzaniem, monitorowaniem, oceną, informacją i kontrolą, jak również zwiększeniem zdolności administracyjnej Programu.

Poprzez wykorzystanie Pomocy Technicznej konsekwentnie kontynuowana jest realizacja głównych zasad współpracy transgranicznej. Szczególne znaczenie ma wzmocnienie wspólnych struktur oraz stworzenie przejrzystych procedur.

Po zatwierdzeniu Programu środki Pomocy Technicznej wykorzystywane są w szczególności do następujących zadań:

- Współfinansowanie wspólnych struktur niezbędnych do wdrażania Programu,
- Działania związane z przygotowaniem, wyborem, oceną i monitorowaniem działań,
- Wydatki ponoszone w celu przygotowania i organizacji posiedzeń Komitetu Monitorującego,
- Zapewnienie audytów i kontroli działań na miejscu w celu efektywnego wydatkowania środków,

- Działania w zakresie monitoringu i oceny Programu (instalacja i obsługa wspomaganego elektronicznie systemu monitoringu na użytek zarządzania, monitoringu i oceny Programu, studiów, analiz i ekspertyz),
- Usługi tłumaczeniowe ustne i pisemne,
- Wspieranie działań doradczych, informacyjnych i promocyjnych związanych ze wspólnym Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013.

➤ **Klasyfikacja według kategorii interwencji**

Schemat 12 Kategorie interwencji Pomocy Technicznej

Kod	Temat priorytetowy	Udział w % ⁴⁶
85	Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola	85
86	Ocena, badania / ekspertyzy, informacja, komunikacja	15

3.4 Zgodność z politykami krajowymi i wspólnotowymi

Zgodnie z art. 9 Rozporządzenia ogólnego projekty przeznaczone do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 będą wspomagać działania wdrażane w ramach innych programów krajowych. W okresie programowym 2007-2013 w ramach rozwoju obszaru wsparcia wspierane będą wyłącznie projekty wspólne, które dotyczą współpracy beneficjentów pochodzących z obydwu krajów członkowskich.

3.4.1 Zgodności z politykami krajowymi

Projekty, które uzyskują wsparcie w ramach Programu, są spójne z założeniami prawa polskiego, saksońskiego i wspólnotowego.

Program, cele i osie priorytetowe polsko-saksońskiej współpracy transgranicznej są spójne z dokumentami strategicznymi, w szczególności z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia dla wydatkowania europejskich funduszy strukturalnych w Republice Federalnej Niemiec 2007-2013⁴⁷ oraz polskimi Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007-2013⁴⁸.

Dla Rzeczypospolitej Polskiej Program Operacyjny stanowi bezpośrednią implementację strategicznego celu Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia poprzez tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy, wspieranie przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia a także poprzez zwiększenie spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej. Przy tym wytyczona strategia, znajdująca odzwierciedlenie w osiach priorytetowych Programu, stanowi odniesienie do celu cząstkowego, jakim jest „Środowisko i dostępność komunikacyjna”. Ponadto Program realizuje cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla funduszy strukturalnych w Republice Federalnej Niemiec poprzez intensyfikację bezpośredniej współpracy transgranicznej z państwami sąsiednimi oraz wspieranie trwałego rozwoju niejednokrotnie słabych pod względem strukturalnym obszarów przygranicznych, czym przyczynia się do integracji gospodarczej i społecznej.

⁴⁶ W odniesieniu do łącznej sumy środków Funduszu, tabela 2 Dokumentu Programowego.

⁴⁷ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia dla Funduszy Strukturalnych w Republice Federalnej Niemiec 2007-2013, wersja z dnia 23.05.2007.

⁴⁸ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 29 listopada 2006 r.

Ponadto zarówno Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia w okresie wsparcia 2007-2013, jak i również projekty realizowane w ramach Programu są zgodne z ogólnymi strategiami rozwoju Polski i Saksonii. Stanowią one uzupełnienie działań wdrażanych w ramach krajowych programów operacyjnych i są zgodne z regionalnymi programami operacyjnymi województw dolnośląskiego i lubuskiego. Program jest spójny ze strategiami rozwoju województw, których obszar należy do obszaru wsparcia Programu.

3.4.2 Zgodność z politykami wspólnotowymi

Wsparcie Programu dokonuje się w zgodzie z politykami wspólnotowymi. Program wnosi wkład w realizację priorytetów znowelizowanej strategii lizbońskiej oraz Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla Spójności. Zasady obu dokumentów uwzględnione zostają w procesie programowania, wdrażania, monitorowania i oceny Programu.

Ponadto wypełnione zostają odnośne postanowienia Rozporządzenia ogólnego oraz Rozporządzenia w sprawie EFRR, jak również wymogi dotyczące wieloletniego procesu programowania zgodnie z art. 10 Rozporządzenia ogólnego. Zasada partnerstwa zgodnie z art. 11 Rozporządzenia ogólnego uwzględniona zostaje na wszystkich poziomach. Po pierwsze w proces tworzenia Programu zostali zaangażowani partnerzy szczebla regionalnego i lokalnego, szczególnie w zakresie ustanowienia przedmiotów wsparcia. Dotyczy to również partnerów na rzecz środowiska. Ponadto we wdrażaniu Programu przypada im w stosunku do potencjalnych wnioskodawców rola multiplikatorów w zakresie celów Programu. Aby partnerzy mogli w sposób adekwatny spełniać tę rolę, mogą sami w ramach projektów pogłębiać i rozbudowywać kontakty transgraniczne. W ramach monitorowania i oceny wybrani partnerzy aktywnie działają jako członkowie Komitetu Monitorującego z prawem głosu. Oczekuje się przy tym, że partnerzy włączający się aktywnie w pracę Komitetu przejmą wobec pozostałych partnerów funkcję referentów.

Program jest ponadto kompatybilny z Europejską Agendą Społeczną, która wnosi wkład we wdrażanie strategii lizbońskiej i w której zdefiniowane zostały działania społeczno-polityczne. Cele Agendy zdefiniowano w następujący sposób:

- Praca jako realna możliwość dla wszystkich, poprawa jakości i produktywności pracy, przewidywanie i zarządzanie zmianami,
- Stworzenie równych szans dla wszystkich, poprzez:
  - Zwalczanie ubóstwa i promowanie inkluzji społecznej,
  - Promowanie różnorodności i niedyskryminacji.

Program odzwierciedla również Ogólne Wytyczne dla Wzrostu Gospodarczego i Zatrudnienia,⁴⁹ określające mikro- i makroekonomiczne aspekty polityki, której celem jest zatrudnienie, tworzenie nowych miejsc pracy i wzmocnienie wzrostu gospodarczego.

Program wniesie częściowy wkład w tworzenie społeczeństwa informacyjnego zgodnie z nakreślonymi ramami strategicznymi zawartymi w przyjętej inicjatywie „i2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne w roku 2010”⁵⁰. W szczególności dotyczy to działań podejmowanych dla osiągnięcia określonych celów tej inicjatywy, m.in. zwiększenia dostępności technologii informacyjnych umożliwiających ochronę środowiska, monitorowanie i ochronę przed katastrofami, a także zwiększenia dostępności produktów i usług w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

49 Zintegrowane wytyczne: Ogólne wytyczne polityki gospodarczej, Bruksela, dnia 28 czerwca 2005 r., 10667/05; Decyzja Rady w sprawie Wytycznych dla polityk zatrudnienia Państw Członkowskich, Bruksela, dnia 5 lipca 2005 r. Dokument międzyinstytucjonalny: 2005/0057 (CNS)

50 i-Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia. Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów. Bruksela, 1.6.2005, COM (2005) 229 końcowy.

Działania dotyczące małych i średnich przedsiębiorstw uwzględnione w pierwszej osi priorytetowej Programu wniosą wkład we wdrażanie Europejskiej Karty Małych Przedsiębiorstw poprzez zwiększenie możliwości technologicznych MŚP.

W Programie zachowany jest równy status kobiet i mężczyzn. Zgodnie z art. 16 Rozporządzenia ogólnego (WE), jak również art. 6 Rozporządzenia w sprawie EFRR żadna osoba nie jest dyskryminowana ze względu na płeć, rasę oraz pochodzenie. Przestrzeganie zasady równości płci jest zapewnione na różnych etapach programowania i wdrażania wsparcia. Wobec faktu, że w obszarze wsparcia istnieją problemy na rynku pracy, zapewniona będzie dbałość o promowanie równości szans pod względem dostępu do rynku pracy, m.in. poprzez dostęp do fachowej edukacji. Zasada równego traktowania przestrzegana jest również przy wyborze projektów.

Pomoc publiczna jest przyznawana w rozumieniu art. 87 i 88 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską i jego postanowień. Wsparcie, do którego zastosowanie będą miały przepisy dotyczące pomocy publicznej, będzie udzielane zgodnie z właściwymi przepisami dotyczącymi pomocy publicznej w ramach wyłączeń grupowych, ewent. zgodnie z obowiązującymi przepisami wspólnotowymi o pomocy *de minimis* bądź będzie notyfikowane Komisji Europejskiej w trybie art. 88 ust. 3 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

W ramach Programu przestrzegane są również zasady polityki wspólnotowej w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego oraz odpowiednie regulacje prawne, w tym dyrektywy UE. W szczególności odnosi się to do wypełniania zobowiązań dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE L 206 z 22.07.1992 r., str. 7), dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 103 z 25.04.1979 r., str. 1) oraz dotyczących sieci ekologicznej NATURA 2000. Współfinansowane są projekty mające na celu zachowanie różnorodności gatunkowej i poprawę stanu środowiska. Uwzględnione zostają również obszary sieci ekologicznej NATURA 2000 znajdujące się na obszarze objętym zasięgiem Programu.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na następującą kwestię: Projekty, które będą finansowane z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013, będą uwzględniać w pełni przepisy Dyrektywy o ocenie wpływu na środowisko, w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Odpowiednie kryteria wyboru są stosowane na etapie oceny projektów w celu zapewnienia zgodności projektów z ww. Dyrektywami. Współfinansowanie projektów, które mają negatywne oddziaływanie na potencjalne obszary NATURA 2000 w Polsce (tj. obszary, które w opinii Komisji Europejskiej z dnia 1 maja 2004 r. powinny być zostać wymienione, ale przez Polskę nie zostały wymienione) nie będą dopuszczone.

Projekty wspierane w ramach Programu wnoszą także wkład w realizację priorytetów zapisanych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE,⁵¹ gdyż państwa członkowskie i ich społeczeństwa koncentrują wysiłek w szczególności na wspieraniu kluczowych zagadnień w zakresie zmian klimatycznych, czystej energii, zdrowia publicznego, wykluczenia społecznego, demografii i migracji, gospodarowania zasobami naturalnymi, jak również komunikacji trwałej. Agenda zrównoważonego rozwoju wdrażana jest także na szczeblu regionalnym. Instytucje odpowiedzialne za Program muszą poprzez udzielanie wsparcia odpowiednim inicjatywom przejawiać troskę o trwały rozwój.

Zgodnie z art. 3 Rozporządzenia Ogólnego działania finansowane z funduszy będą uwzględniały priorytety wspólnotowe odnośnie trwałego rozwoju poprzez działania na rzecz wzmocnienia wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i zatrudnienia, integracji społecznej, ochrony i poprawy stanu środowiska. Również Rozporządzenie w sprawie EFRR (art. 2)

⁵¹ Komunikat Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie przeglądu strategii zrównoważonego rozwoju: platforma działania. Bruksela, dnia 13.12.2005, COM (2005) 658 końcowy.

przyjmuje za cel zrównoważony rozwój. Poszczególne osie priorytetowe Programu Operacyjnego w zależności od ukierunkowania przyczyniają się w różny sposób do wzmocnienia danych elementów trwałego rozwoju. I tak pierwsza oś priorytetowa ukierunkowana jest na bezpośrednie wsparcie rozwoju gospodarczego oraz ochronę środowiska, zaś dzięki drugiej osi priorytetowej w sposób decydujący i bezpośredni wspierany jest rozwój społeczny jako cel. W ten sposób Dokument Programowy wraz z osiami priorytetowymi uwzględnia wszelkie aspekty trwałego rozwoju.

Dla zapewnienia trwałości oddziaływania projektów przestrzegana jest zasada trwałości działań⁵² w odniesieniu do każdego typu projektów. Zasada ta jest weryfikowana na wszystkich etapach programowania, wyboru projektów, monitorowania i oceny. Po zakończeniu wsparcia projekt musi posiadać instytucjonalne i finansowe zabezpieczenie trwałości działań.

Polityka spójności ma być uzupełnieniem nowego instrumentu polityki wsparcia dla obszarów wiejskich w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFFROW)⁵³. Z tego powodu projekty służące transgranicznemu rozwojowi obszarów wiejskich mogą być wspierane w ramach wszystkich osi priorytetowych Programu. Ożywienie terenów wiejskich w szczególnym stopniu sprzyja utożsamianiu się mieszkańców z obszarem przygranicznym. W tym znaczeniu zapewniona jest komplementarność między Programami Operacyjnymi EFFROW a działaniami wspieranymi ze środków EFRR i rozciągającymi się na współpracę terytorialną. Pokrywanie się zakresu programów możliwe jest do uniknięcia dzięki temu, że w ramach współpracy transgranicznej realizowane są wyłącznie wspólne projekty między partnerami po obu stronach granicy i konieczne jest wykazanie efektu wsparcia poza częścią obszaru wsparcia znajdującą się na terenie własnego kraju.

W tym kontekście należy wymienić Europejski Fundusz Rybacki (EFR). EFR jest nowym instrumentem programowania w zakresie rybołówstwa. W funduszu tym przewidziana jest pomoc finansowa do realizacji ostatniej reformy Wspólnej Polityki Rybołówstwa oraz do wsparcia niezbędnej restrukturyzacji związanej z dalszym rozwojem sektora.

Program Operacyjny finansowany w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego ma na celu wspieranie inwestycji w zakresie akwakultury, jak również przetwórstwa i zbytu produktów rybołówstwa śródlądowego oraz w zakresie ochrony żywych zasobów wodnych. Ponadto nakład połowowy może być objęty wsparciem na mocy aktu prawnego Wspólnoty jako środek służący zachowaniu gatunków.

Europejski Fundusz Rybacki wdrażany jest zarówno w Rzeczypospolitej Polskiej jak i w Republice Federalnej Niemiec. W obu krajach trwały rozwój rybołówstwa śródlądowego traktowany jest priorytetowo. Rozgraniczenie zakresu Funduszu Rybackiego oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia odbywa się zarówno na poziomie dziedzin wsparcia, jak również dzięki specyficznym wymogom, którym podlegają projekty transgraniczne.

W ramach Inicjatywy „Regiony dla zmian gospodarczych” Instytucja Zarządzająca zobowiązuje się, o ile regiony miałyby uczestniczyć w tej Inicjatywie:

- a) podjąć konieczne środki w celu wspierania innowacyjnych projektów o oddziaływaniu transgranicznym, które wykazują powiązanie z wynikami sieci tej Inicjatywy,
- b) przynajmniej raz w roku przewidzieć w programie obrad Komitetu Monitorującego miejsce na przedyskutowanie propozycji mających znaczenie dla Programu i zaproszenie przedstawicieli sieci jako obserwatorów w celu informowania o postępach działań sieci.

⁵² Zgodnie z art. 57 RO (WE) nr. 1083/2006

⁵³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFFROW). Dz. Urz. UE L 277/1 z dn. 21.10.2005 r.

- c) w raporcie rocznym – o ile możliwe – informować o działaniach w ramach Inicjatywy „Regiony dla zmian gospodarczych”.

3.4.3 Zgodność Programu z innymi programami operacyjnymi realizowanymi w obszarze wsparcia i finansowanymi z funduszy strukturalnych

Programy współpracy transgranicznej

Program realizowany na obszarze wsparcia jest komplementarny z innymi programami współpracy transgranicznej wdrażanymi w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna w okresie wsparcia 2007-2013. Dotyczy to następujących trzech Programów Współpracy Transgranicznej:

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Wolny Kraj Saksonia – Republika Czeska po saksońskiej stronie, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Brandenburgia (obejmujący podregion zielonogórski) oraz Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Republika Czeska (obejmujący podregion jeleniogórsko-wałbrzyski) po polskiej stronie.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Programu są dostosowane do priorytetów wymienionych trzech programów oraz nakierowane, podobnie jak program Polska – Wolny Kraj Związkowy Saksonia, na szerokie spektrum dziedzin, których celem jest różnorodna współpraca transgraniczna. Wszystkie wymienione programy ukierunkowane są na zapewnienie zrównoważonego rozwoju Wspólnoty.

Programy operacyjne

Podsumowując należy zauważyć, że wsparcie przyznane w ramach programów operacyjnych znajduje dzięki Programowi Operacyjnemu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 uzasadnione uzupełnienie o działania transgraniczne. Koordynacja pomiędzy wymienionymi poniżej programami operacyjnymi a Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 odbywa się na poziomie projektów. Pokrywania się ich zakresów względnie podwójnego dofinansowanie udaje się uniknąć dzięki temu, że w ramach współpracy transgranicznej realizowane są tylko projekty wspólne pomiędzy partnerami po obu stronach granicy i niezbędne jest wykazanie efektów wsparcia poza własną częścią obszaru wsparcia.

W Polsce, w odniesieniu do EFRR:

W polskim obszarze wsparcia w latach 2007-2013 przedsięwzięcia mogą być dofinansowane również w ramach dwóch Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO):

- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego 2007-2013,
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Lubuskiego 2007-2013,

Priorytety RPO ukierunkowane są na badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość, społeczeństwo informacyjne, turystykę, kulturę, środowisko, zrównoważony rozwój miast, rozwój transportu, infrastrukturę edukacyjną i społeczną, zdrowie i rekreację. Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 jest pod względem przyznawanego wsparcia komplementarny w stosunku do tych programów ze względu na ukierunkowanie na działania o wymiarze transgranicznym, które nie mogą być wspierane z RPO.

Po stronie polskiej przedmioty wsparcia Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia mogą być również finansowane w ramach innych programów operacyjnych. Na obszarze wsparcia są realizowane:

- *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 dotyczy tylko kilku dziedzin tego programu, jak np. sfery współpracy podmiotów gospodarczych, ośrodków akademickich, badawczych i innowacyjnych oraz instytucji rynku pracy.

- *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*

Działania w zakresie rozwoju infrastruktury środowiska, zapobiegania zagrożeniom, oszczędności energii, wykorzystywania źródeł odnawialnych, gospodarki odpadami oraz usuwania starych zanieczyszczeń ekologicznych, ochrony klimatu i troski o różnorodność przyrodniczą, finansowane są z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W Saksonii, w związku z EFRR:

- *Program Operacyjny Wolnego Kraju Związkowego Saksonia dla EFRR w okresie wsparcia 2007-2013* wzmacnia w porównaniu z okresem wsparcia 2000-2006 działania służące rozwojowi gospodarki oraz wiedzy i innowacji.
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki (EFS) oraz Program Operacyjny Wolnego Kraju Związkowego Saksonia w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego w okresie wsparcia 2007-2013*

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 poprzez niektóre cząstkowe działania przyczyni się również do realizacji celów programów operacyjnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Działania te dotyczą przede wszystkim rozwoju systemu kształcenia ustawicznego, adaptacji systemów kształcenia, nauki języków obcych, kształcenia w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy, integracji defaworyzowanych grup społecznych oraz przedmiotów wsparcia zaproponowanych w dziedzinie wsparcia *Infrastruktura społeczna*.

W ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 wspierane są w szczególności działania służące rozwojowi regionalnemu polsko-saksońskiego obszaru wsparcia. Poza tym w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 mogą być objęte wsparciem tylko projekty o kontekście transgranicznym. Dla projektów wspieranych z Europejskiego Funduszu Rybackiego nie jest wymagany kontekst transgraniczny. Wyjątek stanowią środki służące zachowaniu nakładu połowowego. W przypadku, gdyby dochodziło do pokrywania się zakresu tych programów, podejmowane są uzgodnienia na płaszczyźnie fachowej.

Rozdział 4 Wskaźniki monitorowania i oceny

Ważnym zadaniem wspólnego procesu planowania jest stworzenie odpowiedniego systemu wskaźników monitorowania i oceny interwencji, jak również kwantyfikowania celów przy uwzględnieniu zasady proporcjonalności za pomocą ograniczonej liczby wskaźników rezultatu⁵⁴. Rozwój sytuacji społeczno-ekonomicznej na obszarze wsparcia zostaje w ten sposób przedstawiony za pomocą wskaźników kontekstowych, natomiast postępy we wdrażaniu Programu za pomocą wskaźników specyficznych dla Programu.

Określenie skwantyfikowanych celów dla zobrazowania efektów programów transgranicznych jest znacznie trudniejsze niż w przypadku głównego nurtu wsparcia z funduszy strukturalnych. W programach przekrojowych, przy małej liczbie projektów danego rodzaju, realizowane są najróżniejsze działania transgraniczne, przez co tylko w ograniczonym zakresie można ująć ich jednoznaczne cechy kwantyfikowalne. Ponadto mierzalne efekty uwidaczniają się dopiero po średnim lub dłuższym okresie czasu.

⁵⁴ Por. Rozporządzenie (WE) Nr. 1080/2006, art. 12, Cyfra 4 w połączeniu z materiałem roboczym 2 – Wskaźniki Monitorowania i oceny – instrukcja, Bruksela 2006

4.1   Wskaźniki kontekstowe

Wskaźniki kontekstowe powinny obrazować rozwój sytuacji społeczno-ekonomicznej na obszarze wsparcia równoległe z wdrażaniem Programu.

Powinny przy tym być skoncentrowane na aspektach, które wykazują rzeczowe odniesienie do celów i ofert wsparcia Programu Operacyjnego. Ponadto powinny w jak najbardziej bliskiej perspektywie czasowej oddawać dynamikę rozwoju obszaru wsparcia. „Statyczne” wskaźniki, jak np. powierzchnia obszaru wsparcia, mają dla monitorowania Programu małe znaczenie. Również takie wskaźniki, które zostaną wykazane z dużym opóźnieniem w stosunku do momentu pomiaru (np. dane PKB dla małych obszarów) wydają się być mało odpowiednie do celu monitorowania. Z tego względu rezygnuje się z uwzględniania tego typu wskaźników.

Schemat 13   Wskaźniki kontekstowe

Nr	Nazwa wskaźnika	Źródło	Wartość wyjściowa	
			Wartość / Jednostka	Okres
1.1	Liczba mieszkańców	Crossborder Database ^{*)}	2.584.369	Kr 2005
1.2	Liczba osób czynnych zawodowo (miejsce pracy)	Crossborder Database ^{*)}	640.479	2004
1.3	Liczba przybywających do pracy z woj. lubuskiego/ dolnośląskiego do Saksonii	Federalna Agencja Pracy, RD Saksonia	Pomiary rozpoczyna się po wprowadzeniu swobody przemieszczania się pracowników między Niemcami i Polską ⁵⁵	
1.4	Liczba wyjeżdżających do pracy z Saksonii do woj. lubuskiego/ Dolnośląskiego	Federalna Agencja Pracy, RD Saksonia		
1.5	Liczba bezrobotnych	Crossborder Database ^{*)}	274.453	Kr 2004
1.6	Liczba noclegów w ruchu turystycznym	Crossborder Database ^{*)}	5.337.389	Śr 2004
1.7	Liczba wspólnych połączeń granicznych	Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Atlas administracyjny)	12	Kr 2006
1.8	Powierzchnia obszarów Natura 2000 ⁵⁶	Instytucje właściwe w zakresie ochrony środowiska w Saksonii, na Dolnym Śląsku i w woj. lubuskim	ok. 35.300 ha	2005
1.9	Liczba partnerstw szkolnych pomiędzy Saksonia a Polską	Saksońskie Ministerstwo Oświaty	56	2006
1.10	Liczba partnerstw gmin pomiędzy Saksonią a Polską	Saksońskie dane z sejmików miast i i gmin	ok. 50	2007

Śr: Średnia roczna

Ke: Koniec roku

^{*)} alternatywnie: Urzędy statystyczne Saksonii / Polski (wartości nie zharmonizowane)

Wskaźniki kontekstowe powinny być uzupełniane liczbowo w rocznych sprawozdaniach z wykonania Programu.

4.2 Wskaźniki programowe

55 Zebranie danych możliwe będzie tylko wtedy, gdy właściwe instytucje i urzędy po polskiej i saksońskiej stronie udostępnią odpowiednie dane dla obu wskaźników.

56 Jako obszar chroniony określane są zgodnie z § 16 saksońskiej Ustawy o ochronie natury tereny, na których, dla zachowania lub rozwoju wspólnot żywych lub biotopów określonych dziko żyjących gatunków zwierząt i roślin, konieczna jest szczególna ochrona natury i krajobrazu jako całości lub w pojedynczych częściach z przyczyn naukowych, historycznych lub krajobrazowych lub z powodu ich rzadkości, szczególnej wyjątkowości lub szczególnego piękna. Obszar chroniony wg polskiego prawa to obszar pozostawiony w stanie naturalnym ewent. obszar z minimalnie zmienionym ekosystemem np. biotopem, określone gatunki roślin i zwierząt, elementy martwej natury, które z przyczyn naukowych, historycznych, kulturowych lub krajobrazowych stanowią znaczącą wartość.

Punktem wyjścia dla zaprezentowania wskaźników programowych są z jednej strony zalecenia aktualizacji oceny śródkresowej Programu Interreg III A Saksonia – Polska (Dolny Śląsk) 2000-2006, z drugiej strony wskazówki materiału roboczego KE (Wskaźniki monitorowania i oceny).⁵⁷

Aktualizacja oceny śródkresowej zaleca w odniesieniu do rozwoju systemu wskaźników dla programu współpracy transgranicznej skoncentrowanie się na aspektach współpracy, ujęcie długofalowych efektów współpracy, w dużej mierze rezygnację ze wskaźników nie posiadających odniesienia do współpracy, jak również rezygnację z liczenia „nowo utworzonych” miejsc pracy.

Uwzględniając materiał roboczy „Wskaźniki monitorowania i oceny” dla Programu Operacyjnego gromadzone są zalecane przez UE wskaźniki gotowości współpracy i współpracy transgranicznej⁵⁸ (wskaźniki produktu). Wskaźnik (45) – liczba przedsięwzięć, które wspierają handel transgraniczny – nie będzie mierzony, ponieważ między polskimi a saksońskimi partnerami nie są planowane tego typu działania.

Wskaźnik (51) – liczba osób, które dzięki projektom współpracy transgranicznej znajdują miejsce pracy po drugiej stronie granicy – nie będzie obecnie również mierzony. Przyczynę tego stanowią obowiązujące najwyżej do 30 kwietnia 2011 r. ograniczenia w swobodnym przemieszczaniu się pracowników. Wówczas nastąpi weryfikacja, czy warunki ramowe zmieniły się do tego stopnia, że będą mogły być realizowane projekty również w tej dziedzinie.

Zasadniczo wskaźniki programowe powinny odzwierciedlać działania i postępy we wdrażaniu Programu. W celu zapewnienia efektywnego monitorowania i sterowania Programem szczególnie istotne są dwie perspektywy, które powinny zostać ujęte w systemie monitorowania:

- Z jednej strony rozwój „popytu” na Program, czyli zainteresowanie bądź akceptacja adresatów w odniesieniu do oferty wsparcia z Programu;
- Z drugiej strony finansowy i rzeczowy przebieg wdrażania Programu.

Odpowiednie dane powinny być gromadzone w ramach procesu zarządzania. Poniżej zamieszczono zestawienie wskaźników, które należy uwzględnić. Wartością bazową wskaźników jest „0”. Zdefiniowana wartość docelowa odnosi się do roku 2015. W schemacie 14 nie dokonano kwantyfikacji celów dla wskaźników, które mają być ujęte bez określenia wartości docelowych. Dla osiągnięcia tych wartości wykorzystane zostaną środki z EFRR oraz środki dofinansowania krajowego.

Schemat 14 Wskaźniki finansowo-technicznego monitoringu wdrażania

	Wskaźnik	Poziom odniesienia	Periodyczność	Kwantyfikacja celu
Środki finansowe (Poziom: Wkład)				
3.1	Zatwierdzone środki finansowe ⁵⁹	<ul style="list-style-type: none"> • Program, • Osie prioryteto 	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym roku sprawozdawczym • na koniec roku 	123.311.286
3.2	Łączne wydatki ⁶⁰			

57 KOM, DG Regio: Nowy okres programowania 2007-2013. Indykatywne wytyczne do procesu oceny: Wskaźniki monitorowania i oceny. Dokument roboczy z dnia 2 sierpnia 2006. str. 17

58 Por. Wskaźniki monitorowania i oceny: Praktyczne wytyczne, metodyczny materiał roboczy nr. 2, Załącznik I – Główne wskaźniki dla EFRR i Funduszu Spójności, czerwiec 2006

59 Obejmuje środki UE i publiczne środki krajowe

	Wskaźnik	Poziom odniesienia	Periodyczność	Kwantyfikacja celu
		we	sprawozdawczego zebrane na cały okres Programu	123.660.001
Partner projektu (Poziom: Produkt)				
4.1	Łączna liczba zaangażowanych partnerów w projekcie	<ul style="list-style-type: none"> • Program, • Osie prioryteto we 	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym roku sprawozdawczym • na koniec roku sprawozdawczego zebrane na cały okres Programu 	nie*
4.2	Liczba partnerów projektu, którzy wcześniej nie uzyskali wsparcia w ramach Programu Celu 3 albo jego poprzednika Programu Interreg III A			
Projekty (Poziom: Produkt)				
4.3	Liczba operacji, które spełniają <u>dwa</u> z następujących kryteriów: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel, wspólne finansowanie	Program	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym roku sprawozdawczym • na koniec roku sprawozdawczego zebrane na cały okres Programu 	233
4.4	Liczba operacji, które spełniają <u>trzy</u> z następujących kryteriów: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel, wspólne finansowanie			62
4.5	Liczba operacji, które spełniają <u>cztery</u> z następujących kryteriów: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel, wspólne finansowanie			15
4.6	Liczba operacji, które służą wspólnemu wykorzystaniu infrastruktury	Program	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym roku sprawozdawczym • na koniec roku sprawozdawczego zebrane na cały okres programu 	nie*
4.7	Liczba operacji, które służą współpracy w zakresie usług publicznych			
4.8	Liczba operacji, które zmniejszają odizolowanie poprzez lepszy dostęp do dróg, sieci informacyjno-komunikacyjnych i usług			
4.9	Liczba operacji, które powinny wspierać i poprawić wspólną ochronę środowiska i wspólne zarządzanie środowiskiem			
4.10	Liczba osób, które biorą udział we wspólnych działaniach edukacyjnych i szkoleniowych			
4.11	Liczba małych projektów			

4.3 Kwantyfikowanie wartości docelowych

60 Obejmuje środki UE i publiczne i prywatne środki krajowe

* Dla tych wskaźników nie określa się wartości docelowych.

Zgodnie z Artykułem 12, ust. 1, cyfra 4 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 ograniczona liczba wskaźników rezultatu powinna zostać skwantyfikowana.

Wiarygodna prognoza konkretnego rodzaju i zakresu działań oraz związanych z tym efektów jest trudna na etapie przygotowania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013. Z tego względu również kwantyfikowanie wartości docelowych dla Programu Operacyjnego, które są istotne dla monitorowania, sterowania i oceny, będzie się koncentrowało na następujących aspektach:

- utrzymanie istotnych, priorytetowych zagadnień polityki strukturalnej Programu, które znajdują odzwierciedlenie w indykatywnym podziale budżetu Programu na kategorie interwencji zgodnie z załącznikiem II Rozporządzenia Komisji (WE) 1828/2006 i przez Ewaluatora ex ante zostały ocenione jako adekwatne;
- jakość współpracy w ramach projektów;
- zdolność Programu do mobilizowania nowych partnerów do projektów współpracy transgranicznej i tworzenia w ten sposób szerszej bazy dla współpracy.
- skoncentrowanie wsparcia na deficytach i potencjale rozwojowym, które mają bezpośredni związek ze specyficzną sytuacją obszarów przygranicznych.

Przedstawione poniżej skwantyfikowane cele odnoszą się do poziomu Programu. Powinny być wykazywane w ramach monitorowania Programu zarówno rocznie dla danego roku sprawozdawczego jak i kumulatywnie na koniec roku sprawozdawczego w odniesieniu do całego okresu Programu. Wartość bazowa wskaźników wynosi „0”. Zdefiniowana wartość docelowa odnosi się do roku 2015. W celu osiągnięcia tych wartości docelowych wykorzystane zostaną środki EFRR.

Schemat 15 Skwantyfikowane cele finansowo-technicznego monitoringu wdrażania

	Wskaźnik	Cel minimalny
5.1	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinach 03 i 09 ⁶¹	6,2 %
5.2	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinach 23, 24, 26 i 28	13,7 %
5.3	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinach 46, 47, 48, 51, 53 i 54	12,3 %
5.4	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinie 57	9,5 %
5.5	Udział zatwierdzonych środków EU w dziedzinach 80 i 81	22,4 %
5.6	Udział zatwierdzonych projektów, które spełniają <u>trzy</u> z następujących kryteriów: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel, wspólne finansowanie	20 %
5.7	Udział zatwierdzonych projektów, które spełniają <u>cztery</u> z następujących kryteriów: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel, wspólne finansowanie	5 %
5.8	Udział partnerów projektowych, którzy wcześniej nie uzyskali wsparcia w ramach Programu Celu 3 albo jego poprzednika Programu Interreg III A	35 %
5.9	Udział zatwierdzonych środków UE w dziedzinach 23, 24, 46, 53, 57, 59, 60, 75, 76, 77 i 79, które przypadają na przedsięwzięcia w powiatach leżących bezpośrednio przy granicy, w całkowitej puli zatwierdzonych środków poszczególnych dziedzin wydatków	70 %

⁶¹ Zgodnie z załącznikiem II do Rozporządzenia (WE) nr 1828/2006

Rozdział 5 Struktury oraz procedura wdrażania projektów

5.1. Zasady wspólnej realizacji

Podstawę prawną wdrażania stanowią rozporządzenia dotyczące funduszy strukturalnych, w szczególności Rozporządzenie ogólne, ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Rozporządzenie (WE) nr 1828/2006 ustanawiające szczegółowe zasady wykonania Rozporządzenia ogólnego oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006, a także saksońskie i polskie ustawy o finansach publicznych.

Wybór projektów odbywa się na podstawie Programowego Operacyjnego oraz wspólnego Uszczegółowienia Programu, spełniającego funkcję podstawy finansowania, a także przy uwzględnieniu pozostałych przepisów krajowych. Zastosowanie znajdują przepisy prawne Unii Europejskiej, w szczególności regulacje dotyczące kwalifikowalności wydatków (Rozporządzenie (WE) nr 1828/2006). Przydział środków pomocowych następuje w formie bezzwrotnej dotacji zgodnie z zasadą częściowego zwrotu środków w drodze refundacji.

Szczegółowa lista kategorii beneficjentów Programu znajduje się w załączniku do dokumentu (schemat nr 19).

Opisane poniżej struktury i procedura wdrażania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 opracowane zostały wspólnie przez stronę polską i saksońską w drodze konstruktywnych konsultacji dla zapewnienia skutecznego zarządzania Programem. Nawiązano przy tym do wspólnych struktur stworzonych przy wdrażaniu Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A oraz doświadczeń zdobytych przy jego realizacji.

5.2. Regulacje dotyczące zarządzania Programem

5.2.1. Struktura administracyjna

Na podstawie art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 dotyczącego Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w celu zarządzania Programem utworzone zostają następujące jednostki:

- Instytucja Zarządzająca
- Instytucja Certyfikująca
- Instytucja Audytowa
- Wspólny Sekretariat Techniczny

Do zarządzania Programem konieczne jest także powołanie następujących jednostek:

- Koordynator Programu w Polsce
- Kontrolerzy na podst. art. 16 Rozporządzenia w sprawie EFRR.

Szczegółowy podział zadań, jak również ustalenie wzajemnych relacji pomiędzy Instytucją Zarządzającą, Instytucją Certyfikującą, Instytucją Audytową, Wspólnym Sekretariatem Technicznym i pozostałymi zaangażowanymi instytucjami, poprzez rozgraniczenie ich kompetencji, zdefiniowane są w ramach opisu Systemu Zarządzania i Kontroli. Kompetencje krajowe w obrębie samego Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska –

Saksonia 2007-2013 zdefiniowane zostają w porozumieniach dwustronnych, regulujących również wszelkie kwestie dotyczące odpowiedzialności.

5.2.1.1 Instytucja Zarządzająca (IZ)

Całkowita odpowiedzialność za Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 spoczywa na:

Sächsisches Ministerium für Wirtschaft und Arbeit
Saksońskim Ministerstwie Gospodarki i Pracy
Referat 36
Wilhelm-Buck-Straße 2
D-01097 Dresden

Telefon: + 49-(0)351 / 564 8360

Telefax: + 49-(0)351 / 564 8306

Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy zostaje Instytucją Zarządzającą w rozumieniu art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz art. 59 Rozporządzenia ogólnego. Ponosi ono całościową odpowiedzialność za skuteczne, sprawne i zgodne z przepisami wdrażanie Programu i jest w tym zakresie jedyną instytucją uprawnioną do kontaktu z Komisją Europejską.

Instytucja Zarządzająca jest odpowiedzialna m.in. za realizację następujących zadań:

- zapewnienie prawidłowego i zgodnego z procedurą wyboru projektów odpowiednio do ustalonych kryteriów oraz przestrzegania przepisów prawa wspólnotowego i krajowego podczas realizacji projektów;
- zapewnienie zatwierdzenia wydatków wszystkich beneficjentów uczestniczących w projekcie przez ustanowionego kontrolera;
- zapewnienie rejestracji i przechowywania zapisów księgowych do każdego realizowanego projektu oraz gromadzenia danych niezbędnych do zarządzania finansowego, monitorowania, audytu i oceny;
- koordynowanie wykorzystania dopuszczalnych systemów danych i systemów rozliczeniowych przez wszystkie jednostki uczestniczące w zarządzaniu i przeprowadzaniu operacji dla wszystkich transakcji związanych z obszarem interwencji;
- stworzenie systemu audytu umożliwiającego kontrolę dostarczenia dofinansowywanych produktów i usług, prawidłowości poniesionych wydatków, a także zgodności wydatków i realizowanych projektów z przepisami prawa wspólnotowego i krajowego;
- przeprowadzenie ewaluacji w przypadku wystąpienia znaczących odstępstw od pierwotnych celów lub propozycji zmian w Programie;
- opracowywanie i przedkładanie rocznego sprawozdania Komisji;
- zapewnienie Instytucji Certyfikującej dostępu do wszelkich niezbędnych informacji, zastosowanych procedur i przeprowadzonych weryfikacji;
- funkcja informacyjna i doradcza wobec Komitetu Monitorującego;
- opracowanie planu działań komunikacyjnych;
- zapewnienie przestrzegania zobowiązań w zakresie informacji i promocji.

Koszty związane z wykonywaniem zadań przez Instytucję Zarządzającą mogą być dofinansowane zgodnie z art. 46 Rozporządzenia ogólnego w ramach Pomocy Technicznej ze środków EFRR.

5.2.1.2 Koordynator Programu w Polsce (KP)

Koordynatorem Programu po polskiej stronie obszaru wsparcia jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (MRR). Spełnia on w stosunku do Instytucji Zarządzającej rolę partnera uprawnionego do kontaktów w zakresie wszelkich kwestii dotyczących wdrażania wspólnego Programu na polskim obszarze objętym Programem.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Departament Współpracy Terytorialnej

ul. Wspólna 2/4
00- 926 Warszawa

Telefon: 0048 (022) 501 51 07
Telefax: 0048 (022) 501 51 56

Polskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej, realizuje zadania koordynacyjne i uzgodnieniowe w Polsce w partnerskiej współpracy z Instytucją Zarządzającą i wspiera ją w koordynacji działań w Polsce. Zakres kompetencji opisany jest szczegółowo w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli.

5.2.1.3 Wspólny Sekretariat Techniczny (WST)

Instytucja Zarządzająca tworzy, w porozumieniu z Koordynatorem Programu w Polsce, zgodnie z art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Wspólny Sekretariat Techniczny w ramach struktur Saksońskiego Banku Odbudowy – Banku Wsparcia w Dreźnie. WST wspiera Instytucję Zarządzającą oraz Komitet Monitorujący i ewentualnie Instytucję Audytową w wykonywaniu ich zadań.

Gemeinsames Technisches Sekretariat
bei der Sächsischen Aufbaubank – Förderbank
Wspólny Sekretariat Techniczny
przy Saksońskim Banku Odbudowy – Banku Wsparcia (SAB)
Pirnaische Straße 9
D-01069 Dresden

Telefon: + 49-(0)351 / 4910 3950
Telefax: + 49-(0)351 / 4910 3970

Wspólnemu Sekretariatowi Technicznemu powierzona zostaje praktyczna obsługa Programu. WST działa na zlecenie i w ścisłym porozumieniu z Instytucją Zarządzającą, a także we współpracy z pozostałymi podmiotami uczestniczącymi w procesie wdrażania.

Wspólny Sekretariat Techniczny przejmuje m.in. następujące działania:

Zarządzanie:

- akwizycja wniosków projektowych, ew. we współpracy z właściwymi jednostkami oraz regularne przygotowywanie raportów dla Komitetu Monitorującego dotyczących stanu akwizycji wniosków;
- wspieranie potencjalnych wnioskodawców w poszukiwaniu partnerów projektu poprzez pomoc w nawiązywaniu kontaktów;

- nadrzędna rola w zakresie doradztwa, szkolenia i informacji na rzecz potencjalnych beneficjentów po obu stronach granicy przy wsparciu RPK;
- rejestracja wniosków projektowych;
- ocena kompletności i kwalifikowalności formalnej wniosków; ocena ich kwalifikowalności merytorycznej oraz kwalifikowalności z punktu widzenia specyfiki programu – ocena efektu i współpracy transgranicznej, ocena dostępności środków;
- opracowanie dokumentacji związanej z projektami w celu przygotowania decyzji Komitetu Monitorującego pod kątem merytorycznym oraz finansowo-technicznym;
- koordynowanie procedur oceny i wyboru projektów wraz z przygotowaniem, pomocą w przeprowadzaniu posiedzeń Komitetu Monitorującego, a także przygotowaniem materiałów po ich zakończeniu;
- oficjalne poinformowanie Partnera Wiodącego o przyznaniu lub odmowie wsparcia,
- zapewnienie wielojęzycznej realizacji Programu – tłumaczenia.
- koncepcja, instalacja i obsługa centralnego systemu danych dotyczących projektów w celu generowania danych niezbędnych dla celów sprawozdawczości i wniosków o płatność kierowanych do Komisji Europejskiej;
- kontrola postępów na poziomie wdrażania projektów;
- przygotowywanie rocznych sprawozdań z realizacji Programu, łącznie ze sprawozdaniem końcowym;
- wsparcie przy opracowywaniu zmian w Programie;
- działalność informacyjna i promocyjna – realizacja planu działań komunikacyjnych.

Na bazie dobrych doświadczeń z poprzedniego okresu wsparcia oraz dla zintensyfikowania wymiany informacji między partnerami z Polski i Saksonii również w okresie programowym 2007-2013 we Wspólnym Sekretariacie Technicznym będą zatrudnieni pracownicy z obu krajów. Dzięki konsekwentnemu zapewnieniu w ten sposób dwujęzyczności zostanie usprawnione transgraniczne zarządzanie Programem.

Zakres kompetencji i zasady współdziałania ze wszystkimi właściwymi jednostkami określone są szczegółowo w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli, a także zdefiniowane w porozumieniach dwustronnych.

Koszty powstałe w związku z działalnością Wspólnego Sekretariatu Technicznego mogą zgodnie z art. 46 Rozporządzenia ogólnego być finansowane ze środków Pomocy Technicznej Programu.

5.2.1.4 Regionalne Punkty Kontaktowe (RPK)

W polskim obszarze wsparcia utworzone zostają Regionalne Punkty Kontaktowe po jednym w Zielonej Górze i Jeleniej Górze.

RPK wykonują zadania powierzone im na mocy porozumienia Instytucji Zarządzającej, Koordynatora Programu w Polsce oraz w porozumieniu z WST. W zakres tych zadań może wchodzić:

- udostępnienie informacji;
- szkolenia i doradztwo na rzecz potencjalnych wnioskodawców;
- współpraca z Instytucją Zarządzającą oraz Koordynatorem Programu w Polsce, WST i innymi instytucjami partnerskimi powołanymi w tym celu po stronie saksońskiej w ramach działań promocyjnych Programu;
- przekazywanie dokumentacji do WST na wniosek beneficjenta.

Działania RKP muszą być konsultowane i zatwierdzone przez WST.

Zgodnie z art. 58 Rozporządzenia ogólnego szczegółowy opis wszystkich podmiotów uczestniczących we wdrażaniu Programu oraz ich zadań znajduje się w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli. Relacje między wszystkimi zaangażowanymi instytucjami zostaną precyzyjnie określone w osobnym porozumieniu.

Zgodnie z art. 46 Rozporządzenia ogólnego koszty powstałe w wyniku działalności Regionalnych Punktów Kontaktowych w zakresie Programu mogą być finansowane ze środków Pomocy Technicznej.

5.2.1.5 Instytucja Certyfikująca (IC)

Zgodnie z art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 wraz z art. 59 Rozporządzenia ogólnego do zarządzania finansowego Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 na Instytucję Certyfikującą wyznaczone zostaje:

Sächsisches Ministerium für Wirtschaft und Arbeit
Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy
Referat 16 – Zahlstellen, Bescheinigungsbehörden
(Instytucje Płatnicze, Instytucje Certyfikujące)
Wilhelm-Buck-Straße 2
D-01097 Dresden

Telefon: + 49(0)351 / 564 8160
Telefax: + 49(0)351 / 564 8109

Instytucja Certyfikująca pełni funkcje zgodnie z art. 61 Rozporządzenia ogólnego. IC ma w szczególności obowiązek wypełniania następujących zadań:

- przyjmowanie płatności od Komisji Europejskiej;
- dokonywanie płatności na rzecz Partnera Wiodącego; zadanie to zostaje powierzone zgodnie z art. 59 ust. 2 Rozporządzenia ogólnego Saksońskiemu Bankowi Odbudowy;
- zapewnienie, że wszystkie kwoty wypłacone bez podstawy prawnej, w wyniku nieprawidłowości powstałych u Partnera Wiodącego, zostaną odzyskane;
- opracowanie poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność oraz przekazywanie ich Komisji; przedkładanie zgrupowanych łącznie wniosków o płatność w miarę możliwości trzy razy w ciągu roku;
- zapewnienie do celów poświadczenia, że wpłynęły wystarczające informacje Instytucji Zarządzającej na temat procedur i weryfikacji w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach, oraz że uwzględniono wyniki audytów przeprowadzonych przez Instytucję Audytową lub na jej odpowiedzialność;
- utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych wobec Komisji oraz kwot podlegających procedurze odzyskiwania;
- opracowanie prognoz wydatków za bieżący i kolejny rok oraz przekazanie prognoz do Komisji Europejskiej nie później niż do dnia 30 kwietnia.

Przejrzysty rozdział funkcji pomiędzy działaniami Instytucji Zarządzającej i Instytucji Certyfikującej zapewniony zostaje dzięki temu, że funkcja Instytucji Certyfikującej sprawowana będzie przez odrębną jednostkę organizacyjną Saksońskiego Ministerstwa Gospodarki i Pracy Wolnego Kraju Związkowego Saksonia.

Przy wykonywaniu zadań Instytucja Certyfikująca otrzyma wsparcie ze strony Saksońskiego Banku Odbudowy – Banku Wsparcia jako instytucji pośredniczącej. Relacja między

Instytucją Zarządzającą, Instytucją Certyfikującą oraz ich Instytucjami Pośredniczącymi określona zostanie bliżej na podstawie osobnej umowy między nimi. Poszczególne kompetencje określone zostaną szczegółowo w ramach Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli.

Koszty powstałe w wyniku wykonywania zadań Instytucji Certyfikującej mogą zgodnie z art. 46 Rozporządzenia ogólnego podlegać dofinansowaniu ze środków Pomocy Technicznej Programu.

5.2.1.6 Kontrolerzy z art. 16

Zgodnie z art. 16 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 każde państwo członkowskie wyznacza kontrolerów odpowiedzialnych za sprawdzenie zgodności z prawem i prawidłowości wydatków zadeklarowanych przez beneficjentów zaangażowanych w projekcie. Oświadczenie o zrealizowanych wydatkach obejmuje wyłącznie wydatki poniesione rzeczywiście.

W Wolnym Kraju Związkowym Saksonia zadania Kontrolera z art. 16 wykonuje Saksoński Bank Odbudowy – Bank Wsparcia. Przejrzysty rozdział funkcji w stosunku do innych zadań, które są wykonywane w ramach Programu przez Saksoński Bank Odbudowy – Bank Wsparcia, zapewniony zostanie dzięki temu, że funkcja Kontrolera z art. 16 sprawowana będzie przez odrębną jednostkę organizacyjną.

W Polsce funkcję tę spełniać będą właściwe podmioty wyznaczone przez Koordynatora Krajowego.

5.2.1.7 Instytucja Audytowa (IA)

Instytucją Audytową Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 jest zgodnie z art. 14 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz art. 59 Rozporządzenia ogólnego:

Sächsisches Finanzministerium
Saksońskie Ministerstwo Finansów
Referat 17 – Kontrolle EU-Fonds (*Dep. Kontroli Funduszy UE*)
Carolaplatz 1
D-01097 Dresden

Telefon: + 49(0)351 / 564 4070

Telefax: + 49(0)351 / 564 4109

Instytucja Audytowa wykonuje wszystkie zadania wynikające z art. 62 Rozporządzenia ogólnego. Zgodnie z art. 14 ust. 2 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Instytucję Audytową wspiera grupa audytorów, utworzona najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od decyzji o zatwierdzeniu Programu. Grupa audytorów opracowuje swój regulamin wewnętrzny. Przewodniczy jej Instytucja Audytowa. Pod względem wydatków audytorzy są niezależni od systemu kontroli, o którym mowa w art. 16 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.

Instytucja Audytowa ma w szczególności za zadanie:

- zapewnienie skutecznego prowadzenia audytów w celu weryfikacji funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego;
- zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie dobranej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków;
- przedstawienie Komisji Europejskiej strategii audytu w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia Programu Operacyjnego;
- od 2008 r. do 2015 r. każdorazowo do dnia 31. grudnia

- przedłożenie Komisji rocznego sprawozdania audytowego
  - wydawanie na podstawie audytów opinii o funkcjonowaniu systemu zarządzania i kontroli
  - przedkładanie deklaracji częściowego zamknięcia, o ile jest to wymagane na podst. art. 88 Rozporządzenia ogólnego;
- przedłożenie Komisji deklaracji zamknięcia nie później niż dnia 31 marca 2017 r. dla oceny zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków;
  - zapewnienie międzynarodowych standardów audytu;

W przypadku, gdy audyty i kontrole wymienione w dwóch pierwszych pozycjach są przeprowadzane przez inny podmiot, Instytucja Audytowa zapewnia takim podmiotom niezależność funkcjonalną.

Wyraźne rozgraniczenie kompetencji pomiędzy działalnością Instytucji Audytowej oraz Instytucji Zarządzającej i Instytucji Certyfikującej zapewnione jest dzięki temu, że funkcję Instytucji Audytowej spełnia Ministerstwo Wolnego Kraju Związkowego Saksonia, nie zaangażowane we wdrażanie Programu. Szczegółowe kompetencje zdefiniowane zostają w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli.

Oprócz funkcji Instytucji Audytowej Saksońskie Ministerstwo Finansów, Departament 17, dokonuje również oceny Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli na podst. art. 71 ust. 2 i ust. 3 Rozporządzenia ogólnego.

Koszty związane z wykonywaniem funkcji Instytucji Audytowej mogą zgodnie z art. 46 Rozporządzenia ogólnego być dofinansowane ze środków Pomocy Technicznej Programu.

5.2.2. Procedury administracyjne

Koordynowanie współdziałania wszystkich zaangażowanych podmiotów

Odpowiedzialność za koordynowanie współdziałania poszczególnych podmiotów aktywnie zaangażowanych we wdrażanie Programu spoczywa na Instytucji Zarządzającej, Koordynatorze Programu w Polsce oraz Wspólnym Sekretariacie Technicznym.

Szczegóły współdziałania podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania Programu przedstawiono szczegółowo w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli. Szczegółowy schemat współpracy wszystkich podmiotów pośredniczących w realizacji Programu zdefiniowany zostaje w ramach umów dwustronnych.

Przepływ środków finansowych

Instytucja Certyfikująca przekazuje Komisji każdego roku nie później niż do 30 kwietnia tymczasową prognozę dotyczącą oczekiwanych wniosków o płatność na bieżący i przyszły rok budżetowy. Prognozy tej dokonuje na podstawie związania środków przez Komitet Monitorujący oraz jednostkę udzielającą wsparcia. Informacje przekazywane są Instytucji Certyfikującej za pośrednictwem centralnej bazy danych.

Wniosek o płatność oraz poświadczona deklaracja wydatków przekazywane są przez Instytucję Certyfikującą do Komisji Europejskiej, Dyrekcji Generalnej. W deklaracji wydatków wyszczególniona jest dla każdej osi priorytetowej całkowita kwota poniesionych wydatków kwalifikowalnych oraz odpowiadający im wypłacony wkład publiczny.

Środki przekazywane są przez Komisję do Kasy Głównej Wolnego Kraju Związkowego Saksonia na wspólny rachunek bankowy:

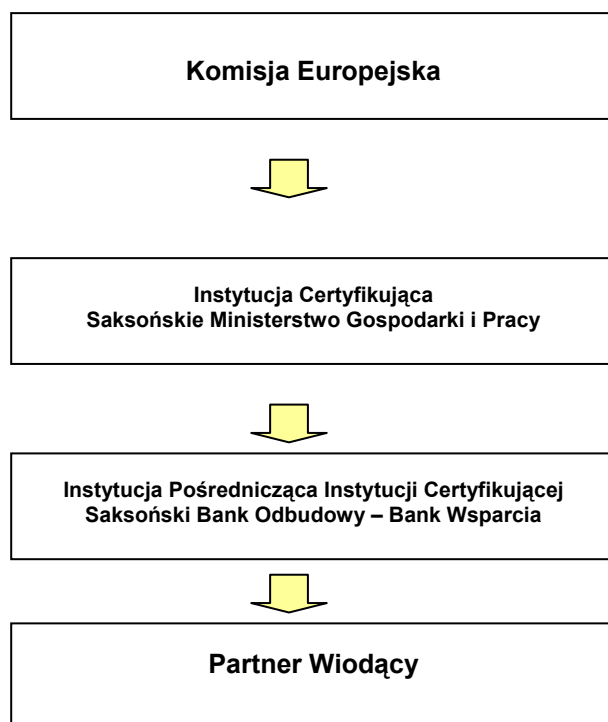
nr rachunku: 850 015 14

nr banku: 850 000 00

w Deutsche Bundesbank, Oddział w Dreźnie.

Wyплаты na rzecz Partnera Wiodącego dokonywane są tylko w wypadku rzeczywiście poniesionych wydatków po dokonaniu audytu zgodnie z art. 16 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.

Schemat 16 Schemat przepływu środków finansowych

5.3. Zasady zarządzania projektem

5.3.1. Odpowiedzialność za wybór projektów

Zgodnie z art. 19 cyfra 3 Rozporządzenia nr 1080/2006 Komitet Monitorujący lub Komitet Sterujący dokonuje wyboru projektów. W ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 odpowiedzialność za decyzje w sprawie projektów powierzona zostaje Komitetowi Monitorującemu.

Oprócz decydowania w sprawie projektów Komitet Monitorujący wykonuje wszelkie zadania wynikające z art. 65 Rozporządzenia ogólnego. Zasady funkcjonowania Komitetu Monitorującego opisane są w rozdziale 5.4.

5.3.2. Procedury i kryteria wyboru projektów

5.3.2.1. Ustalenia zasadnicze

Rozporządzenie ogólne (WE) nr 1083/2006 stanowi w art. 65, że kryteria wyboru projektów, które otrzymają wsparcie, muszą zostać sprawdzone i zatwierdzone w terminie sześciu miesięcy od zatwierdzenia Programu.

Zgodnie z art. 20 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 do każdego realizowanego projektu ma zostać wyznaczony Partner Wiodący. Ponosi on całkowitą odpowiedzialność organizacyjną, merytoryczną i finansową za projekt i jest jedynym partnerem uprawnionym do kontaktu i podpisywania umów. Partner Wiodący dokonuje w osobnym porozumieniu ustaleń dotyczących jego relacji z pozostałymi partnerami projektu.

Partner Wiodący odpowiada za:

- koordynację prac związanych z projektem;
- kompletność wniosku projektowego;
- złożenie wniosku;
- zarządzanie projektem i sprawozdawczość;
- zarządzanie przeznaczonymi na projekt środkami UE oraz prawidłowe ich wykorzystanie – również przez partnerów – w ramach projektu. Ponadto każdy z beneficjentów zaangażowanych w projekt ponosi odpowiedzialność w przypadku nieprawidłowości w zakresie zadeklarowanych przez siebie wydatków.

Zgodnie z art. 19 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 w przyszłości wspierane mają być wyłącznie projekty, przy których beneficjenci z co najmniej dwóch krajów współpracują ze sobą na co najmniej dwa z następujących sposobów:

- wspólne przygotowanie oraz / lub
- wspólna realizacja oraz / lub
- wspólny personel oraz / lub
- wspólne finansowanie

5.3.2.2. Kształtowanie kryteriów wyboru projektów

Oprócz określonych przez Komisję minimalnych warunków, które muszą zostać spełnione w celu uzyskania wsparcia dla przedsięwzięć ze środków Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 do wyboru projektów stosuje się również kryteria merytoryczne oraz kryteria specyficzne dla samego Programu. Głównym dążeniem przy formułowaniu tych kryteriów jest zapewnienie przejrzystości i równego traktowania wszystkich beneficjentów i ich działań. W tym celu pomiędzy partnerami z Polski i Saksonii uzgodniony zostaje wspólny Dokument Wdrożeniowy, w którym wyszczególnione zostaną przede wszystkim wspólne przedmioty wsparcia oraz podmioty uprawnione do składania wniosków.

Kryteria wyboru projektów po sprawdzeniu i zatwierdzeniu przez Komitet Monitorujący przekazane zostaną do wiadomości Komisji Europejskiej.

Dzięki ujednoliceniu schematowi kontroli zapewniona jest kwantyfikacja wyników oceny. Poprzez określenie minimalnego standardu wymagań zapewniony jest wybór tylko takich działań, które przyniosą wymierne rezultaty w stosunku do założonych celów Programu.

5.3.2.3 Kształtowanie procedury wyboru wniosków projektowych

Przy definiowaniu poszczególnych etapów procedury wyboru projektów kierowano się zamiarem, aby poprzez stworzenie jasno określonych wymogów formalnych i merytorycznych procedura wyboru projektów przebiegała w sposób sprawny i przejrzysty, a także zostały spełnione wymogi podwyższone w obecnym okresie wsparcia w wyniku wprowadzenia zasady Partnera Wiodącego.

Wymogi formalne i merytoryczne w stosunku do projektów ujęte zostają we wspólnym Dokumentie Wdrożeniowym. Zarówno w dokumencie tym, jak i w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli uregulowane zostają również zasady wyboru projektów.

Wyboru projektów dokonuje Komitet Monitorujący. W ten sposób zapewnione jest postępowanie zgodnie z zasadą partnerstwa.

Udostępnienie informacji i doradztwo na rzecz potencjalnych beneficjentów jest obowiązkiem Wspólnego Sekretariatu Technicznego. Potencjalni beneficjenci po polskiej stronie mogą też zwrócić się do właściwego Regionalnego Punktu Kontaktowego lub do Wspólnego Sekretariatu Technicznego.

Z zasady każdy wniosek projektowy musi przejść następujące etapy:

Pierwszy etap procedury:

Przygotowanie, złożenie i ocena wniosku projektowego

Wspólny Sekretariat Techniczny przyjmuje odpowiedzialność za proces wyboru wniosków oraz proces ten w całości koordynuje.

Dokumentacja projektowa opracowana przez partnerów projektu złożona zostaje przez Partnera Wiodącego we Wspólnym Sekretariacie Technicznym. Następuje rejestracja wniosku projektowego oraz jego ocena kwalifikowalności merytorycznej. Ze względu na zasadę partnera wiodącego każdy wniosek projektowy składa się z części odnoszących się do partnera wiodącego oraz do danego współpartnera. Z tego powodu poszczególne elementy projektu należy ocenić pod względem ich zgodności z Uszczegółowieniem Programu, przepisami prawa wspólnotowego i innymi zaleceniami, które należy uwzględnić. Ten etap oceny leży w zakresie odpowiedzialności WST i jest przez niego koordynowany przy udziale powołanych w tym celu ekspertów po polskiej stronie i właściwych resortów branżowych po stronie saksońskiej (tzw. eksperci krajowi), którzy są właściwi do dokonania oceny spójności merytorycznej. W wybranych przypadkach eksperci krajowi przeprowadzają ocenę merytoryczną. Wynik zostaje udokumentowany w formie opinii eksperckiej.

W przypadku oceny negatywnej wnioskodawca zostaje informowany, że projekt nie może zostać poddany dalszej procedurze. Wnioskodawca ma możliwość poprawy wniosku i ponownego złożenia go w WST. W przypadku, gdy wynik oceny kwalifikowalności merytorycznej jest nadal negatywny, wniosek nie może zostać poddany dalszej procedurze oceny. WST informuje o tym odpowiednio partnera wiodącego.

Jeśli wynik oceny wypadł pozytywnie, rozpoczyna się ocena jakości transgranicznej projektu (ocena współpracy transgranicznej, efektu transgranicznego i trwałości projektu). Oceny dokonuje zespół składający się z polskich i saksońskich pracowników WST w oparciu o wniosek projektowy i zawarte przez partnerów projektu porozumienie o współpracy. Aby zapewnić zastosowanie jednakowych kryteriów oceny jakości transgranicznej w odniesieniu do wszystkich projektów, WST dokonuje oceny projektu w formie punktowej. Wyniki udokumentowane zostają w liście sprawdzającej wraz z podsumowaniem, czy projekt spełnia wymogi w zakresie transgraniczności.

W ramach przygotowywania posiedzenia Komitetu WST zestawia w dwóch językach materiał stanowiący podstawę do podjęcia decyzji. Zawiera ona dane dotyczące przedmiotu projektu, wyniki oceny merytorycznej i oceny projektu z punktu widzenia specyfiki Programu, informację o dostępności środków dofinansowania wspólnotowego i krajowego, jak również rekomendację do decyzji w sprawie projektu.

Z sumy punktów obliczona zostaje jego pozycja na liście rankingowej. Materiał będący podstawą do podjęcia decyzji oraz lista rankingowa przedłożone zostają członkom Komitetu Monitorującego w formie materiałów na posiedzenie.⁶²

Ponadto WST informuje Komitet Monitorujący o przedłożonych projektach, które na poszczególnych etapach procedury otrzymały negatywną ocenę.

Drugi etap procedury –

Decyzja i zatwierdzenie wniosku projektowego

Biorąc pod uwagę przygotowane przez WST materiały stanowiące podstawę do podjęcia decyzji, Komitet Monitorujący naradza się w trakcie posiedzeń i podejmuje ostateczną decyzję w sprawie wyboru projektów. Wraz z postanowieniem Komitetu Monitorującego odnośnie finansowania projektu mogą zostać sformułowane warunki wobec beneficjentów.

Realizacja prawnie wiążącej pozytywnej decyzji w postaci oficjalnej zgody na przyznanie wsparcia należy do WST.

Etap trzeci

Realizacja i kontrola projektu

Na trzeci etap składa się realizacja projektu i kontrola jego rezultatów.

Partner Wiodący realizuje swój projekt wraz z partnerami zgodnie z planem oraz postanowieniami decyzji o przyznaniu wsparcia. Wyniki projektu udokumentowane zostają w sprawozdaniu, które należy złożyć wraz z opracowanym wnioskiem o płatność okresową lub wnioskiem o płatność salda końcowego. Na podstawie sprawozdania kontrolowane są postępy w realizacji projektu.

Przed złożeniem wniosków o płatność w Saksońskim Banku Odbudowy przez Partnera Wiodącego jako jedyne uprawnionego, musi zostać potwierdzona przez odpowiedniego kontrolera⁶³ zgodność z prawem i prawidłowość wydatków poniesionych przez beneficjentów uczestniczących w projekcie.

Partner Wiodący składa w Saksońskim Banku Odbudowy jako instytucji pośredniczącej wobec Instytucji Certyfikującej wnioski o płatność, potwierdzone dowody wydatków i audytów, jak również protokoły sporządzone przez Kontrolerów z art.16. W SAB następuje sprawdzenie dokumentów. Wypłata środków następuje zgodnie z przepisami wspólnotowymi wyłącznie na rzecz Partnera Wiodącego.

Po zamknięciu projektu następuje jego podsumowanie pod kątem merytorycznym i finansowym. Końcowe wyniki projektu udokumentowane zostają przez Partnera Wiodącego w sprawozdaniu końcowym. Partner Wiodący składa w Saksońskim Banku Odbudowy wniosek o płatność salda końcowego, sprawozdanie zamykające projekt oraz sprawdzone dowody wydatków i protokół audytu. SAB sprawdza dokumentację, dokonuje adnotacji po sprawdzeniu oraz informuje Partnera Wiodącego o prawidłowym zamknięciu projektu i zleca płatność salda końcowego.

WST otrzymuje informację od instytucji wypłacającej o zamknięciu projektu. Dla zapewnienia nadzoru nad całym procesem realizacji projektu Wspólny Sekretariat Techniczny dokonuje przeglądu sprawozdań z przebiegu realizacji projektu załączonego do wniosku o płatność.

⁶² Szczegóły dotyczące terminów ustalone zostaną w ramach regulaminu wewnętrznego.

⁶³ Zgodnie z art. 16 rozporządzenia nr 1080/2006 państwo członkowskie musi wyznaczyć w ramach systemu kontroli jednego kontrolera odpowiedzialnego za weryfikację zgodności z prawem i prawidłowości wydatków zadeklarowanych przez beneficjentów. Po stronie saksońskiej na kontrolera z art.16 wyznaczony zostaje Saksoński Bank Odbudowy; po stronie polskiej funkcję tę będą sprawowały jednostki wyznaczone przez Koordynatora Krajowego.

5.4. Zasady monitoringu

5.4.1. Odpowiedzialność za monitorowanie Programu

Zgodnie z art. 63 ust. 1 Rozporządzenia ogólnego Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna monitorowany jest przez Komitet Monitorujący.

Zadania Komitetu Monitorującego zdefiniowane są w art. 65 Rozporządzenia ogólnego. Zgodnie z nim nadzoruje on w szczególności sprawność i jakość realizacji Programu. Oprócz tego KM odpowiada m.in. za:

- analizę i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów,
- ocenę postępów we wdrażaniu Programu,
- zatwierdzanie rocznych sprawozdań z realizacji oraz
- zmiany w Dokumencie Programowym.

Ponadto Komitet Monitorujący dokonuje wspólnego wyboru projektów (patrz rozdział 5.3.1.)

Komitet Monitorujący musi się ukonstytuować najpóźniej w ciągu trzech miesięcy po terminie zatwierdzenia Programu. Komitet ustala swój regulamin wewnętrzny, w którym uregulowana zostaje szczegółowo kwestia składu, procedury decyzyjnej oraz zasad głosowania.

Przy ustalaniu składu Komitetu obowiązuje zasada partnerstwa zdefiniowana w art. 11 Rozporządzenia ogólnego. Dla poszanowania zasady partnerstwa i wspólnej odpowiedzialności za wdrażanie Programu istotne jest włączenie przedstawicieli szczebla rządowego, regionalnego i lokalnego. Dlatego w pracach Komitetu Monitorującego uczestniczą wybrani przedstawiciele właściwych instytucji i organizacji różnego szczebla administracji. Problematyka równości szans, ochrony środowiska oraz trwałego rozwoju reprezentowana jest przez właściwych przedstawicieli krajowych ministerstw. Ponadto reprezentowani będą również partnerzy społeczni i gospodarczy, w tym również partnerzy środowiskowi.

Zasady podejmowania uchwał bazują na doświadczeniach dotychczasowej pracy Komitetu Sterującego i Komitetu Monitorującego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A. Kierują się one zasadami partnerstwa i wspólnej odpowiedzialności za wdrażanie Programu.

W porozumieniu z Instytucją Zarządzającą Wspólny Sekretariat Techniczny zapewnia formalno-techniczną obsługę posiedzeń Komitetu Monitorującego przed i po ich zakończeniu.

Z budżetu Pomocy Technicznej finansowane są wydatki na przygotowanie, przeprowadzenie i dokumentację posiedzeń Komitetu Monitorującego.

5.4.2. Systemy monitoringu i oceny programu

Monitoring i ocena

Osie priorytetowe opisane w Dokumencie Programowym podlegają bieżącej ocenie na podstawie wskaźników⁶⁴, tak aby możliwa była ocena skuteczności wsparcia.

Sprawozdanie z realizacji, które należy złożyć Komisji po raz pierwszy w 2008 roku a następnie każdorazowo do dnia 30. czerwca, ma za pomocą wskaźników obrazować proces realizacji celów Programu. Sprawozdania te mają spełniać wymogi art. 67 Rozporządzenia ogólnego (WE) 1083/2006.

---

64 Patrz rozdział 4.2.

Ewaluacje

Ocena ex ante jest zgodnie z art. 48 ust. 2 Rozporządzenia ogólnego częścią Programu. Wskazuje na różnice, słabe strony oraz możliwości rozwojowe, dokonuje oceny przyjętych celów, oczekiwanych rezultatów i skwantyfikowanych wartości docelowych, a także oceny szacunkowej, jakie będą spodziewane rezultaty realizacji strategii Programu. W ramach oceny ex ante przeprowadzona została Strategiczna Ocena Wpływu na Środowisko.⁶⁵

Na przestrzeni okresu planowania Program poddawany jest ocenie, zwłaszcza gdy wystąpiły istotne odchylenia w stosunku do przyjętych celów lub gdy mają zostać poczynione zmiany w Programie zgodnie z art. 33 Rozporządzenia ogólnego. Wyniki oceny należy przedłożyć Komitetowi Monitorującemu i Komisji Europejskiej.

Po zakończeniu okresu wsparcia należy zgodnie z art. 49 ust.3 Rozporządzenia ogólnego do dnia 31.grudnia 2015 przeprowadzić ocenę ex post. W ramach tej ewaluacji ocenie podlega skuteczność i efektywność Programu, wykorzystanie środków, jak również skutki społeczno-ekonomiczne. W procesie tym Komisja Europejska ściśle współpracuje z Instytucją Zarządzającą.

5.5. Zasady informacji i promocji

Każde państwo członkowskie ma obowiązek działań w zakresie informacji i promocji Programu zgodnie z art. 12 ust. 8 lit. e) Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 oraz art. 2 ust. 1 Rozporządzenia (WE) nr 1828/2006. Za wypełnianie zobowiązań wynikających z tych rozporządzeń odpowiedzialna jest w ramach wdrażania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna Instytucja Zarządzająca. Zapewnia ona właściwe działania służące intensywnemu i trwałemu zastosowaniu i wykorzystaniu Programu.

Instytucja Zarządzająca publikuje treść Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013. O możliwościach wsparcia w ramach Programu informowani są obszernie przede wszystkim potencjalni beneficjenci, partnerzy społeczno-gospodarczy, związki i organizacje pozarządowe oraz wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie Programu w Wolnym Kraju Związkowym Saksonia i w Polsce. Ponadto Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Krajowy Saksonii, jak również opinia publiczna w obu krajach będą na bieżąco informowane o wynikach wsparcia i stanie wdrażania Programu.

Instytucja Zarządzająca wykorzystuje do realizacji planu działań komunikacyjnych Wspólny Sekretariat Techniczny. Przy wdrażaniu planu komunikacyjnego WST wspierany jest przez Koordynatora Programu w Polsce oraz Regionalne Punkty Kontaktowe.

Przewidziane są m.in. następujące działania:

- opracowanie logo, stosownej nazwy programu oraz *corporate design*;
- dwujęzyczna prezentacja internetowa na stronie www.sn-pl.eu służąca promocji Programu wraz z odniesieniami do aktualnych informacji odnośnie kontaktów i stanu wdrażania Programu oraz linkami do odpowiednich stron internetowych w krajach partnerskich;
- opracowanie pakietu informacji zawierającego wszystkie potrzebne formularze i wzory służące do złożenia wniosku projektowego, wniosku o płatność oraz sprawozdań dotyczących wyników wraz z informacjami pomocnymi przy wypełnianiu wniosków;
- redagowanie elektronicznego biuletynu informacyjnego w dwóch językach;

⁶⁵ Wytyczne 2001/42/EG Parlamentu UE i Rady z dnia 27. czerwca 2001 dot. kontroli w ramach Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko w odniesieniu do konkretnych planów i programów

- ścisła współpraca z mediami (prasa, radio, telewizja) w obu krajach pod kątem właściwej sprawozdawczości na temat rozpoczęcia interwencji, obszerne informacje odnośnie wdrażania Programu oraz jego wyników,
- stworzenie banku danych na temat projektów na stronie internetowej.

Szczegółowy opis nastąpi w ramach planu działań komunikacyjnych, który zostanie przekazany przez Instytucję Zarządzającą w terminie czterech miesięcy od zatwierdzenia Programu przez Komisję Europejską.

Przestrzegane są przepisy Unii Europejskiej stanowiące o obowiązku informacji i publikacji. Wnioskodawcy zostają odpowiednio poinformowani o stosownych przepisach. W ramach poświadczania celowości wydatków zwraca się uwagę na przepisowe oznaczanie wspieranych projektów zgodnie z odpowiednimi warunkami i wskazówkami dla beneficjentów.

Instytucja Zarządzająca podejmuje w ścisłym porozumieniu z instytucjami partnerskimi niezbędne kroki instytucjonalne, administracyjne, personalne i finansowe w celu realizacji wszelkich przewidzianych działań, np. poprzez zapewnienie i wykorzystanie Pomocy Technicznej.

5.6 Rejestracja danych

Instytucja Zarządzająca jest zgodnie z art. 60 lit. c) Rozporządzenia ogólnego oraz art. 12 ust. 8, lit. f) Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 odpowiedzialna za zapewnienie elektronicznego systemu rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdego wspólnego projektu w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 oraz zapewnienie rejestracji danych dotyczących realizacji, niezbędnych do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny. W tym celu konieczne jest stworzenie i wykorzystanie odpowiedniego systemu wspieranego komputerowo.

Instytucja Zarządzająca w ścisłym porozumieniu z jednostkami odpowiedzialnymi za realizację Programu zapewnia na podstawie wymienionych rozporządzeń oraz art. 40ff Rozporządzenia Wykonawczego nr 1828/2006 Komisji Europejskiej rejestrację wszelkich danych niezbędnych do monitoringu finansów za pośrednictwem wspieranego elektronicznie systemu danych.

System taki, wprowadzony dotychczas w Wolnym Kraju Związkowym Saksonia i służący rejestracji danych dotyczących operacji związanych ze sprawozdawczością w ramach Programu Interreg III A, zostanie dopasowany do wymogów dla funduszy strukturalnych w okresie wsparcia 2007-2013, odnoszących się do rejestracji, przetwarzania i elektronicznej wymiany danych między Wolnym Krajem Związkowym Saksonia a Polską. Istotne szczegóły ustalone zostaną w dokumencie dwustronnym. Przedstawione tu ramy ogólne umożliwiają przestrzeganie przepisów dotyczących funduszy strukturalnych w odniesieniu do właściwego i pełnego zarządzania finansami, kontroli danych na wielu szczeblach oraz przekazywania niezbędnych danych do Komisji Europejskiej.

Ponadto konieczne jest, aby ustalenia poczynione przez Komisję w związku z art. 41 i 42 Przepisów Wykonawczych Komisji Europejskiej, dotyczące zastosowania sygnatury elektronicznej i wymiany danych pomiędzy państwem członkowskim a Komisją Europejską w odniesieniu do Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013 uzgadniane i wdrażane były wspólnie z instytucjami odpowiedzialnymi za te zadania. Stanowi to podstawę opracowania przez Instytucję Certyfikującą na bazie przedstawionych danych wniosków o płatność do Komisji Europejskiej. Ponadto Instytucja Certyfikująca dostarcza Instytucji Zarządzającej danych, niezbędnych do wypełnienia jej obowiązków kontrolnych i sprawozdawczych.

Szczegóły monitoringu finansowego oraz elektronicznej wymiany danych z Komisją Europejską, o których mowa w Rozporządzeniu Wykonawczym Komisji Europejskiej, przedstawiono obszernie w Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli.

Ponadto rozporządzenia stanowią, iż wymiana wszelkich informacji pomiędzy Komisją Europejską a instytucjami zarządzającymi odbywa się drogą elektroniczną. Korzystanie ze stworzonego przez Komisję komputerowego systemu SFC 2007 jest obowiązkowe. Wdrożenie systemu przez Komisję nastąpiło na początku okresu wsparcia 2007-2013. Państwa członkowskie otrzymują wsparcie od Komisji w zakresie korzystania z tego systemu.

SFC 2007 może być używany zarówno w drodze manualnego wprowadzania danych (aplikacja internetowa), jak i w wariacie interfejsów do systemów monitoringu państwa członkowskiego (usługa sieciowa).

Rozdział 6 Indykatywny plan finansowy

Plan finansowy uwzględnia zgodnie z art. 53 ust. 1 lit. a) Rozporządzenia ogólnego całkowite kwoty wydatków kwalifikowalnych łącznie z wydatkami publicznymi i prywatnymi.

Zgodnie z zaleceniami art. 12 ust. 6 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 sporządzono w dwóch tabelach jednolity plan finansowy bez podziału według państw członkowskich. Tabela 1 przedstawia przewidziane maksymalne kwoty rocznego wkładu EFRR dla Programu. Tabela 2 wykazuje dla całego okresu programowania Programu Operacyjnego oraz dla każdej osi priorytetowej kwotę całkowitych środków finansowych stanowiących wkład Wspólnoty i wkład krajowy oraz wkład EFRR.

Tabela 1 Roczna maksymalna kwota wkładu EFRR

Rok	Roczny wkład EFRR w Euro
2007	14.861.836
2008	14.025.963
2009	14.236.886
2010	14.749.813
2011	15.277.550
2012	15.741.366
2013	16.217.586
Łącznie 2007-2013	105.111.000

Tabela 2 Wspólna indykatorywna tabela finansowa 2007-2013

Oznaczenie osi priorytetowej	Wkład wspólnotowy w Euro	Wkład krajowy w Euro	Indykatorywny podział odpowiednich środków stanowiących wkład krajowy		całkowite środki finansowe w Euro	Wskaźnik dofinansowania
			Wkład krajowy w Euro	Krajowe środki prywatne w Euro		
<u>Oś priorytetowa 1</u>						
Rozwój transgraniczny						
Wydatki całkowite	49.754.945	8.780.285	8.604.683	175.602	58.535.230	0,85
<u>Oś priorytetowa 2</u>						
Transgraniczna integracja społeczna						
Wydatki całkowite	49.049.395	8.655.776	8.482.663	173.113	57.705.171	0,85
Pomoc Techniczna						
Wydatki całkowite	6.306.660	1.112.940	1.112.940	0	7.419.600	0,85
Wydatki całkowite	105.111.000	18.549.001	18.200.286	348.715	123.660.001	0,85

Załączniki
Tabela 3 Indykatywny podział dofinansowania wspólnotowego

Numer referencyjny Komisji: 2007CB163PO018

Nazwa Programu:

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013

Ostatnia Decyzja Komisji Europejskiej dla Programu: ___/___/___

Oś priorytetowa		Forma finansowania		Dziedzina	
Kod	Kwota ⁶⁶	Kod	Kwota	Kod	Kwota
03	2.985.297	01	105.111.000	08	105.111.000
09	3.482.846				
11	3.482.846				
23	8.955.890				
24	1.990.198				
26	1.990.198				
28	1.492.648				
46	3.482.846				
47	1.492.648				
48	1.990.198				
51	1.492.648				
53	1.990.198				
54	2.487.747				
57	9.950.989				
58	4.904.939				
59	2.942.964				
60	2.452.470				
71	1.961.976				
73	2.942.964				
74	1.471.482				
75	4.414.445				
76	1.961.976				
77	2.452.470				
79	2.452.470				
80	17.167.288				
81	6.411.699				
85	5.360.661				
86	945.999				
Łącznie	105.111.000	Łącznie	105.111.000	Łącznie	105.111.000

Schemat 18 Przebieg procesu programowania i włączenia podmiotów

Okres	Rodzaj spotkania	Zaangażowane podmioty	Przedmiot spotkania
6-7.04.06	Spotkanie regionalnej grupy roboczej, Karpacz	Stali członkowie regionalnej grupy roboczej powołanej przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego i koordynowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ustalenie wstępnego układu osi priorytetowych

66 Kwota szacunkowa dofinansowania wspólnotowego w Euro, zgodnie z art. 11, cyfra 3, przekazywana Komisji do celów informacyjnych.

22-23.05.06	Spotkanie regionalnej grupy roboczej, Karpacz	Stali członkowie regionalnej grupy roboczej koordynowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uszczegółowienie wstępnego układu osi priorytetowych w kontekście efektu transgranicznego planowanych działań
06.06.06	Spotkanie robocze, Wrocław	Wspólna Instytucja Zarządzająca Interreg III A (WIZ), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (MRR), Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzgodnienia odnośnie konstituowania się bilateralnej grupy roboczej ▪ ustalenia odnośnie etapów programowania Celu 3 i wspólnego harmonogramu prac ▪ dyskusja dot. lokalizacji struktur zarządzających ▪ porozumienie w sprawie obszaru wsparcia
6-7.07.06	Spotkanie grupy roboczej, Jelenia Góra	Członkowie grupy redakcyjnej (WIZ Interreg III A, MRR, Urzędy Marszałkowskie Województwa Dolnośląskiego i Lubuskiego)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omówienie wyników ustaleń regionalnej grupy roboczej na Dolnym Śląsku ▪ dyskusja nad procesem programowania i dalszym trybem działania
24.08.06 Drezno	Spotkanie grupy redakcyjnej, Drezno	Członkowie grupy redakcyjnej (WIZ Interreg III A, MRR, przedstawiciele szczebla regionalnego)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ustalenie wspólnych osi priorytetowych ▪ propozycje dot. przedmiotów wsparcia i przyszłego trybu postępowania ▪ uzgodnienia odnośnie powołania grupy redakcyjnej ▪ analiza zaleceń prawnych w odniesieniu do programowania Celu 3 ▪ uzgodnienia odnośnie przetargu na wybór Wykonawcy oceny ex ante
18.09.06	Spotkanie grupy redakcyjnej, Wrocław	Polscy członkowie grupy redakcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowanie wspólnej propozycji odnośnie przedmiotów wsparcia
25-26.09.06	Spotkanie grupy redakcyjnej, Karpacz	Członkowie grupy redakcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ propozycje i wstępna dyskusja nad wspólnymi przedmiotami wsparcia ▪ rozważania na temat struktury priorytetów i Dokumentu Programowego ▪ ustalenia odnośnie dalszego trybu prac w ramach procesu programowania Celu 3

16-17.10.06	Spotkanie grupy redakcyjnej, Wrocław	Członkowie grupy redakcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informacje o przetargu na wyłonienie Wykonawcy ex-ante ▪ opracowanie propozycji dotyczących ograniczenia obszaru wsparcia dla projektów infrastrukturalnych ▪ określenie przedmiotów wsparcia na podstawie zebranych propozycji
20-21.11.06	Grupa Redakcyjna, Drezno	Członkowie grupy redakcyjnej WIZ Interreg III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyłonienie Wykonawcy ewaluacji ex-ante - Institut für Strukturpolitik und Wirtschaftsförderung gemeinnützige Gesellschaft mbH (Instytut Polityki Strukturalnej i Wspierania Gospodarki spółka pożytku publicznego z o.o.) ▪ wstępne ustalenia odnośnie oceny ex-ante ▪ omówienie dalszego przebiegu prac nad Dokumentem Programowym /Programowaniem Celu 3
listopad 06 – lipiec 07	Opracowywanie Dokumentu Programowego	WIZ Interreg III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowywanie i ustalenia dot. poszczególnych rozdziałów Dokumentu Programowego
18-19.12.06	Spotkanie robocze, Drezno	WIZ Interreg III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ informacje o procesie programowania ▪ dyskusja nad trybem postępowania ▪ uzgodnienia odnośnie struktury Dokumentu Programowego
21.12.06	Rozmowy wstępne z Ewaluatorem	WIZ, Interreg III A jako zleceniodawca, ISW	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Omówienie harmonogramu i kolejnych etapów prac
25.01.07	Spotkanie grupy redakcyjnej, Zielona Góra	WIZ Interreg III A, MRR, ISW	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Omówienie procedury i struktur ▪ Przedstawienie koncepcji szczegółowej ewaluacji ex ante
27.02.07	Spotkanie grupy redakcyjnej, Berlin	Członkowie grupy redakcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dalsze uzgodnienia odnośnie struktur i procedury
6.03.07 oraz 18.04.07	Uzgodnienia dot. ewaluacji ex ante oraz SEA	WIZ Interreg III A jako zleceniodawca, ISW	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ustalenia dot. dalszych etapów prac

kwiecień 07	Rozmowy wstępne, Zielona Góra, Görlitz, Mysłakowice	Członkowie grupy redakcyjnej, WST	<ul style="list-style-type: none"> Informowanie opinii publicznej w obszarze wsparcia o stanie programowania
8.05.07	Spotkanie grupy redakcyjnej, Czocho	Członkowie grupy redakcyjnej, ISW	<ul style="list-style-type: none"> Dalsze uzgodnienia dot. harmonogramu prac, Przedstawienie oceny okresowej ewaluacji ex ante
19-20.06.07	Komitet Monitorujący Interreg III A Polska - Saksonia	WIZ III A, MRR, isw	<ul style="list-style-type: none"> Poinformowanie członków Komitetu Monitorującego o o stanie procesu programowania
5.07.07	Spotkanie robocze	WIZ III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> Dalsze uzgodnienia dot. harmonogramu prac
sierpień /wrzesień 07	Konsultacje na szczelbu rządowym odnośnie Dokumentu Programowego	WIZ III A, MRR	<ul style="list-style-type: none"> Konsultacje rządowe dot. Dokumentu Programowego
wrzesień 07	Złożenie Dokumentu Programowego	WIZ III A	<ul style="list-style-type: none"> Procedura zatwierdzająca w Komisji Europejskiej

Schemat 19 Przegląd Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko

Etap prac	Okres	Zaangażowane podmioty
Włączenie Strategicznej Oceny Wpływu na Środowisko do umowy z Ewaluatorem	Grudzień 06	Instytucja Zarządzająca w porozumieniu z MRR, ISW
Uzgodnienie harmonogramu prac dla przeprowadzenia SEA	21.12.06	IZ, ISW
Przedłożenie projektu scopingu	28.02.07	ISW w porozumieniu z IZ, Saksońskim Ministerstwem Środowiska i Rolnictwa oraz MRR
Konsultacje w celu ustalenia zakresu badań (scoping)	20.03. - 5.04.07	IZ w porozumieniu z MRR oraz saksońskimi i polskimi urzędami ochrony środowiska
Przedłożenie i konsultowanie projektu SEA	czerwiec / lipiec 07	IZ, MRR, Saksońskie Ministerstwo Środowiska i Rolnictwa, ISW
Przedłożenie SEA	lipiec 07	ISW
Konsultacje transgraniczne SEA	sierpień / wrzesień 07	Konsultacje społeczne
Przegląd opinii	wrzesień 07	ISW w porozumieniu z IZ, MRR

Schemat 20 Lista potencjalnych beneficjentów
Dla Wolnego Kraju Związkowego Saksonia

Nr	Potencjalni Beneficjenci
1	Instytucje i inne placówki Wolnego Kraju Związkowego Saksonia, w szczególności
1.1.	Urzędy budowy dróg Wolnego Kraju Związkowego Saksonia
1.2.	Saksońskie Lasy Państwowe
1.3.	Krajowy Zarząd Zapór Wodnych
1.4.	Jednostki policji
1.5.	Krajowy Urząd Ochrony Konstytucji
1.6.	Saksońska Agencja Edukacji wraz z filiami regionalnymi
2	Osoby prawne prawa publicznego i prywatnego, w szczególności
2.1.	Korporacje, stowarzyszenia i fundacje
2.2.	Izby
2.3.	Jednostki samorządu terytorialnego, ich placówki i związki
2.4.	Szkoły Wyższe
2.5.	Akademie Kształcenia Zawodowego i Wyższego
2.6.	Gminne, powiatowe i okręgowe stowarzyszenia zarejestrowanych organizacji pomocowych, organy administracji publicznej i ich placówki
2.7.	Placówki zdrowotne i społeczne
2.8.	Muzea i biblioteki
2.9.	Przedsiębiorstwa komunikacji lokalnej oraz przedsiębiorstwa infrastruktury szynowej, których połączenia szynowe wykorzystywane są przez przedsiębiorstwa komunikacji lokalnej
2.10.	Osoby prawne prawa prywatnego, które od momentu uzyskania wsparcia zobowiązane są do świadczenia usług komunalnych przez okres przynajmniej 6 lat
2.11.	Centra technologiczne działające w interesie publicznym w dziedzinach spokrewnionych z gospodarką
2.12.	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
2.13.	Przedsiębiorstwa gospodarki rolnej i leśnej
2.14.	Placówki badawcze
2.15.	Stowarzyszenia, Fundacje
2.16.	Spółki z udziałem państwa
2.17.	Placówki pomocy młodzieży
2.18.	Stowarzyszenia artystów

Dla Polski

Nr.	Potencjalni beneficjenci
1	Jednostki samorządu terytorialnego każdego szczebla (województwa, powiatu oraz gminy) ich związki i stowarzyszenia
2	Jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego mające zdolność do czynności prawnych
3	Organy administracji rządowej oraz ich jednostki organizacyjne mające zdolność do czynności prawnych
4	Podmioty, w tym spółki prawa handlowego, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia lub Skarb Państwa
5	Pozostałe jednostki sektora finansów publicznych
6	Parki narodowe i krajobrazowe, podmioty zarządzające obszarami chronionymi, PGL Lasy Państwowe wraz z jednostkami organizacyjnymi
7	Instytucje kultury
8	Muzea i biblioteki
9	Placówki naukowe, w tym placówki naukowe PAN oraz inne publiczne instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczo-rozwojową
10	Szkoły wyższe oraz podstawowe jednostki organizacyjne szkół wyższych
11	Osoby prawne prowadzące szkoły i placówki oświatowe
12	Jednostki systemu ratownictwa medycznego
13	Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej
14	Publiczne placówki zdrowotne, w tym szpitale uzdrowiskowe; sanatoria uzdrowiskowe; prewentoria uzdrowiskowe dla dzieci; przychodnie uzdrowiskowe.
15	Organizacje pozarządowe
16	Fundacje i stowarzyszenia
17	Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych
18	Instytucje otoczenia biznesu, instytucje i organizacje wspierające rozwój przedsiębiorczości, innowacyjności oraz rozwój regionalny w tym centra transferu technologii, parki technologiczne, przemysłowe, inkubatory przedsiębiorczości, agencje i fundacje rozwoju regionalnego
19	Izby
20	Małe i średnie przedsiębiorstwa, łącznie z przedsiębiorstwami o profilu gospodarki wiejskiej i leśnej.